ORTAOKUL VE İMAM HATİP ORTAOKULU

PEYGAMBERİMİZİN HAYATI

8

ORTAOKUL VE İMAM HATİP ORTAOKULU

PEYGAMBERİMİZİN HAYATI

8

Yazarlar
Sonnur GÜNAYDIN ASAN
Mithat BALA

Editör
Doç. Dr. Salih KESGİN

Dil Uzmanı
Fatih ALPAYDIN

Program Geliştirme Uzmanı
Mustafa ÇALIŞKAN

Ölçme Değerlendirme Uzmanı
Ahmet CANSIZ

Rehberlik ve Gelişim Uzmanı
Murat UZUNOĞLU

Görsel Tasarım Uzmanı
Maksude GÜNEY

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

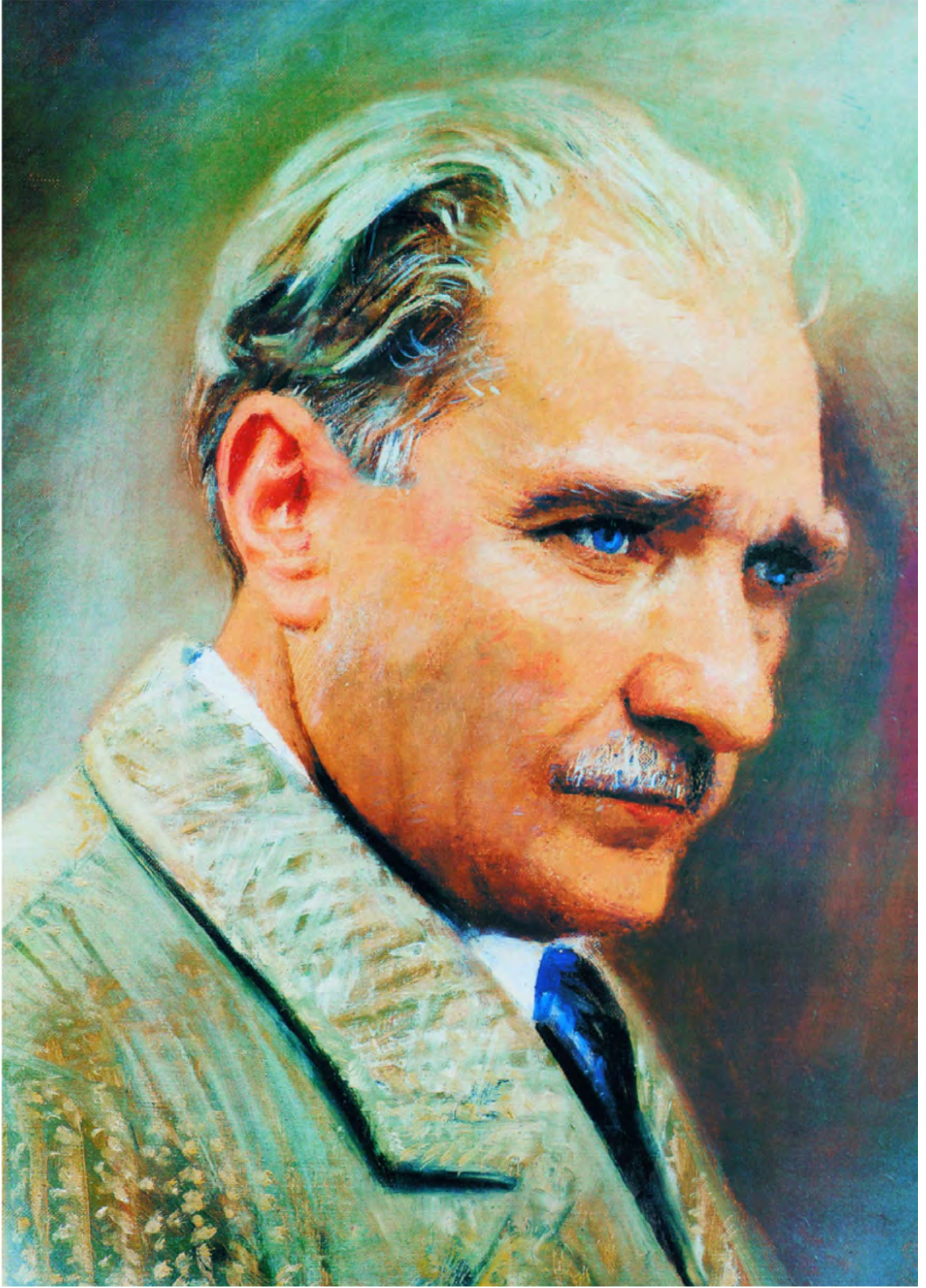
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hatta bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhid edebilirler. Millet, fakru zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

KISALTMALAR

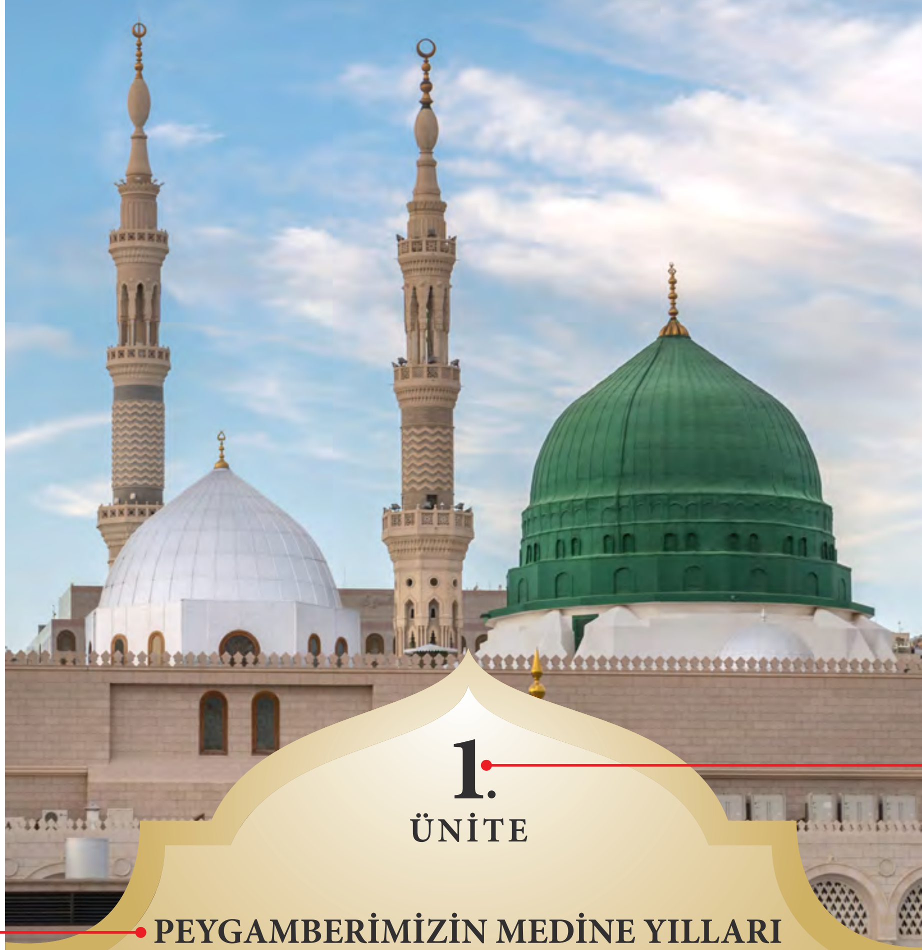
age.	: adı geçen eser
a.s.	: Aleyhisselam
b.	: bin
bk.	: bakınız
C	: cilt
çev.	: çeviren
DEM	: Değerler Eğitimi Merkezi
haz.	: hazırlayan
Hz.	: Hazreti
mad.	: madde
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
öl.	: ölüm tarihi
s.	: sayfa
s.a.v.	: sallallahualeyhivesellem
r.a.	: radiyallahu anh - anha
TDK	: Türk Dil Kurumu
DİA	: Diyanet İslam Ansiklopedisi

İÇİNDEKİLER

ORGANİZASYON ŞEMASI

NELER ÖĞRENECEĞİZ?

* Peygamberimizin (s.a.v.) çocukluk, gençlik ve Mekke yıllarını
* Peygamberimizin (s.a.v.) Medine'deki toplumsal faaliyetlerini ve diğer din mensuplarıyla ilişkilerini
* Müslümanlarla müşrikler arasındaki ilişkileri
* Mekke'nin Fethi'nin sebep ve sonuçlarını
* Veda Haccı'nın önemini ve Veda Hutbesi'ndeki evrensel mesajlarını Peygamberimizin (s.a.v.) kardeşlik ile ilgili bir hadisini

Kavramlar
Cihad, Uhuvvet, İsâr, Ehl-i Kitap, Medine Vesikası, Seriyye, Gazve

Ünitenin adını gösterir.

Bölüm içerisinde neler öğrenileceğini gösterir.

Bölüm içerisinde yer alan kavramları gösterir.

Ünite numarasını gösterir.

Ünitemize Hazırlanalım

Ünite ile ilgili hazırlık sorularının yer aldığı bölümdür.

Resul'üm Buyurdu Ben Dinledim

Konu ile ilgili hadislerin olduğu bölümdür.

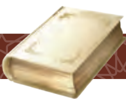
Okuyorum

Konu ile ilgili okuma parçasının yer aldığı bölümdür.

Bunları Biliyor musunuz?

Konu ile ilgili ilginç ve ek bilgilerin verildiği bölümdür.

Rabb'im Buyurdu Ben Dinledim

Konu ile ilgili ayetlerin olduğu bölümdür.

Sıra Sizde

Konu ile ilgili yapılacak etkinliğin yer aldığı bölümdür.

Not Edelim

Konu ile ilgili not alınması gereken kavramların yer aldığı bölümdür.

DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI

Konu ile ilgili ölçme ve değerlendirme çalışmalarının yer aldığı bölümdür.

1. ÜNİTE

PEYGAMBERİMİZİN MEDİNE YILLARI

NELER ÖĞRENECEĞİZ?

* Peygamberimizin (s.a.v.) çocukluk, gençlik ve Mekke yıllarını
* Peygamberimizin (s.a.v.) Medine'deki toplumsal faaliyetlerini ve diğer din mensuplarıyla ilişkilerini
* Müslümanlarla müşrikler arasındaki ilişkileri
* Mekke'nin Fethi'nin sebep ve sonuçlarını
* Veda Haccı'nın önemini ve Veda Hutbesi'ndeki evrensel mesajları
* Peygamberimizin (s.a.v.) kardeşlik ile ilgili bir hadisini

Kavramlar

Cihad, Uhuvvet, Îsâr, Ehl-i Kitap, Medine Vesikası, Seriyye, Gazve

Ünitemize Hazırlanalım

- Peygamber Efendimiz'in(s.a.v.) hayatını niçin öğrenmeliyiz? Bu konudaki fikirlerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.), "Mekke Dönemi"nde İslam dinini yaymak için verdiği mücadeleleri araştırınız.
- Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) toplumsal barışı sağlamak için yaptığı çalışmalar hakkında bilgi toplaynız.
- Doğup büyüdüğünüz yerden ayrılmak zorunda kalsaydınız neler hissederdiniz? Sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. Peygamberimizin Çocukluk ve Gençlik Yılları

Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.)[1] 20 Nisan 571 tarihinde Mekke'de doğdu. Babası Abdullah, Kureyş kabilesinin Haşimoğulları soyundan Abdulmuttalib'in oğludur. Annesi, yine aynı kabilenin Zühreoğulları soyundan Vehb'in kızı Âmine'dir. Peygamberimizin (s.a.v.) babası, o doğmadan önce Medine'de vefat etmiştir.

Hz. Muhammed'in (s.a.v.) Kimlik Bilgileri

Adı: Hz. Muhammed
Doğum Yeri: Mekke
Doğum Tarihi: 571 yılının Rebîülevvel ayının 12. gecesi

Aile Bilgileri

Baba Adı: Abdullah
Anne Adı: Âmine
Dede Adı: Abdulmuttalib
Amca Adı: Ebû Tâlib
Sütanne Adı: Halime
Süt Kardeşleri: Şeyma, Üneyse, Abdullah

Sütannesi Halime'nin Yanında: Hz. Muhammed'in (s.a.v.) yaşadığı dönemde Mekke'de, yeni doğan çocukların sütanneye verilmesi geleneği vardı. Böylelikle çocuklar iklimi daha uygun yerlerde sağlıklı büyür, Arapçayı da yalın bir şekilde öğrenme imkânına sahip olurlardı. Hz. Muhammed (s.a.v.) de bu geleneğe bağlı kalınarak sütanneye verildi. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) süt kardeşleri Şeyma, Abdullah ve Üneyse'dir.

Annesi Âmine'nin Yanında: Hz. Muhammed (s.a.v.) dört yaşında sütannesi Halime (r.a)[2] tarafından annesi Âmine'ye teslim edildi. Altı yaşına geldiğinde annesi Âmine, akrabaları ile hasret gidermek ve eşi Abdullah'ın mezarını ziyaret etmek için memleketi Medine'ye gitti. Yanında yardımcısı Ümmü Eymen (r.a.) vardı. Ziyaretlerini tamamlayıp Mekke'ye dönmek için yola çıktılar. Ancak Ebvâ köyüne geldiklerinde anne Âmine hastalandı ve burada vefat etti. Ümmü Eymen (r.a.), küçük yaşta annesini kaybeden Hz. Muhammed'i (s.a.v.) dedesi Abdulmuttalib'e teslim etti.

1. (s.a.v.): Sallallahu aleyhi ve sellem ifadesinin kısaltılmışıdır. "Allah'ın selamı onun üzerine olsun." demektir. Peygamberimiz Hz. Muhammed'in (s.a.v.) adı anıldığında saygı ifadesi olarak kullanılır.
2. (r.a.): "Radıyallahu anh-anha" ifadesinin kısaltılmışıdır. "Allah (c.c.) ondan razı olsun." demektir. Sahabeler ve bazı büyük zatlar için kullanılır. Kadınlar ifade edilirken anha şeklinde okunur.

Görsel 1.1: Hz. Peygamber'in (s.a.v.) doğduğu evin yerine yapılan ve günümüzde kütüphane olarak kullanılan bina

Dedesi Abdulmuttalib'in Yanında: Annesinin vefatıyla hem öksüz hem de yetim kalan Hz. Muhammed (s.a.v.) sekiz yaşına kadar dedesiyle yaşadı. Abdulmuttalib, tüm insanların övgüyle bahsedeceği büyük bir insan olacağına inandığı torunu Hz. Muhammed'i (s.a.v.) çok sever ve korurdu. Ölümünün yaklaştığını hisseden Abdulmuttalib, çok sevdiği torunu Hz. Muhammed'i (s.a.v.) oğlu Ebû Tâlib'e emanet etti.

Amcası Ebû Tâlib'in Yanında: Ebû Tâlib, Hz. Muhammed'i (s.a.v.) çok sever ve korurdu. Bu koruma sevgili Peygamberimize elçilik görevi verildikten sonra da devam etmişti. Ebû Tâlib müşriklerin zulmüne karşı Hz. Muhammed'i (s.a.v.) bir kalkan gibi her durumda korumuştu. Peygamberimiz (s.a.v.) de amcasına duyduğu sevgiden dolayı her zaman ona destek olmaya çalışırdı.

Peygamberimiz (s.a.v.) çocukluk yıllarında amcası Ebû Tâlib ile Şam'a ticari seyahatte bulundu. Bu yolculuk ticari alanda onun ilk tecrübesi oldu. Gençlik yıllarında da amcaları Zübeyr ve Abbas'ın yanında Yemen'e giden ticaret kervanına katıldı[3]. Amcalarının yanında ticaret hayatını öğrendi ve ticaretle uğraşmaya başladı. Hz. Hatice ile evlenene kadar (8-25 yaş arası)amcası Ebû Talib'le beraber yaşadı.

3. M. Asım Köksal, Hz. Muhammed ve İslamiyet, C 1, s. 132.

Ficâr Savaşları: Zilkade, zilhicce, muharrem ve recep aylarında savaşmak Cahiliye Dönemi'nde Araplar tarafından yasak kabul edilirdi. Bu aylarda yapılan savaşlara da "**Ficâr Savaşları**" adı verilirdi. Hz. Muhammed (s.a.v.) Mekke'de yapılan son Ficâr Savaşı'na yirmi yaşında katılmış ancak savaşmamış yalnızca atılan okları toplayıp amcalarına vermiştir.

Erdemliler Topluluğu (Hilfü'l-Fudûl): Hz. Muhammed (s.a.v.), Ficâr Savaşı'ndan kısa bir süre sonra kurulan "Hilfü'l-Fudûl"un (Erdemliler Topluluğu) içerisinde yer aldı. Bu topluluğun amacı güçlü kabilelerin zalimce davranıp zayıfları ezmelerine engel olmak ve toplumsal adaleti sağlamaktı. Peygamberimiz (s.a.v.) "Erdemliler Topluluğu"nda aktif rol almış, haksızlığa uğrayan insanların haklarını aramak için çalışmıştır.

Peygamberimizin Evliliği: Hz. Hatice ticaretle uğraşan, ahlakı ve iffetinden dolayı kendisine "Tâhire" lakabı verilmiş, zengin ve dul bir kadındı. Ticaret hayatında zekası ve güvenilirliği ile tanınmış olan Peygamberimiz (s.a.v.), Hz. Hatice'nin ticaret kervanını ücret karşılığında Suriye'ye götürdü. Bu seyahat, Hz. Hatice'nin Peygamberimizi (s.a.v.) daha yakından tanımasını, onun dürüstlüğünü ve güzel ahlakını görmesini sağladı. Hz. Hatice, Hz. Muhammed (s.a.v.) ile evlenme isteğini aracılar vasıtasıyla kendisine bildirdi. Onun güzel ahlakını bilen Hz. Muhammed (s.a.v.) bu teklifi kabul etti.

Bunları Biliyor musunuz?

- Peygamberimizin (s.a.v.) Hz. Hatice ile evliliği 25 yıl sürdü.
- Peygamberimizin (s.a.v.) Hz. Hatice ile evliliğinden ikisi erkek dördü kız, altı evladı oldu: Kasım, Abdullah, Zeynep, Rukiyye, Ümmü Gülsüm ve Fâtıma.
- Peygamberimizin (s.a.v.) Medine'de Hz. Mâriye'den oğlu İbrahim doğdu.
- Hz. Fâtıma hariç, çocukları Peygamberimiz (s.a.v.) hayatta iken vefat etti.
- Peygamberimizin (s.a.v.) soyu, kızı Hz. Fâtıma'dan devam etti.

Sıra Sizde

Peygamberimiz (s.a.v.) hakkındaki bilgileri aşağıdaki boşluklara örnekteki gibi doldurunuz.

0-4 yaş arası sütannesi Halime'nin yanında

.... arası annesi Âmine'nin yanında

.... arası dedesi Abdulmuttalib'in yanında

.... arası amcası Ebû Tâlib'in yanında

.... Hz. Hatice ile evlendi.

2. Peygamberimizin Mekke Yılları ve Hicret

Kâbe Hakemliği: Hz. Muhammed'e (s.a.v.) peygamberlik görevi verilmeden beş yıl önce “Kâbe Hakemliği” olayı gerçekleşmişti. Kâbe, yangın ve selden zarar görmesi sebebi ile tamir ediliyordu. Tamir işlemi bitmek üzereyken Hacerülesved’in (siyah taş) yerine konulması ciddi bir tartışmaya neden oldu. Tartışma kavgaya dönüşmek üzereydi ki içlerinden birisinin önerisi ile Kâbe’ye ilk gelen kişinin hakem olması kararlaştırıldı. Kâbe’ye ilk gelen Hz. Muhammed'di (s.a.v.). Mekkeliler, onun güvenilir olduğunu ve adil karar vereceğini düşündükleri için bu duruma sevindiler. Hz. Muhammed (s.a.v.) hırkasını çıkarıp yere serdi. Hacerülesved’i hırkasının üzerine koydu. Her kabileden bir temsilci çağırdı. Bu temsilcilerden hırkanın ucundan tutarak Hacerülesved’i konulacağı yere götürmelerini istedi. Daha sonra Hacerülesved'i kendi elleri ile yerine yerleştirdi. Peygamberimiz (s.a.v.) bulduğu bu çözüm ile olası bir iç savaşı engellemişti. Mekkeliler bulunan bu çözümden son derece memnun kaldılar.[4]

Görsel 1.2: Hacerülesved

Hz. Muhammed (s.a.v.) dürüstlüğü ve güvenilirliği ile yaşadığı toplumda öne çıkan bir isim olmuştur. Bu nedenle kendisine Muhammedü'l-Emin (Güvenilir Muhammed) adı verilmiştir.

610-622 Yılları

İlk Vahiy: Peygamberimiz (s.a.v.) sık sık Nur Dağı’ndaki Hira Mağarası’na gider, orada Rabb'ine ibadet eder, kötü âdetlerinden kurtulmaları için Mekkelilere dua ederdi. Takvimler Ramazan ayının “Kadir Gecesi”ni gösterdiğinde Peygamber Efendimiz (s.a.v.) Hira Mağarası’nda ibadet ederken Cebrâil (a.s.)[5] geldi ve ilk ayetler nazil oldu.[6]

Peygamberimiz (s.a.v.) ilk vahyi aldıktan sonra heyecanla evine geldi. Yatağına yatıp “*Beni örtünüz.*” dedi. Sakinleştikten sonra olanları eşi Hz. Hatice’ye anlattı. Hz. Hatice, Peygamberimizi (s.a.v.) amca oğlu Varaka b. Nevfel’e götürdü. Varaka b. Nevfel, Hz. İbrahim’in tebliğ ettiği tek Allah (c.c.) inancına sahip yaşlı bir din âlimiydi. Varaka, gelen meleğin kendisinden önce Hz. Musa peygambere gönderilen Cebrâil (a.s.) olduğunu söyledi.[7]

---

4. bk. M. Asım Köksal, Hz. Muhammed ve İslamiyet, C 1, s. 186-190.
5. (a.s.): “Aleyhisselam”ın kısaltılmış şeklidir: “Selam onun üzerine olsun.” demektir. Peygamberler ve dört büyük melek için kullanılır.
6. İbn Sa'd, Tabakât, C 1, s. 194.
7. İbn Hişam, es-Siretü'n-Nebeviyye, C 1, s. 254.

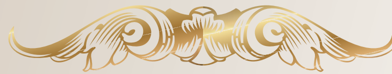
Görsel 1.3: Hira Mağarası'nın iç görüntüsü

Bunları Biliyor musunuz?

- Vahyin İndirildiği Yer: Mekke'de Nur Dağı, Hira Mağarası
- Vahyin İndiği Tarih: Miladi 610 yılı Ramazan ayının Kadir Gecesi
- Vahyi Getiren Melek: Cebrâil (a.s.)
- Vahiy: Allah'ın (c.c.) peygamberlerine iletmek istediği mesajlarını, doğrudan doğruya veya Cebrâil (a.s.) vasıtası ile bildirmesidir.

(İsmail Karagöz, "Vahiy", Dinî Kavramlar Sözlüğü, s. 676.)

Yağmur, seni bekleyen bir taş da ben olsaydım,
Çölde seni özleyen bir kuş da ben olsaydım,
Dokunduğun küçük bir nakış da ben olsaydım,
Sana sırılsıklam bir bakış da ben olsaydım.

(Nurullah Genç, Yağmur, s.23.)

Sıra Sizde

Kur'an-ı Kerim meallerinizden yararlanarak Peygamber Efendimiz'e (s.a.v.) 610 yılında, Hira Mağarası'nda inen ilk ayetleri örnekteki gibi tamamlayınız.

1) Yaratan Rabb'inin adıyla oku. اِقْرَاْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذٖي خَلَقَۚ ١

2) .... خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍۚ ٢

3) .... اِقْرَاْ وَرَبُّكَ الْاَكْرَمُۙ ٣

4) .... اَلَّذٖي عَلَّمَ بِالْقَلَمِۙ ٤

5) .... عَلَّمَ الْاِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْۜ ٥

İlk Müslümanlar

- Kadınlardan: Hz. Hatice (eşi)
- Erkeklerden: Hz. Ebû Bekir (en yakın arkadaşı)
- Azadlı kölelerden: Hz. Zeyd b. Harise (hizmetkârı)
- Çocuklardan: Hz. Ali (amcası Ebû Tâlib'in oğlu)

Bunları Biliyor musunuz?

- Peygamberimiz (s.a.v.) tebliğe en yakınlarından başladı. İlk başlarda İslam'a davet gizliydi. Bu döneme ***"Gizli Davet Dönemi"*** denir. Peygamberimiz (s.a.v.) bir süre sonra insanları açıkça İslam'a davet etmeye başladı. Bu döneme de ***"Açık Davet Dönemi"*** denir. Bu dönemde Müslümanlara çok ağır işkenceler yapıldı. Peygamberimize (s.a.v.) İslam davasından vazgeçmesi için her türlü teklifte bulunuldu. Ancak Peygamberimizin (s.a.v.) tüm bu tekliflere cevabı kesin ve netti: "...*Sağ elime Güneş'i, sol elime Ay'ı verseniz yine de bu davadan vazgeçmem.*"

(İbn Kesir, es-Siretü'n-Nebeviyye, C 1, s. 474.)

Rabb'im Buyurdu Ben Dinledim

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) Allah'tan (c.c.) aldığı vahiyleri iletmeye başladığı andan itibaren pek çok iftira ile karşı karşıya kaldı. Bu iftiralardan biri de Kur'an'ın insan sözü olduğu iddiasıydı. Kur'an-ı Kerim bu tür iddiaları şiddetle reddetmiş, Allah (c.c.) yüce kitabında şöyle buyurmuştur:

"Ayetlerimiz kendilerine apaçık birer delil olarak okunduğunda, (öldükten sonra) bize kavuşmayı ummayanlar, 'Ya (bize) bundan başka bir Kur'an getir veya onu değiştir' dediler. De ki: "Onu kendiliğimden değiştirmem benim için olacak şey değildir. Ben ancak bana vahyolunana uyarım. Eğer Rabb'ime isyan edecek olursam, elbette büyük bir günün azabından korkarım."

(Yûnus suresi, 15. ayet.)

Habeşistan'a Hicret (615-616) : Müşriklerin inananlara karşı eziyetleri artınca Peygamberimizin (s.a.v.) emri ile Müslümanlardan bir grup Habeşistan'a hicret etmiştir. Habeşistan Kralı Necaşî Müslümanlara çok iyi davranmış, onları teslim almak üzere Habeşistan'a gelen Mekkeli müşriklerin talebini geri çevirmiştir.[8] Habeşistan'a iki kez hicret yapılmıştır. İlki 615 yılında, ikincisi ise 616 yılında gerçekleşmiştir.

Sosyal Boykot (617-620) : Mekkeli müşrikler, Müslümanları inançlarından vazgeçirmek için ekonomik ve sosyal alanda boykot başlattılar. Müslümanlarla her türlü ilişki yasaklandı. Yaklaşık üç yıl sürecek olan bu sıkıntılı dönemde Müslümanlar mal varlıklarını kaybettiler, açlık ve yoklukla mücadele ettiler. Yaşanan tüm bu olumsuzluklara rağmen Müslümanlar inançlarından asla vazgeçmediler. Amaçlarına ulaşamayan Mekkeli müşrikler uyguladıkları boykotu kaldırmak zorunda kaldılar.

Hüzün Yılı (620): Peygamberimizin (s.a.v.) çok sevdiği amcasını ve eşini kaybettiği yıldır. Çocukluğundan beri Peygamberimize (s.a.v.) kol kanat geren, onu sevgi ile büyüten amcası Ebû Tâlib vefat etti. Bir süre sonra da Peygamberimizin (s.a.v.) sevgili eşi Hz. Hatice vefat etti. Peygamberimiz (s.a.v.) için Hz. Hatice bir eş olmanın yanında İslam davasının en büyük destekçisiydi. Hatta Peygamberimize (s.a.v.) desteklerinden dolayı kendisine "Haticetü'l-Kübra" lakabı verilmişti. Bu iki kayıp Peygamberimizi (s.a.v.) büyük bir üzüntüye sevk etti. Bu yüzden Hz. Hatice ve Ebû Tâlib'in vefat ettiği yıla İslam tarihinde ***"Hüzün Yılı"*** denir.

Tâif Olayı (620): Ebû Tâlib ve Hz. Hatice'nin vefatından sonra Mekkeli müşriklerin Müslümanlar üzerindeki baskıları arttı. Bu yüzden Peygamberimiz (s.a.v.) Mekke dışında Müslümanların sığınacağı bir yer aramaya karar verdi. Bunun için Mekke yakınındaki Tâif'i düşündü. Allah'ın Elçisi (s.a.v.) Tâif'e giderek şehrin ileri gelenleri ile görüştü. Ancak Tâifliler ona oldukça kötü davrandılar, hakaret ettiler, taşlarla saldırdılar. Peygamberimizin (s.a.v.) mübarek vücudunun kanlar içinde kalmasına sebep oldular. Böyle bir durumda bile Peygamberimiz (s.a.v.) Tâiflilere asla beddua etmedi.

---

8. Ahmed b. Hanbel, Müsned, C 1, s. 202-203.

İsrâ ve Miraç (620): İsrâ kelimesi sözlükte gece yürütmek[9], Miraç ise yukarı çıkmak, yükselmek [10]demektir. Yüce Allah'ın emri ile Peygamberimiz (s.a.v.) Mescid-i Harâm'dan Mescid-i Aksâ'ya götürülmüş, oradan da Allah (c.c.) katına çıkarılmıştır. Bu olaylara ***"İsrâ ve Miraç"*** denir. Peygamberimiz (s.a.v.) Miraç hadisesi ile son yıllarda yaşadığı üzücü olayların etkisinden biraz olsun kurtulmuştur. Namaz Miraç'ta beş vakit olarak farz kılınmıştır.

Görsel 1.4: Mescid-i Aksâ ve Kubbetüssahra Kudüs'te bulunmaktadır.

Akabe Biatları (621-622): Peygamberimiz (s.a.v.), peygamberliğinin 11. yılında, Mekke yakınındaki Akabe denilen yerde Medine'den gelen 12 kişi ile görüştü ve onları İslam'a davet etti. Onlar, Peygamberimizin (s.a.v.) bu davetine uyarak İslam'ı kabul ettiler. Allah'a (c.c.) ortak koşmayacaklarına, hırsızlık ve zina yapmayacaklarına, çocukları öldürmeyeceklerine, iftira etmeyeceklerine dair söz verdiler.[11] İşte bu söz verme olayına ***"Birinci Akabe Biatı"*** denir.

Peygamberimiz (s.a.v.) İslam'ı öğretmesi için Mus'ab b. Umeyr'i Medine'ye gönderdi. Hz. Mus'ab'ın İslam'ı anlatması sayesinde Medine'de Müslümanların sayısı hızla arttı. Ertesi yıl 73 erkek 2 kadın olmak üzere toplam 75 Müslüman, Akabe'ye gelerek Peygamberimiz (s.a.v.) ile görüştü. Bu görüşmede onu ve Müslümanları koruyacaklarına dair söz vererek Müslümanları Medine'ye davet ettiler. Bu olaya da ***"İkinci Akabe Biatı"*** adı verildi.

9. "İsrâ", Dini Kavramlar Sözlüğü, s.288.
10. "Miraç", Dini Kavramlar Sözlüğü, s.389.
11. M. Asım Köksal, Hz. Muhammed ve İslamiyet, C 2, s. 328.

Medine'ye Hicret (622): Medine'nin Hicret'ten önceki ismi Yesrib'di. 622 yılında yapılan "İkinci Akabe Biatı"nın ardından Mekkeli Müslümanlar gruplar hâlinde, gizlice Medine'ye gittiler. Mekke'de Peygamberimiz (s.a.v.), Hz. Ali, Hz. Ebû Bekir ve bazı nedenlerle hicret edemeyen az sayıda Müslüman kalmıştı. Onlar da yola çıkmak için hazırlık yapıyorken Peygamberimizin (s.a.v.) de hicret edeceğini tahmin eden müşrikler, ona suikast düzenlemeyi planladılar. Her kabileden bir suikastçı seçtiler. Böylelikle Peygamberimizi (s.a.v.) kimin öldürdüğü belli olmayacaktı. Peygamberimizin (s.a.v.) evini kuşattılar. Bu esnada Peygamberimiz (s.a.v.) evden ayrıldı. Ancak suikastçılar Allah'ın (c.c.) koruması altında bulunan Hz. Muhammed'in (s.a.v.) evden ayrıldığını fark edemediler.

Hz. Muhammed'e (s.a.v.) güvenilirliğinden dolayı emanet edilen bazı mallar vardı. Peygamberimiz (s.a.v.) evden ayrılmadan önce emanetleri sahiplerine teslim etmesi için Hz. Ali'yi görevlendirdi. Hz. Ali tüm riskleri göze alarak geceyi Peygamberimizin (s.a.v.) evinde geçirdi. Hz. Ali'yi Peygamberimizin (s.a.v.) yatağında gören suikastçılar çok şaşırdılar ve Peygamberimizi (s.a.v.) aramak üzere hemen yola çıktılar. Geceden yola çıkan Peygamberimiz (s.a.v.) ile arkadaşı Hz. Ebû Bekir izlerini kaybettirmek için Medine'nin aksi istikametindeki Sevr Mağarası'nda saklandılar. Onları arayanlar izleri takip ederek mağaranın önüne kadar geldiler. Ancak Allah'ın (c.c.) koruması sayesinde müşrikler Peygamberimizi (s.a.v.) ve Hz. Ebû Bekir'i göremediler.

Müşrikler tarafından yakalanacaklarından endişe eden Hz. Ebû Bekir'i, Peygamberimiz (s.a.v.) **"....Üzülme, çünkü Allah bizimle beraberdir..."**[12] ayetini okuyarak teselli etmiştir.

Görsel 1.5: Sevr Dağı

12. Tevbe suresi, 40. ayet.

622 yılında Medine'ye yaklaşık 6 km uzaklıkta bulunan Kubâ şehrine vardılar. Burada Kur'an'da **"...temeli takva üzere kurulan..."**[13] diye övülen İslam'ın ilk mescidi Kubâ mescidi yapıldı. Mescit tamamlandıktan sonra Medine'ye hareket ettiler. Ranuna Vadisi'ne gelindiğinde cuma namazının farz olduğunu bildiren ayet indirildi. Burada ilk cuma namazı kılındı ve ilk hutbe okundu. Namazdan sonra yola devam edilerek Medine'ye varıldı.

Görsel 1.6: Kubâ Mescidi'nin günümüzdeki görüntüsü.

Not Edelim

Muhacir: Mekke'den Medine'ye hicret eden Hz. Muhammed (s.a.v.) ve arkadaşlarına verilen isimdir.

(Dinî Terimler Sözlüğü, s. 243.)

Ensar: Yardımcı olan ve sahip oldukları her şeyi muhacirlerle paylaşan Medineli Müslümanlara verilen isimdir.

(Dinî Terimler Sözlüğü, s. 76.)

Hicret'in Sonuçları:

Hicret İslam tarihinde çok önemli sonuçlar doğurmuştur. Bu sonuçlardan bazıları şunlardır:

- Hicret'le birlikte Mekke Dönemi sona ermiş, Medine Dönemi başlamıştır.
- Mekke'de yaşanan eziyetler sona ermiştir.
- İslam dini hızla yayılmaya başlamıştır.
- Müslümanlar Medine'de barış içinde yaşamaya başlamışlardır.
- Hicret, öneminden dolayı Hz. Ömer Dönemi'nde takvim başlangıcı olarak kabul edilmiştir.[14]

13. Tevbe suresi, 108. ayet.
14. Ahmet Önkal, "Hicret", DİA, C 17, s. 462.

NAAT

Seccaden kumlardı...
Devirlerden, diyarlardan
Gelip göklerde buluşan
Ezanların vardı.

Mescit mü'min, minber mü'min..
Taşardı kubbelerden Tekbir,
Dolardı kubbelere «amin»!

Ve mübarek geceler, dualarımız,
Geri gelmeyen dualardı.
Geceler ki pırıl pırıl,
Kandillerin yanardı!

Kapına gelenler ya MUHAMMED,
- Uzaktan, yakından -
Mü'min döndüler kapından!

Besmele, ekmeğimizin bereketiydi;
İki dünyada aziz ümmet,
MUHAMMED ümmetiydi.

Konsun yine pervazlara
Güvercinler;
"Hu Hu"lara karışsın
Aminler..
Mübarek akşamdır;
Gelin ey Fatiha'lar, Yasin'ler!
Şimdi SENİ ananlar, anıyor ağlar gibi..

Ey yetimler yetimi,
Ey garipler garibi;
Düşkünlerin kanadıydın,
Yoksulların sahibi..
Nerde kaldın ey RESUL,
Nerde kaldın ey NEBİ?

Günler, ne günlerdi, ya MUHAMMED;
Çağlar ne çağlardı:
Daha dünyaya gelmeden
Mü'minlerin vardı..
Ve bir gün ki gaflet
Çöller kadardı,
Halime'nin kucağında
Abdullah'ın yetimi,
Âmine'nin emaneti ağlardı!

Hatice'nin goncası,
Âişe'nin gülüydün.
Ümmetin gözbebeği,
Göklerin RESULÜYDÜN..
Elçi geldin, elçiler gönderdin.
Ruhunu ALLAH'a,
Elini ümmetine verdin.
Beşiğin, yurdun, yuvan
Mekke'de bunalırsan
Medine'ye göçerdin.
Biz bu dünyadan nereye
Göçelim, ya MUHAMMED?
Yeryüzünde, riya, inkar, hıyanet
Altın devrini yaşıyor..

Diller, sayfalar, satırlar
"Ebû Leheb öldü" diyorlar:
Ebû Leheb ölmedi, ya MUHAMMED;
Ebû Cehil, kıtalar dolaşıyor!...

Arif Nihat ASYA

(Arif Nihat Asya, Dualar ve Âminler, s. 62.)

3. Peygamberimizin Medine Yılları

3.1 Medine'de İslam Toplumunun Oluşumu

Peygamberimiz (s.a.v.) Medine'ye vardığında Medineliler tarafından sevinçle karşılandı. Ensar, Peygamberimizi (s.a.v.) evinde misafir etmek istedi. Peygamberimiz (s.a.v.) kimseyi kırmak istemediğinden devesinin serbest bırakılmasını istedi. Devenin çöktüğü yere en yakın evde misafir olacağını buyurdu.[15] Devesinin çöktüğü yere en yakın ev, Hz. Ebû Eyyûb Hâlid b. Zeyd b. Küleyb el-Ensârî'nin eviydi. Peygamberimiz (s.a.v.) Hz. Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin evine misafir oldu.

Bunları Biliyor musunuz?

Ülkemizde "Eyüp Sultan" olarak bilinen Hz. Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin kabri İstanbul'da, Eyüpsultan ilçesindedir.

Sıra Sizde

Osmanlı Devleti zamanında Eyüp Sultan'ın kabrine büyük önem verilmiş, Osmanlı sultanları kılıç kuşanma törenlerini türbenin önünde yapmışlardır. Günümüzde ramazan ayında türbe ve çevresi ziyaretçi akınına uğramaktadır.

(Abdülkadir Özcan, "Cülûs" DİA C 8, s. 108)

Görsel 1.7: Eyüp Sultan Türbesi

Sizce İstanbul'da, "Eyüpsultan" ilçemize ismini veren Hz. Ebû Eyyûb el-Ensârî İstanbul'a niçin gelmiştir? Kendisinin bu kadar çok sevilmesinin ve kabrine saygı gösterilmesinin sebebi nedir? Düşünceleriniz yazarak arkadaşlarınızla paylaşınız.

....
....
....
....
....
....
....

15. İbn Hişam, es-Siretü'n-Nebeviyye, C 2, s. 140.

Mescid-i Nebi'nin İnşası: Peygamberimiz (s.a.v.), Medine'ye hicretinden hemen sonra bir mescit yaptırmaya karar verdi. Mescid-i Nebi'nin yapımında başta Peygamberimiz (s.a.v.) olmak üzere tüm Müslümanlar canla başla çalıştı. Yapımı yedi ay süren bu mescidin yanına Peygamberimiz (s.a.v.) ve ailesinin kalacağı odalar da yapıldı.

Mescid-i Nebi, Peygamberimiz (s.a.v.) döneminde ibadethane işlevinin yanı sıra okul, hastane, toplantı yeri, askeri karargâh ve elçilerin kabul edildiği yer olarak da kullanılmıştır.

Ashâb-ı Suffe: Mescid-i Nebi'nin güney kısmına üzeri hurma dalları ile örtülü bir bölüm eklendi. Buraya gölgelik anlamında "suffe", burada kalanlara ise "Ashâb-ı Suffe" adı verildi. Burada yoksul sahabiler hem barınmış hem de öğrenim görmüşlerdir. Peygamberimiz (s.a.v.) Ashâb-ı Suffe'nin eğitimiyle bizzat ilgilenmiş, burada yetişen sahabilerden bazılarını İslam'ı öğretmek için çeşitli kabilelere öğretmen olarak göndermiştir. Ashâb-ı Suffe vaktinin çoğunu Peygamberimizle (s.a.v.) geçirdiği için Peygamberimizin (s.a.v.) hadislerinin diğer insanlara öğretilmesinde önemli bir rol üstlenmişlerdir.[16]

Görsel 1.8: Mescid-i Nebi'den bir görüntü

16. bk. Mustafa Baktır, "Suffe", DİA, C 37, s. 470.

Kardeşlik Uygulaması (Muâhât): Peygamberimiz (s.a.v.) Medine'ye gelir gelmez İslam toplumunun inşasına başlamıştı. "*Aranızda selamı yayınız.*"[17] buyurarak selamlaşmayı teşvik etti. Ensar ve muhacir arasında sevgi, saygı ve dayanışma temelli bir İslam toplumu oluşturmak amacıyla "**muâhât**" adı verilen kardeşlik uygulaması başlattı. Gönüllülük esasına dayalı bu uygulama ile Medineliler, Mekkeli kardeşlerine evlerini ve gönüllerini açtı. Allah (c.c.) ensarın bu eşsiz samimiyetini, uhuvvetini, cömertliğini ve misafirperverliğini Kur'an-ı Kerim'de övmüştür.[18]

Görsel 1.9: İslam dini dayanışmaya önem vermiştir.

Not Edelim

Muâhât: Hicret'ten sonra Hz. Peygamber'in, Mekke'den hicret eden muhacirlerle Medineli Müslümanlar arasında yapmış olduğu kardeşlik antlaşmasıdır.

(Dinî Terimler Sözlüğü, s. 242.)

Uhuvvet: Kardeşlik, dostluk, arkadaşlıktır.

(http://www.tdk.gov.tr. 07/11/2017)

Îsâr: Kişinin kendi ihtiyacı varken başkalarına yardımda bulunarak özverili davranması, onları kendisine tercih ederek fedakârlık yapmasıdır.

(Dinî Terimler Sözlüğü, s. 175.)

Okuyorum

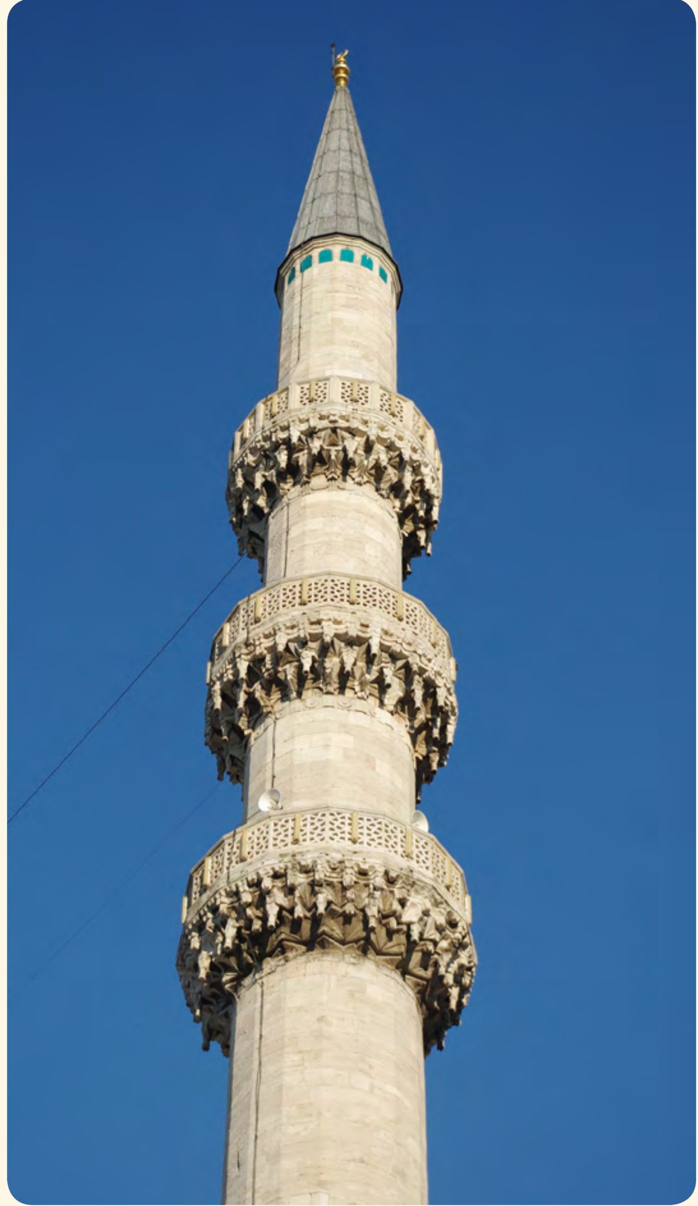
Sehl b. Sa'd (r.a.) Anlatıyor: Bir kadın, elinde kenarları dokunmuş bir kumaşla gelerek "Ya Resulallah, bunu giymeniz için elimle dokudum." dedi. Böyle bir kumaşa ihtiyacı olan Resulullah (s.a.v.) kumaşı aldı ve izar şeklinde giyinerek (belden aşağısına sararak) yanımıza geldi. Fakat orada bulunanlardan biri kumaşa dokunarak "Ya Resulallah! Bunu bana giydir." dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber "*Tamam.*" buyurdu ve bir süre o mecliste kaldıktan sonra evine döndü. Sonra da kumaşı katlayarak ona gönderdi.

(bk. Buhârî, Libâs, 18.)

17. Müslim, İman, 93.
18. bk. Haşr suresi, 9. ayet.

İlk Ezan: Mescit tamamlandığında namaz vaktini haber vermek için bir kişi Medine sokaklarında "es-salâh" diye çağrıda bulunurdu. Fakat bu yeterli olmadı. Bazı sahabiler namaz vaktini haber vermek için çan veya boru çalmayı, ateş yakmayı önerdiler. Benzer uygulamalar diğer dinlerde de olduğu için bu öneriler kabul görmedi.

Ashabdan Abdullah b. Zeyd gördüğü bir rüyayı Peygamberimize (s.a.v.) anlattı. Rüyasında kendisine ezanın sözleri öğretilmişti. Hz. Peygamber, Abdullah b. Zeyd'den rüyasında kendisine öğretileni Bilâl-i Habeşi'ye öğretmesini istedi.[19] Bilâl-i Habeşi, Mescid'in kenarında yüksekçe bir yere çıkarak ilk ezanı okudu. Bilâl'in (r.a.) okuduğu ezanı işiten Hz. Ömer, Peygamberimize (s.a.v.) gelmiş ve aynı şeylerin rüyasında kendisine de öğretildiğini bildirmiştir.[20]

Görsel 1.10: Müslümanlar asırlardır ezanla namaza çağırılmaktadır.

Kıblenin Değişmesi: Hicret'ten önce ve Hicret'in ilk yıllarında namaz için kıble Kudüs'te bulunan Beytülmakdis idi. Medine'de yapılan Mescid-i Nebi'nin kıblesi de Kudüs'e bakardı. Peygamberimiz (s.a.v.) kıblenin Kâbe olmasını arzulamaktaydı. Mekke'de iken bile namazlarını kılarken genellikle Kâbe'yi araya alır, Kudüs'e öyle yönelirdi.[21] Hicretten on altı ay sonra Mescid-i Nebi'nin beş kilometre uzağında, Benî Seleme Mescidi'nde namaz kıldırırken kendisine vahiy geldi:[22] **"(Habibim!) Biz senin yüzünü gökyüzüne çevirdiğini (yücelerden haber beklediğini) görüyoruz. İşte şimdi, seni memnun olacağın bir kıbleye döndürüyoruz. Artık yüzünü Mescid-i Harâm tarafına çevir. (Ey Müslümanlar!) Siz de nerede olursanız olun (namazda) yüzlerinizi o tarafa çevirin. Şüphe yok ki Ehl-i Kitap, onun Rabb'lerinden gelen gerçek olduğunu çok iyi bilirler. Allah onların yapmakta olduklarından habersiz değildir."**[23] Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.v.) yönünü Mescid-i Harâm'a çevirdi. Böylelikle Müslümanların kıblesi Kâbe oldu.

19. bk. Ebû Dâvûd, Salât, 27.
20. bk. Ebû Dâvûd, Salât, 28.
21. bk. İbn Sa'd, et-Tabakatü'l-Kübrâ, C 1, s. 243.
22. Buhârî, Sâlat, 31.
23. Bakara suresi, 144. ayet.

Medine Sözleşmesi: Peygamberimiz (s.a.v.) Medine'de Evs ve Hazrec kabilelerinin temsilcileriyle bir araya geldi. Barış ve huzur ortamını sağlamak için onlarla şehrin sorunlarını konuştu. Daha sonra Yahudi temsilcilerinin de katılımıyla Müslümanlar ve Yahudiler arasında Medine Sözleşmesi (Medine Vesikası) imzalandı. İslam tarihinde ilk yazılı anayasa olarak da kabul edilen[24] bu sözleşme ile Peygamberimiz (s.a.v.) ensar ve muhacirin tam bir dayanışma içerisinde olmasını, Kureyş müşrikleri ile Medine'deki müşrik ve Yahudileri Müslümanlara karşı muhtemel işbirliğinin önüne geçmeyi hedeflemiştir.

Medine Sözleşmesi'nin Sonuçları:

- Medine'de yaşayanların can, mal ve namus güvenliği hukuki güvence altına alındı.
- Medine'ye saldırı olduğunda birlikte hareket edilmesi kararlaştırıldı.
- Medine'de yaşayan tolulukların sorumlulukları belirlendi.
- Herhangi bir anlaşmazlık durumunda Peygamberimizin (s.a.v.) hakemliğine başvurulması kararlaştırıldı.
- Toplumsal birlik ve barış sağlandı.[25]

Medine Pazarı: Peygamberimiz (s.a.v.) Medine'ye hicret ettiğinde ekonomik hayat Yahudilerin kontrolündeydi. Müslümanlar ise daha çok tarım ile uğraşıyorlardı. Peygamberimiz (s.a.v.) Medine'de ticaretin canlanmasını ve Müslümanların ekonomik hayatta da güçlü olmalarını istiyordu. Ayrıca İslam'ın ticari hükümlerini göstermek, alışverişin kurallarını da belirlemek gerekliydi. Yahudilerin ticari hayattaki hakimiyetini kırmak ve Müslümanları ticarette etkin kılmak isteyen Peygamberimiz (s.a.v.) bir pazar kurdu. Bu pazarı bizzat kendisi denetledi.[26] Müslümanlar kısa sürede ticaret hayatında da etkin hâle geldiler.

Görsel 1.11: Temsilî Medine pazarı

24. Mehmet Akif Aydın, "Anayasa", DİA, C 3, s. 153.
25. bk. Muhammed Hamidullah, İslam Peygamberi, s.177-183.
26. Hadislerle İslam, C 5, s. 114.

3.2 Müşriklerle Mücadele

Medine, Mekkelilerin Suriye ticaret yolu üzerindeydi. Müslümanların Medine'de uyum içerisinde yaşamaları ve giderek güçlenmeleri Mekkelileri rahatsız etti. Müslümanlara yönelik düşmanlıklarını artırdılar. Peygamberimiz (s.a.v.) ilk olarak Suriye ticaret yolunu güvence altına almak için birlikler oluşturdu. Hedef ve planını kendisinin belirlediği bu birliklerle Kureyş kervanları takip edildi. Birlikler bazen bir sahabinin, bazen de Peygamberimizin (s.a.v.) komutasında hareket etti. Hazırlanan ilk birlik Hicret'in birinci yılında Hamza b. Abdulmuttalib komutasındaki Îs (Mekke-Medine arasında Kızıldeniz sahilinde bir yer) seriyyesidir.[27]

Not Edelim

Gazve: Hz. Peygamber'in bizzat kendisinin sevk ve idare ettiği savaşlardır.

(bk. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 106.)

Seriyye: Hz. Muhammed'in (s.a.v.) kendisinin katılmayıp askerî sancağı sahabilerden birine vererek onların komutası altında gerçekleştirdiği askeri hareketlerdir.

(Dinî Terimler Sözlüğü, s. 328.)

Sıra Sizde

Cihad: İslami litaratürde "dinî emirleri öğrenip ona göre yaşamak ve başkalarına öğretmek, iyiliği emredip kötülükten sakındırmaya çalışmak, İslam'ı tebliğ, nefse ve dış düşmanlara karşı mücadele vermek ve gerektiğinde savaşmak" şeklindeki genel ve kapsamlı anlamda kullanılmaktadır.

(Ahmet Özel, "Cihad", DİA, C 7, s. 527.)

❓ Cihad kavramının anlamını düşünerek bir Müslüman'ın görevleri hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Dinin emir ve yasaklarına uymak ....
....
....
....
....
....
....
....

27. Serdar Özdemir, Seriyye, DİA, C 36, s.565.

Bedir Savaşı: 624 yılında Mekkeliler, Ebu Süfyan başkanlığında Suriye'ye göndermek üzere büyük bir kervan hazırladılar. Peygamberimiz bu kervandan haberdar oldu. Ashabına, kervandaki malların çokluğunu, buna karşılık muhafız sayısının az olduğunu anlatarak bu kervanı Mekke'ye dönerken Bedir'de ele geçirebileceklerini söyledi.[28] Bedir, Medine'nin 160 km. kadar güneybatısında, Kızıldeniz sahiline 30 km. uzaklıkta, Medine-Mekke yolunun Suriye kervan yoluyla birleştiği yerde bulunan küçük bir kasaba idi. Peygamberimiz (s.a.v.) yerine Abdullah b. Ümmü Mektûm'u bırakarak[29] 9 Mart 624 tarihinde ashabıyla, Medine'den hareket etti.[30] Peygamberimizin hareketini haber alan Ebu Süfyan Mekke'den yardım istedi ve kervanın yolunu değiştirdi. Kervanın Müslümanların eline geçmesinden endişelenen Mekkeliler bir ordu hazırlayarak yola çıktılar. 624 yılında iki ordu Bedir'de karşılaştı. Burada yapılan savaşta zafer Müslümanların oldu.

Müslümanlar on dört şehit verirken Mekkeli müşrikler yetmiş ölü, yetmiş de esir vermişlerdi. Esirlerden zengin olanlar fidye ödemek, okuryazar olanlar da on Müslüman çocuğa okuma yazma öğretmek şartıyla serbest bırakıldı.[31]

TARİH	YER	SEBEBİ	MÜSLÜMANLAR	MÜŞRİKLER	SONUÇLAR
624	Bedir kuyuları	Müslümanların Mekkelilere ait ticaret kervanını ele geçirmek istemesi	305	950	1)Müslümanların zaferiyle sonuçlandı. 2)Esirlerden zengin olanlar fidye karşılığı, okuryazar olanlar ise on Müslüman çocuğa okuma yazma öğretmesi karşılığında serbest bırakıldı.

Görsel 1.12: Bedir'den bir görünüm.

28.Vâkıdî, Megazî, C 1, s. 19.
29. İbn Hişâm, Megazî, es-Siretü'n-nebeviyye, C 2, s. 263.
30. Mustafa Fayda, "Bedir Gazvesi", DİA, C 5, s.325.
31. bk. Müslim, Cihad ve Siyer, 58; İbn Hişâm, Megazî, es-Siretü'n-nebeviyye, C 3, s. 212.

Uhud Savaşı: Mekkeli müşrikler, Bedir Savaşı'ndan bir yıl sonra, Bedir yenilgisinin intikamını almak için yola çıktılar. Onların hareketinden haberdar olan Peygamberimiz (s.a.v.) ashabını mescidde toplayarak fikirlerini sordu. Çoğunluğun görüşü düşmanı şehir dışında karşılamaktı. Peygamberimiz (s.a.v.) çoğunluğun görüşüne uydu.[32] İki ordu Uhud Dağı eteklerinde karşı karşıya geldi. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) savaş başlamadan önce elli kişilik okçu birliğini Ayneyn Tepesi'ne (Okçular Tepesi) yerleştirdi. Okçulara, ne olursa olsun bulundukları tepeyi terk etmemelerini tembihledi.[33]

Savaşın başında Müslümanlar galip durumdaydı. Okçular savaşın kazanıldığını düşünüp yerlerini terk etti. Okçuların yerlerini terk ettiğini gören Mekkeli süvarilerin komutanı Halid b. Velid saldırıya geçti, Müslümanları arkadan kuşattı. Bu durum İslam ordusunda paniğe sebep oldu. Peygamberimizin (s.a.v.) öldürüldüğü söylentisi de yayılmaya başlayınca bazı Müslümanlar ümitsizliğe düştüler. Peygamberimiz (s.a.v.) bir süre daha mücadele ettikten sonra ashabı ile Uhud Dağı'nda güvenli bir yere çekildi.

Bu savaşta Resulullah Efendimiz'in (s.a.v.) amcası Hz. Hamza'nın da aralarında bulunduğu yetmiş Müslüman şehit oldu. Sevgili Peygamberimiz de yüzünden yaralandı ve mübarek iki dişi kırıldı. Mekkeliler, bu savaşta galip gelmelerine rağmen istedikleri sonucu elde edemeden Uhud'dan ayrıldılar.[34]

TARİH	YER	SEBEBİ	MÜSLÜMANLAR	MÜŞRİKLER	SONUÇLAR
625	Uhud Dağı eteği	Mekkelilerin Bedir yenilgisinin intikamını almak istemeleri	700	3000	1)Savaşın başında Müslümanlar galip durumdayken okçuların yerini terk etmeleri sonucu Müslümanlar zor durumda kaldı. 2)Müslümanlar Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) sözünü dinlememenin bedelini ağır ödediler. Bu durum Peygamberimizin (s.a.v.) emirlerine mutlaka uymak gerektiğinin göstergesi olmuştur.

Görsel 1.13: Uhud Dağı

32. bk. M. Asın Köksal, Hz. Muhammed ve İslamiyet, C 4, s. 146-151.
33. bk. Buhârî, Cihad, 164.
34. Muhammed Hamidullah, Casim Avcı, "Uhud Gavzesi", DİA, C 42, s. 57.

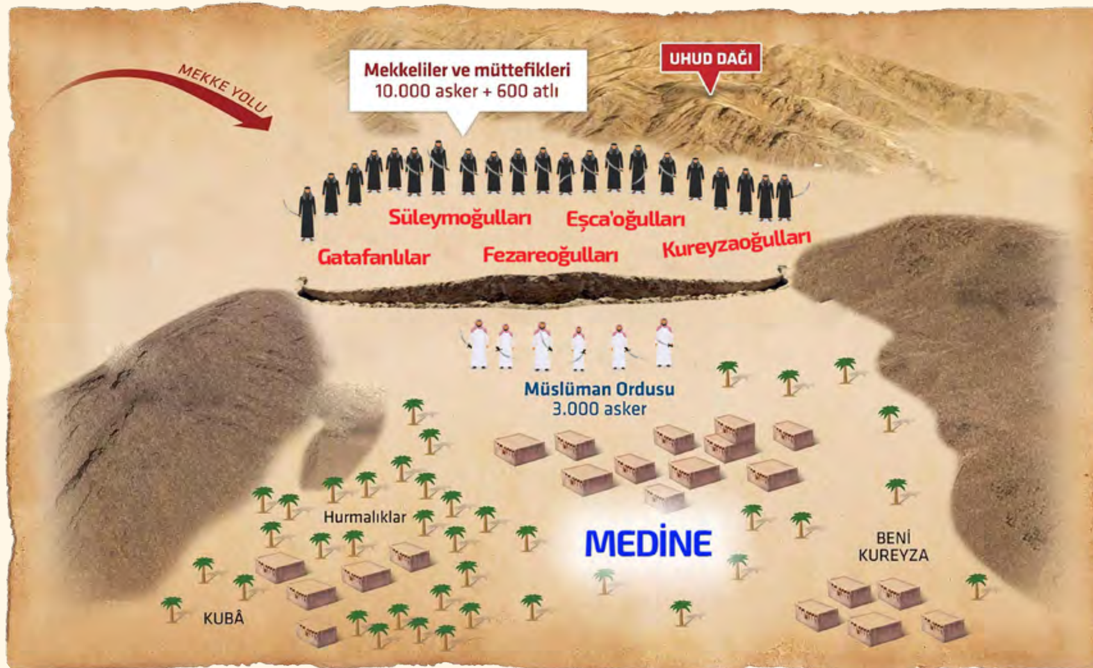
Hendek Savaşı: Mekkeliler çevre kabilelerin de desteği ile on bin kişilik bir ordu oluşturdular ve Medine'ye doğru hareket ettiler. Peygamberimiz (s.a.v.), savaş stratejisini belirlemek amacıyla Mescid-i Nebi'de ashabıyla bir araya geldi. Aslen İranlı olan Selman (r.a.) şehrin etrafına hendek kazılmasını önerdi. Selman'ın (r.a.) önerisiyle Medine'nin etrafına hendek kazıldı. Başta Peygamberimiz (s.a.v.) olmak üzere tüm Müslümanlar hendek kazımında çalıştı. Mekkeliler yaklaşık 5,5 km uzunluğundaki[35] bu hendeği karşılarında görünce şaşırdılar. Bu daha önce görmedikleri bir savaş taktiğiydi. Hendeği aşıp Medine'ye geçemeyen Mekkeliler, hendeğin karşısına karargâhlarını kurdular. Medine'yi kuşatan Mekkeliler, Benî Kurayza Yahudileriyle işbirliği yapmalarına rağmen şehre girmeyi başaramadılar ve kuşatmayı kaldırdılar. Hendek Savaşı Mekkelilerin son saldırı savaşı oldu.

TARİH	YER	SEBEBİ	MÜSLÜMANLAR	MÜŞRİKLER	SONUÇLAR
627	Medine	Mekkelilerin Müslümanları tamamen ortadan kaldırmak istemeleri	3000	10000	1)Mekkeli müşrikler başarısız olup Medine kuşatmasını kaldırdılar. 2)Bu savaş Mekkeli müşriklerin son saldırı savaşı oldu. 3)Benî Kurayza Yahudileri Medine halkına ihanet ettikleri için cezalandırıldı.

Sıra Sizde

Peygamberimizin (s.a.v.) müşriklerle yaptığı Bedir, Uhud ve Hendek savaşlarıyla ilgili bir sunu hazırlayınız.

Görsel 1.14: Hendek Savaşı temsilî resim

35. Muhammed Hamidullah, "Hendek Gazvesi", DİA, C 17, s. 194.

3.3 Yahudi ve Hristiyanlarla İlişkiler

Yahudi ve Hristiyanlar Kur'an-ı Kerim'de ***"Ehl-i Kitap"*** olarak ifade edilmektedir.

Yahudilerle İlişkiler: Mekke'den Medine'ye hicret eden Peygamberimiz (s.a.v.), Medine'de yaşayan Yahudilerle karşılıklı saygı temeline dayanan komşuluk ilişkileri geliştirmeye çalıştı. Müslümanlara düşmanca tavır göstermedikleri sürece onlarla silahlı mücadeleye girişmedi. "Medine Sözleşmesi" ile Yahudilerin din özgürlüğünü, can ve mal güvenliğini teminat altına aldı.

Medine Sözleşmesi'ne göre taraflar birbirlerine ihanet etmeyecek, şehri birlikte savunacak ve ihtiyaç hâlinde birbirlerine destek olacaklardı. Müslümanlarla yaptıkları bu antlaşmayı ilk bozan Benî Kaynuka Yahudileri oldu. İhanetlerinin karşılığı olarak 624 yılında Medine'yi terk etmek zorunda kaldılar. 625 yılında Benî Nadîr Yahudileri Peygamberimize (s.a.v.) suikast düzenlemeye kalktılar. Bunun sonucunda kaleleri kuşatıldı ve Medine'den ayrıldılar.

Benî Kaynuka ve Benî Nadîr Yahudilerinin Medine'yi terk etmelerinden sonra Medine'de Benî Kurayza Yahudileri kalmıştı. Onlar da Hendek Savaşı'nda, Mekkeli müşriklerle işbirliği yaparak Müslümanlara ihanet edince Peygamberimiz (s.a.v.) onların kalelerini kuşattı. Kuşatma sonunda Beni Kurayza Yahudileri teslim oldular. Malları da ganimet olarak alındı.

Medine'den ayrılmak zorunda kalan Yahudilerin bir kısmı Hayber ve çevresine yerleşmişlerdi. Hayber Yahudileri çevrelerindeki diğer kabilelerle birleşerek Medine üzerine yürümeyi planladılar. Peygamberimiz (s.a.v.) Hayber Kalesi'ni kuşattı. Yaklaşık bir aylık kuşatma sonucunda 628 yılında Hayber fethedildi.

Sıra Sizde

Kur'an-ı Kerim Ehl-i Kitap'ın pek çok özelliğine dikkat çekmiştir.

"Ey Ehl-i Kitap! (Gerçeği) görüp bildiğiniz hâlde niçin Allah'ın ayetlerini inkâr edersiniz?"

(Âl-i İmran suresi, 70. ayet.)

"Ey Ehl-i Kitap! Neden doğruyu eğri ile karıştırıyor ve bile bile gerçeği gizliyorsunuz?"

(Âl-i İmran suresi, 71. ayet.)

"De ki: Ey Kitap Ehli! Dininizde haksız yere haddi aşmayın. Daha önceden sapan, birçoklarını saptıran ve yolun doğrusundan uzaklaşan bir topluma uymayın."

(Mâide suresi, 77. ayet.)

Yukarıdaki ayetlerde Ehl-i Kitap'ın hangi özelliklerine dikkat çekilmiştir?

....

....

....

....

Hristiyanlarla İlişkiler: Müslümanlar ilk günden itibaren Hristiyanlarla da iyi ilişki içerisinde olmuşlardı. Peygamberimiz (s.a.v.) Hudeybiye Barış Antlaşması'ndan sonra Hristiyan devlet başkanlarına elçiler ve İslam'a davet mektupları göndermişti. Bizans İmparatoru Herakliyus, İslam hakkında bilgi istemiş,[36] Mısır Kralı Mukavkıs elçilere iyi davranarak Peygamberimize (s.a.v.) hediyeler göndermişti.[37] Peygamberimizin (s.a.v.) mektubunu Busra valisine götürmekte olan elçisi Hâris b. Umeyr (r.a) Mûte'de şehit edildi. Bunun üzerine 629 yılında Peygamberimiz (s.a.v.) üç bin kişilik bir orduyu Mûte'ye gönderdi. Müslümanlar burada yaklaşık yüz bin kişilik düşman ordusuyla savaştılar ve fazla kayıp vermeden Medine'ye döndüler.[38]

Peygamberimizin (s.a.v.) ve Müslümanların Hristiyanlarla ikinci karşılaşması, Gazvetû'l-Usre (Güçlük Gazvesi) olarak anılan Tebük Savaşı'dır. Müslümanlar Suriye yolu üzerinde bulunan ve Medine'ye 700 kilometre uzaklıktaki[39] Tebük'te 20 gün kaldılar. Karşılarında düşman olmadığı için savaş olmadı. Peygamberimiz (s.a.v.) bazı çevre kabilelerle barış antlaşmaları yaparak geri döndü.

Peygamberimiz (s.a.v.) Hicret'in dokuzuncu yılında Medine'ye gelen Necran Hristiyanlarıyla da görüştü. Onları Mescid-i Nebi'de ağırladı. Necranlılar ibadet vakitlerinin geldiğini söyleyerek mescitte ibadet etmek istediler. Peygamberimiz onlara ibadet için izin verdi. Daha sonra onların kendi dinlerinde kalmak ve cizye ödemek şartıyla anlaşma isteklerini kabul etti.[40]

3.4 Mekke'nin Fethi

Hudeybiye Barış Antlaşması: Mekke Peygamberimizin (s.a.v.) doğup büyüdüğü yerdi. Müslümanların kıblesi Kâbe de bu şehirdeydi. Hendek Savaşı'ndan bir yıl sonra (628) Peygamberimiz (s.a.v.) sahabileriyle beraber Kâbe'yi ziyaret etmeye karar verdi. Müslümanlar doğup büyüdükleri toprakları ziyaret edecekleri için çok sevindiler. Hazırlıklar yapıldı ve yaklaşık bin dört yüz Müslüman, Peygamberimizin (s.a.v.) rehberliğinde Medine'den yola çıktı. Müşrikler, Müslümanların Mekke'ye doğru geldiğinden haberdar oldu. Peygamberimizi (s.a.v.) ve Müslümanları Mekke'ye sokmamak için hazırlık yapmaya başladılar. Peygamberimiz (s.a.v.) Hudeybiye denilen yerde konakladı. Mekkelilere Hz. Osman'ı elçi olarak gönderdi.

Bunları Biliyor musunuz?

Peygamberimiz (s.a.v.) elçi olarak gönderdiği Hz. Osman'a Mekkelilere savaşmak için gelmediklerini, amaçlarının Kâbe'yi ziyaret olduğunu bildirmesini istedi. Mekkeliler Hz. Osman'ın geri dönüşüne izin vermediler. Onun şehit edildiğini düşünen Peygamber Efendimiz (s.a.v.) ashabını topladı ve onlardan savaşmak üzere biat (söz) aldı. Buna İslam tarihinde ***"Rıdvan Biatı"*** adı verilmiştir.

(Mustafa Fayda, "Bey'atürrıdvân", DİA, C 6, s. 40.)

36. bk. Buhârî, Tefsir, 4.
37. bk. Tirmizî, Siyer, 23.
38. bk. Mehmet Aykaç, "Hâris b. Umeyr", DİA, C 16. s. 202.
39. Casim Avcı, "Tebük", DİA, C 40, s. 227.
40. M. Asım Köksal, Hz. Muhammed ve İslamiyet, C 8, s. 121-145.

Mekkeliler, Peygamberimizin (s.a.v.) ve Müslümanların kararlığını görünce Hz. Osman'ı serbest bıraktılar. Antlaşma yapmak amacıyla elçi gönderdiler. 628 yılında Müslümanlar ile Mekkeli müşrikler arasında Hudeybiye Barış Antlaşması imzalandı.

Hudeybiye Barış Antlaşması'nın Maddeleri:

- Antlaşmaya göre Müslümanlar umre yapmadan geri dönecek, Kâbe'yi gelecek yıl ziyaret edecekler. Bu ziyaret de üç gün sürecektir.
- Mekkelilerden Müslüman olup Medine'ye sığınanlar Mekke'ye geri gönderilecek fakat Müslümanlardan kaçıp müşriklere sığınanlar geri gönderilmeyecektir.
- Arap kabileleri Müslümanlarla ya da müşriklerle antlaşma yapabileceklerdir.
- Bu antlaşma on yıl geçerli olacaktır.

Bu antlaşmadan sonra Benî Bekir kabilesi Mekkelilerle, Huzâa kabilesi de Müslümanlarla anlaştı.

Müslümanlar Kâbe'yi ziyaret etmeden Medine'ye döndüler. Allah Resulü (s.a.v.) antlaşmanın sağladığı barış ortamından yararlanarak zamanın liderlerine İslam'a davet mektupları gönderdi.

Müslümanlar, antlaşma gereği bir yıl sonra Kâbe'yi ziyaret ettiler. Müslümanların aleyhine görünen "Mekkelilerden Müslüman olup Medine'ye sığınanlar Mekke'ye geri gönderilecektir." maddesi Mekkelilerin isteği üzerine kaldırıldı.

Mekkke'nin Fethi: 630 yılında Mekkeli müşriklerle antlaşmalı olan Benî Bekir kabilesi, Huzâa kabilesine saldırdı.[41] Böylece Hudeybiye Antlaşması bozulmuş oldu. Allah Resulü (s.a.v.) savaş hazırlıklarına başladı. Kan dökülmesini istemediği için bu hazırlıkları gizli tuttu. 10.000 kişilik fetih ordusu Mekke'ye hareket etti. Kan dökülmeden Mekke fethedildi. Peygamberimiz (s.a.v.), Kâbe ve çevresini putlardan temizledi.

Mekkeliler geçmişte İslam'a karşı çıkmış, Peygamberimizi (s.a.v.) ve Müslümanları hicrete zorlamışlardı. Buna rağmen Peygamberimiz (s.a.v.) ve ashabı Mekkelileri affetti.[42] Bu yüce davranış ile Mekkelilerin gönlünü de fethetti. Mekkeliler Müslüman oldular. Mekke ve çevresinde emniyeti sağlayan Peygamberimiz (s.a.v.) Medine'ye geri döndü.

Mekke'nin fethinden sonra Arap Yarımadası'nın dört bir yanından heyetler Medine'ye geldiler ve Peygamberimizle (s.a.v.) görüşerek Müslüman oldular.

TARİH	SEBEBİ	MÜSLÜMANLAR	SONUÇLAR
630	Mekkelilerin Hudeybiye Barış Antlaşması'nı bozmaları	10.000	1)Mekke savaş yapılmaksızın fethedildi. 2)Kâbe putlardan temizlendi. 3)Peygamber Efendimiz (s.a.v.) tüm Mekkelileri affetti. 4)İslam dini hızla yayıldı.

41. bk. Zekâi Konrapa, Peygamberimiz İslam Dini ve Aşere-i Mübeşşere, s. 265-266.
42. bk. Zekâi Konrapa, Peygamberimiz İslam Dini ve Aşere-i Mübeşşere, s. 285-286.

3.5 Veda Haccı ve Veda Hutbesi

Hz. Peygamber'in (s.a.v.) 632 yılında, vefatından üç ay önce eda ettiği ilk ve son haccına ***"Veda Haccı"*** denir. Veda Haccı Peygamberimizin (s.a.v.) Müslümanlara hac ibadetinin yapılışını öğretmesi açısından son derece önemli bir yere sahiptir. Aynı zamanda Peygamberimiz (s.a.v.) Veda Haccı sırasında 120.000'i aşkın Müslüman'a hitap etmiş ve ashabıyla vedalaşmıştır. Peygamberimizin (s.a.v.) yapmış olduğu bu konuşmaya da ***"Veda Hutbesi"*** denmiştir.

Görsel 1.15: Veda Hutbesi'nin okunduğu Arafat Dağı'nın günümüzdeki fotoğrafı.

Sıra Sizde

Aşağıdaki olayların tarihlerini verilen boşluklara yazınız.

- .... Peygamberimiz (s.a.v.) doğdu.
- .... İlk vahiy geldi.
- .... Hicret gerçekleşti.
- .... Bedir Savaşı gerçekleşti.
- .... Mekke fethedildi.

VEDA HUTBESİ'NDEN

Ey insanlar! Bilmiyorum, belki de bugünden sonra burada sizinle bir daha buluşamayacağım. Allah'ın rahmeti bugün sözümü işitip onu iyice kavrayanların üzerine olsun! Benim bu sözlerimi burada bulunanlar bulunmayanlara bildirsin. Olabilir ki bildirilen kimse burada bulunandan daha iyi anlar ve itaat eder.

Ey insanlar! Biliniz ki Rabb'iniz birdir, atanız da birdir. Bütün insanlar Âdem'den gelmiş, Âdem de topraktan yaratılmıştır. Arap'ın Arap olmayana, Arap olmayanın Arap'a, beyazın siyaha, siyahın da beyaza hiçbir üstünlüğü yoktur. Allah katında üstünlük ancak takvâ iledir. Biliniz ki bu şehriniz Mekke, bugününüz arefe ve bu ayınız zilhicce nasıl mukaddes ve dokunulmaz ise mallarınız ve canlarınız da aynı şekilde dokunulmazdır. Câhiliye devrindeki her türlü ribâ kaldırılmıştır, ayağımın altındadır. Fakat ana paranız sizindir. Ne haksızlık edin ne de haksızlığa uğrayın. Kaldırdığım ilk faiz amcam Abbas b. Abdülmuttalib'in faizidir. Câhiliye devrinin kan davaları da kaldırılmıştır. Kaldırdığım ilk kan davası akrabalarımdan Rebîa b. Hâris b. Abdülmuttalib'in oğlu Âmir'in kan davasıdır.

Ey insanlar! Kadınların haklarına riayet etmenizi ve bu hususta Allah'tan korkmanızı tavsiye ederim. Siz kadınları Allah'ın emaneti olarak aldınız. Onların namus ve iffetini Allah adına söz vererek helâl edindiniz. Dikkat edin! Sizin kadınlar üzerinde hakkınız olduğu gibi onların da sizin üzerinizde hakları vardır. Sizin onlar üzerindeki hakkınız iffet ve namuslarını korumalarıdır. Kadınların sizin üzerinizdeki hakları geleneklere uygun biçimde yiyecek ve giyeceklerini sağlamanızdır. Kadınlar hususunda Allah'tan korkun ve onlara en iyi şekilde davranın. Ashabım! Bugün şeytan sizin şu topraklarınızda yeniden saltanat ve nüfuz kurma ümidini ebediyen kaybetmiştir. Fakat size yasakladığım şeyler dışında küçük gördüğünüz şeylerde şeytana uyarsanız bu da onu sevindirir ve cesaret verir. Sözümü iyi dinleyin ve belleyin. Müslüman Müslümanın kardeşidir. Bir Müslümanın malı rızası olmadan diğer bir Müslümana helâl olmaz. Sakın zulmetmeyin. Herkes ancak kendi işlediği suçtan sorumludur. Baba oğlunun, oğul da babasının suçundan sorumlu tutulamaz. Allah her vârisin mirastan payını tayin etmiştir. Artık bir vârisin diğer mirasçıları mahrum edecek şekilde vasiyette bulunulması helâl değildir. Çocuklar babalarından başkasına nispet edilemez. Ödünç alınan şeyler sahibine geri verilmelidir. Yararlanılmak üzere alınan şeyler de sahiplerine iade edilmelidir. Borçlar ödenmelidir. Birinin borcunu üstlenen kefil de o borcu ödemelidir. Kimin yanında bir emanet varsa onu sahibine iade etsin. Rabb'iniz olan Allah'tan sakının, O'na kulluk edin. Beş vakit namazınızı kılın. Ramazan ayında oruç tutun, hac ibadetini yerine getirin, mallarınızın zekâtını gönül hoşluğuyla verin. Yöneticilerinize Allah'ın kitabına uydukları sürece itaat edin ve böylece rabbinizin cennetine girin. Benden sonra küfre ve sapkınlığa düşüp birbirinizin boynunu vurmayın. Benden sonra hiçbir peygamber gelmeyecektir. Ey müminler! Size iki emanet bırakıyorum. Onlara sımsıkı sarıldığınız takdirde bir daha asla yolunuzu şaşırmazsınız. Bunlar Allah'ın kitabı Kur'an'la peygamberinin sünnetidir. Daha sonra Resulullah, "Ey insanlar! Yarın beni sizden soracaklar. O zaman ne diyeceksiniz?" deyince ashap, "Allah'ın risâletini tebliğ ettin, görevini yaptın, bize nasihatte bulundun diye şahitlik ederiz" dediler. Bunun üzerine Resulullah şehâdet parmağını semaya doğru kaldırdı, sonra da insanlara doğru çevirip indirerek, "Şahit ol yâ Rab, şahit ol yâ Rab, şahit ol yâ Rab!" dedi.

Bünyamin Erul, "Vedâ Hutbesi", DİA C 42, s 591-593

Veda Hutbesi

- Özelde Müslümanlara, genelde tüm insanlığa hitap etmektedir.
- Adalet ve eşitlik temeline dayanmaktadır.
- Kadınların haklarından bahsederek onların incitilmemesini istemiştir.
- Temel insan haklarına ve Müslümanların kardeşliğine vurgu yapmıştır.
- Faizi yasaklayarak ekonomik hayatı koruma altına almıştır.
- Peygamberimiz (s.a.v.) insanlığın hidayeti için Kur'an-ı Kerim'i ve sünnetini bırakmıştır. İnsanlığın kurtuluşu bu ikisine uymakla gerçekleşir.

Sıra Sizde

Veda Hutbesi'nden faydalanarak aşağıdaki noktalı yerleri örnekteki gibi doldurunuz.

İslam'dan Önce	İslam'dan Sonra
Kadınlar değersiz görülüyordu.	Kadınlar gerçek değerini kazandı.
....	....
....	....
....	....
....	....
....	....
....	....

3.6 Peygamberimizin Vefatı

Veda Haccı'ndan yaklaşık üç ay sonra Peygamberimiz (s.a.v.) ateşli bir hastalığa yakalandı. Mübarek bedeni zayıf düşmesine rağmen vefatından üç gün öncesine kadar ashabına imamlık yapmaya devam etti. Namaz kıldırmaya gücü yetmeyince Hz. Ebû Bekir'i yerine imam tayin etti. Hastalığı boyunca ashabına nasihatlerde bulundu. Onlarla helalleşti. *"Kimin bende bir hakkı varsa onu bu dünyada alsın."*[43] buyurdu.

Peygamberimiz (s.a.v.) hastalığının son döneminde eşi müminlerin annesi Hz. Aişe'nin odasında kaldı. Hastalığı ilerledi. 8 Haziran 632 pazartesi günü eşi Hz. Aişe'nin odasında vefat etti. Mübarek dilinden dökülen son sözler, "*Refik-i a'lâya*" (*En Yüce Dosta*!...) oldu.[44]

43. İbn Kesir, es-Siretü'n- Nebeviyye, C 4, s. 457.
44. Müslim, Fedâilü's-sahabe, 87.

Peygamberimizin (s.a.v.) vefatı kadın erkek, büyük küçük tüm Müslümanları çok üzdü. Çünkü Müslümanlar Peygamberimiz (s.a.v.) sayesinde Cahiliye Dönemi'nin karanlığından kurtuldu ve İslam'ın nuruyla aydınlandı. Teselli edici tek husus, Peygamberimizin (s.a.v.) bizlere miras olarak Rabbimizin kelamı Kur'an-ı Kerim'i ve sünnetini bırakmasıydı.

Görsel 1.16: Peygamberimizin (s.a.v.) kabrinden bir görüntü.

Peygamberimiz vefat edince Hz. Ali tarafından yıkandı.[45] Cenaze namazı bulunduğu odada önce erkekler, ardından kadınlar, sonra da çocuklar tarafından münferiden (tek tek) kılındı. Naaşı vefat ettiği odaya açılam kabre konuldu. [46] Peygamberimizin (s.a.v.) kabri ile minberi arasındaki bölge "tertemiz gül bahçesi" anlamına gelen ***"Ravza-i Mutahhara"*** diye isimlendirilmiştir.

Rabb'im Buyurdu Ben Dinledim

Peygamberimizin (s.a.v.) vefatına ashab önce inanmak istemedi. Müslümanları sakinleştiren Hz. Ebû Bekir oldu. Mescitte ashaba şöyle bir konuşma yaptı: "Ey insanlar! Sizlerden kim Muhammed'e tapıyor ise bilsin ki ölmüştür. Kim de Allah'a (c.c.) inanıyor ve O'na ibadet ediyorsa bilsin ki Allah (c.c.) bakidir, asla ölmez." dedi.

(M. Asım Köksal, Hz. Muhammed ve İslamiyet, C 8, s. 394-395.)

Daha sonra Kur'an-ı Kerim'den şu ayeti okudu: **"Muhammed ancak bir peygamberdir. Ondan önce de Peygamberler geçmişti. Ölür veya öldürülürse geriye mi döneceksiniz? Geriye dönen Allah'a hiçbir zarar vermez. Allah, şükredenlerin mükâfatını verecektir."**

(Âl-i İmran suresi, 144. ayet.)

Resul'üm Buyurdu Ben Dinledim

"تَرَكْتُ فِيكُمْ أَمْرَيْنِ لَنْ تَضِلُّوا مَا تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا كِتَابَ اللّٰهِ وَسُنَّةَ نَبِيِّهِ."

"Size iki şey bırakıyorum, onlara sımsıkı sarıldığınız sürece yolunuzu şaşırmayacaksınız: Allah'ın Kitabı ve Peygamber'inin sünneti. "

(İmam Mâlik, Muvatta, Kader, 3.)

45. İbn Sa'd, et-Tabakatü'l-Kübrâ, C 2, s. 301.
46. Mustafa Fayda,"Muhammed", DİA, C 30, s. 423.

4. Bir Hadis Öğreniyorum

"اَلْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبُنْيَانِ ، يَشُدُّ بَعْضُهُ بَعْضًا" . وَشَبَّكَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ .

"*Mümin, mümine karşı parçaları birbirine bağlayıp tahkim eden (kuvvetlendiren, sağlamlaştıran) bina gibidir.*" buyurdu ve (bu bağlılığı göstermek için Resul-i Ekrem) parmaklarını birbirinin arasına geçirip kenetledi.

(Buhârî, Edeb, 36.)

Peygamberimizin (s.a.v.) yukarıdaki hadisinden çıkardığımız ilke ve değerleri arkadaşlarımızla paylaşalım.

Peygamberimiz (s.a.v.) hayatı boyunca Müslümanların kardeş olması gerektiğinden bahsetmiş, Veda Hutbesi dâhil pek çok konuşmasında bu konuya vurgu yapmıştır. Müslümanları bir binanın tuğlalarına benzeterek onların her zaman birbirleriyle dayanışma içerisinde olmalarını, birbirlerini desteklemelerini ve birbirlerine güç vermelerini istemiştir.

İslam iki büyük temel üzerine inşa edilmiştir. Bunlardan birisi tevhid, diğeri ise vahdettir. Tevhid, bir şeyin bir olduğuna karar verme, Allah'ı (c.c.) zatında, sıfatlarında ve fiillerinde birleme, tek ve eşsiz olduğuna inanma, ona hiçbir şeyi şirk koşmadan ibadeti yalnızca Allah (c.c.) için yapma demektir.[47] Vahdet ise birlik[48] anlamına gelmektedir. Nitekim peygamberimiz bir başka hadisinde şöyle buyurmaktadır: "Müminler birbirini sevmekte, birbirine acımakta ve birbirini görüp gözetmekte tek bir vücut gibidir. O vücudun bir organı rahatsız olunca öteki organlar da uykusuzluk ve derin bir rahatsızlık hisseder, onun ıstırabını paylaşırlar.[49]

Görüldüğü üzere Yüce dinimiz İslam Müslümanların birlik, beraberlik ve dayanışma içerisinde olmalarını istemiş, ümmetin birliğini bölmeyi ve bozgunculuk yapmayı da büyük günah olarak görmüştür. Bu sebeple Müslüman olarak bizler, "Müminler ancak kardeştirler…"[50] ayetini ilke edinmeli, kardeşlerimizle dayanışma içerisinde olmalı ve aramıza ayrılık (nifak) tohumları ekmek isteyenlere karşı uyanık olmalıyız.

47. "Tevhid", Dini Kavramlar Sözlüğü, s. 659.
48. "Vahdet," Dini Kavramlar Sözlüğü, s. 588.
49. Buhari, Edeb, 27.
50. Hucurât suresi, 10. ayet

DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI

....

Peygamberimiz (s.a.v.) Mekke'yi fethedip Kâbe putlardan temizlenince Kâbe'nin önünde bir konuşma yaptı. O güne kadar kendisine ve ashabına çok eziyet etmiş, mallarına el koymuş ve en sonunda hicrete zorlamış olan Kureyş halkına (Mekkelilere) şöyle seslendi: "*Ey Kureyş Topluluğu! Şimdi benim size ne yapacağımı düşünüyorsunuz*?" Kureyşliler: "Ancak bize hayır ve iyilik yapacağına inanırız. Sen kerem ve iyilik sahibi bir kişisin." dediler. Bunun üzerine, âlemlere rahmet olarak gönderilen Hz. Muhammed (s.a.v.) şöyle konuştu: "*Yusuf'un (a.s.) kardeşlerine dediği gibi ben de sizlere diyorum: Bugün sizin için bir kınama yoktur! Allah, sizi affetsin. O, merhamet edenlerin en merhametlisidir. Gidiniz, hepiniz serbestsiniz.*" buyurdu.

(bk. Beyhakî, es-Sünenü'l-Kûbrâ, C 9, s. 195.)

A-İlk dört soruyu metne göre cevaplayınız.

1) Metne uygun bir başlık yazınız.

....

....

2) Peygamberimizin (s.a.v.) "*Şimdi size ne yapacağımı düşünüyorsunuz*?" **sorusuna Kureyşlilerin verdiği cevapları dikkate alarak Peygamberimizin (s.a.v.) kişilik özellikleri hakkındaki düşüncelerinizi aşağıdaki boşluğa yazınız.**

....

....

3) Kureyşlilerin yerinde olsaydınız Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) konuşması sonrası neler hissedebileceğinizi aşağıdaki boşluğa kısaca yazınız.

....

....

4) Yukarıdaki metin Peygamberimizin (s.a.v.) aşağıdaki özelliklerinden hangisini ön plana çıkarmaktadır?

A) Sevgisini **B)** Affediciliğini **C)** Cesaretini **D)** Güvenilirliğini

B- Aşağıda verilen açık uçlu soruları cevaplayınız.

1) Hicret'ten sonra Medine'de yapılanları göz önünde bulundurarak toplumda sosyal barışın sağlanması için neler yapılabileceğini aşağıdaki boşluğa yazınız.

....

....

....

2) Bedir zaferinin İslam tarihi açısından önemi nedir? Yazınız.

....

....

....

3) İslam'ın yayılmasına ve doğru öğrenilmesine Ashâb-ı Suffe'nin katkısı nedir? Düşüncelerinizi aşağıdaki boşluğa kısaca yazınız.

....

....

....

4) Veda Hutbesi'nden çıkarılabilecek ilkelerden dört tanesini aşağıdaki boşluğa yazınız.

....

....

....

C) Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların doğru cevaplarını işaretleyiniz.

Hz. Peygamber (s.a.v.), Zeyd bin Harise (r.a) ile beraber İslam'ı anlatmak için gittiği Taif'te hakarete uğramış, taşlanmıştı. Buna rağmen Taiflilere beddua etmedi. Uhud'da yaralandığında da Kureyş'in iyiliği için dua etti.

1) Bu durum Hz. Muhammed'in (s.a.v.) kişisel özelliklerinden hangisine örnektir?

A) Hakkı gözetmesi ve adaletli oluşuna
B) Yardımsever ve cömert oluşuna
C) Bağışlayıcı ve affedici oluşuna
D) Dürüst ve güvenilir oluşuna

2) Aşağıda, Ensar ile ilgili olarak verilen bilgilerden;

I- Medineli Müslümanlardır,

II- Muhacirlere yardımcı olmuşlardır,

III-Cömertlikleri Kur'an'da övülmüştür

hangileri doğrudur?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız I-II
D) I-II-III

3) Aşağıdakilerden hangisi, sevgili Peygamberimizin Medine'de Müslümanlara ait bir pazar yeri kurmasının sebeplerinden biri değildir?

A) Müslümanların ekonomik bağımsızlığını temin etmek
B) İslam dininin ticari hükümlerini göstermek
C) Müslümanların kısa yoldan zengin olmalarını sağlamak
D) Pazarda alışverişin adap ve kurallarını belirlemek

4) Aşağıdakilerden hangisi Peygamberimizin (s.a.v.) eğitim öğretime verdiği önemi göstermektedir?

A) Medine'de bulunan Araplar ve Yahudilerle Medine Sözleşmesi'ni yapması
B) Ensar ve muhacir arasındaki kardeşlik uygulaması
C) Çevre ülke liderlerine ve kabile başkanlarına elçiler göndermesi
D) Mescid-i Nebi'nin arkasına Suffe adı verilen bölüm yaptırması

D- Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise (D), yanlış ise (Y) yazınız.

1) (....) Hicretle birlikte İslamiyet daha hızlı yayılmaya başlamıştır.
2) (....) Muhacir, Mekke'den Medine'ye göç eden Müslümanlara denir.
3) (....) Hudeybiye Antlaşması Uhud Savaşı'ndan önce imzalanmıştır.
4) (....) Mekke'nin Fethi ile birlikte Kâbe putlardan temizlenmiştir.

E- Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun ifadelerle doldurunuz. (Ensar, Ravza-i Mutahhara, Boykot Yılları, Suffe, Muhacir)

1) Peygamberimizin (s.a.v.) cenazesi gül bahçesi anlamına gelen .... defnedilmiştir.

2) Müşriklerin Müslümanlarla her türlü sosyal ve ekonomik ilişkiyi yasakladıkları döneme .... denir.

3) Mescid-i Nebi'nin yanına inşa edilen .... İslam'ın ilk eğitim-öğretim kurumudur.

4) Hicret eden Mekkeli Müslümanlara yardım eden Medineli Müslümanlara .... denir.

Muhammed (s.a.v.)

2.
ÜNİTE

PEYGAMBERİMİZİN DİNDEKİ KONUMU

NELER ÖĞRENECEĞİZ?

* Peygamberimizin (s.a.v.) dindeki konumunu
* Peygamberimizin (s.a.v.) nebevi uygulamalarını
* Peygamberimize (s.a.v.) itaatin gerekliliğini
* Peygamberimize (s.a.v.) itaat ile ilgili bir hadisini

Kavramlar
Tebliğ, Tebyin, Teşri, Temsil, Tezkiye, Emr-i bi'l maruf nehy-i ani'l münker

Ünitemize Hazırlanalım

- Yüce Allah'ın insanlara peygamber göndermesinin sebebi ne olabilir? Araştırınız.
- Maruf ve münker kavramlarının anlamını sözlükten araştırarak sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Hz. Peygamber'e (s.a.v.) itaat etmenin önemi ile ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
- "**Kim Resul'e itaat ederse Allah'a itaat eder.**" *(Nisâ suresi 80. ayet.)* ayetinde vurgulanan mesaj nedir? Araştırınız.

1. Peygamberimizin Vahyi İnsanlığa Ulaştırması

Yüce Allah'ın insanlara doğru yolu göstermek, emir ve yasaklarını bildirmek için kulları arasından seçtiği elçilere peygamber denir.[1] Allah (c.c.) kullarından dilediğini peygamber olarak seçer. İnsanlar kendi gayretleriyle peygamber olamazlar. Seçkin kişilik özelliklerine sahip olan peygamberler yaşadıkları toplumun bir parçasıdır. Onları diğer insanlardan ayıran en önemli özellik Yüce Allah'tan vahiy almalarıdır.

Yüce Allah'ın gönderdiği ilk peygamber Hz. Âdem, son peygamber ise Hz. Muhammed'dir (s.a.v.). Tüm peygamberler, Yüce Allah'ın, Cebrâil (a.s.) aracılığıyla kendilerine indirdiği vahyi hiç değiştirmeden insanlığa ulaştırmak zorundadırlar. Buna da **tebliğ** denilmektedir.[2]

Her peygamberde bulunan ortak özellikler vardır.
Bu özellikler şunlardır:
Sıdk: Doğruluk
Emanet: Güvenilir olmak
Fetânet: Akıllı ve zeki olmak
İsmet: Günahlardan korunmuş olmak
Tebliğ: Allah'ın (c.c.) bildirdiklerini hiç değiştirmeden insanlara bildirmek.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) kendisine peygamberlik görevi verildiği andan itibaren tebliğ görevine başlamıştır. Bu durum Kur'an-ı Kerim'de şu şekilde bildirilmiştir: **"... Senin görevin sadece tebliğ etmektir. Hesaba çekmek bize aittir."**[3] Bir başka ayette ise Yüce Rabb'imiz Peygamberimize (s.a.v.) şöyle emretmiştir: **"Ey Resul! Rabbinden sana indirileni tebliğ et. Eğer bunu yapmazsan O'nun elçiliğini yapmamış olursun. Allah seni insanlardan (insanların kötülüğünden) koruyacaktır."**[4]

1. bk. "Nebî", Dinî Kavramlar Sözlüğü, s. 454.
2. "Tebliğ", Dinî Kavramlar Sözlüğü, s. 637.
3. Ra'd suresi, 40. ayet.
4. Mâide suresi, 67. ayet.

Sıra Sizde

“(Allah’ın emirlerini) onlara iyice açıklasın diye her peygamberi yalnız kendi kavminin diliyle gönderdik…”

(İbrahim suresi 4. ayet.)

Peygamberlerin yaşadığı toplum içerisinden seçilmesinin ve onların dilini konuşmasının önemini arkadaşlarınızla tartışınız.

“Hz. Peygamber’e (s.a.v.) gelen ilk vahiy “**Yaratan Rabb'inin adıyla oku**”dur.[5] Peygamberimiz (s.a.v.), kendisine gelen bu ilk vahiyden sonra Rabb'imizin "**Önce en yakın akrabanı uyar**."[6] emri üzerine yakın akrabalarını yemeğe davet ederek evinde toplamıştır. Onlara yemekten sonra İslam'ı tebliğ etmiştir.[7] Bir başka gün ise Safa Tepesi'ne çıkmış ve Mekkelilerden, Kâbe'ye yakın bir yer olan Safa Tepesi'nde toplanmalarını istemiştir. Mekkelilere *“Ben, şu vadinin arkasında size saldırmak isteyen süvari birlikleri var desem bana inanır mısınız?”* diye sormuş, Mekkeliler bu soruya hep bir ağızdan “Evet, inanırız. Biz senin bugüne kadar yalan söylediğini hiç görmedik.” diye cevap vermişlerdir. Hz. Peygamber (s.a.v.) *“O zaman, ben sizi Allah'ın (c.c.) birliğine inanmaya davet ediyorum.”*[8] buyurmuştur.

Görsel 2.1: "Rabb'inin adıyla oku" yazılı bir levha

Sıra Sizde

Peygamberimizin (s.a.v.) tebliğ görevinin başarıya ulaşmasında onun hangi özellikleri etkili olmuştur? Düşüncelerinizi yazarak arkadaşlarınızla paylaşınız.

....

....

5. Alak suresi, 1. ayet.
6. bk. Şuarâ suresi, 214. ayet.
7. M. Asım Köksal, Hz. Muhammed ve İslamiyet, C 1, s. 335-338.
8. Buhârî, Tefsir, 2.

Bunları Biliyor musunuz?

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) tebliğ görevini yerine getirirken,

- Kendisine indirilen vahiyleri hiç değiştirmeden insanlara bildirmiştir.
- Allah'ın (c.c.) **"En yakın akrabalarını uyar."** (Şuarâ suresi 214. ayet.) emri üzerine tebliğe yakınlarından başlamıştır.
- Her zaman hakkı söylemiştir.
- Sözleri, karşısındakinin seviyesine göre olmuştur.
- Söylediklerinin daha iyi anlaşılabilmesi için sözlerini tane tane söylemiş, önemli gördüğü kısımları tekrarlamıştır. (bk. Ebû Dâvûd, Edeb, 18.)
- Kaba ve kırıcı sözler söylememiş, karşısındakini küçümsememiştir.

Hz. Peygamber (s.a.v.) , *"Ben bir tebliğci olarak gönderildim."*[9] buyurarak insanlara en güzel rehber olmuştur. **"Rabb'in yoluna hikmet ve güzel öğütle çağır."**[10] emri gereği insanlara karşı güzel davranmış ve bizlere de bunu şu hadisi ile tavsiye etmiştir. *"Rıfk (zarif davranış) işe güzellik katar, rıfktan (zerafetten) yoksunluk ise işi kusurlu kılar."*[11]

Sıra Sizde

"O vakit Allah'tan bir rahmet ile onlara yumuşak davrandın. Şayet sen kaba, katı yürekli olsaydın hiç şüphesiz etrafından dağılıp giderlerdi…"

(Âl-i İmrân suresi, 159. ayet.)

Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) katı yürekli olmayıp yumuşak davranmasının, "vahyi insanlığa ulaştırma" görevindeki başarısına etkisi nedir? Açıklayınız.

....
....
....
....

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) tebliği, ulaşabildiği kişilere kendisi anlatmış, ulaşamadığı toplumlara ise elçiler ve mektuplar göndererek iletmiştir. Bu daha çok Hudeybiye Barış Antlaşması'ndan sonra gerçekleşmiştir. Gönderilen elçiler gönderildiği toplumun dilini konuşan kişiler arasından seçilmiştir. Bazı hükümdarlar (Habeşistan ve Mısır gibi) bu mektuplara hediyelerle karşılık vermişlerdir.[12] Peygamber Efendimiz (s.a.v.) tebliğ görevini yürütürken birçok engelle karşılaşmıştır. Tüm bu engeller karşısında sabretmiş ve tebliğ görevini kararlılıkla sürdürmüştür.

9. İbn Mâce, Sünnet, 17.
10. Nahl suresi, 125. ayet.
11. Müslim, Birr, 78.
12. bk. İbrahim Sarıçam, Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı, s. 243-254.

Peygamberimizin (s.a.v.) Mısır Kralı'na gönderdiği mektubun Türkçesi

Rahman ve Rahîm olan Allah'ın Adıyla!

Allah'ın kulu ve elçisi Muhammed'den, Kıptîlerin büyük başkanı Mukavkıs'a:

Allah'ın selamı hakikat yolundan gidenlerin üzerine olsun! Şimdi ben sana İslam'ın daveti ile sesleniyorum. İslam'ı kabul edersen esenliğe ulaşırsın ve Allah seni iki kez sevapla ödüllendirir; ama bundan kaçınırsan tüm Kıptîlerin günahını da sen üstlenmiş olursun.

Ey kendilerine kutsal kitap getirilen sizler! Gelin sizinle bizim aramızda ortak olan bir kelime üzerinde, "Allah'tan başkasına kulluk etmemek, ona hiçbir şeyi ortak koşmamak ve aramızda Allah'tan başka kimseyi ilah olarak kabul etmemek konusunda" birleşelim. Artık yüz çevirip bundan kaçınacak olurlarsa şöyle deyiniz: **"...Siz şahit olun ki bizler kesinlikle (Allah'a) teslim olmuş Müslümanlarız."** **(Âl-i İmran suresi, 64. ayet.)**

Mühür:
Allah
Resul
Muhammed

(Muhammed Hamidullah, İslam Peygamberi, s. 266.)

Not Edelim

Asr-ı Saâdet: Hz. Muhammed'in (s.a.v.) peygamberlik görevini yaptığı ve varlığıyla âlemi şereflendirdiği devirdir.

(Dinî Terimler Sözlüğü, s. 25.)

Sıra Sizde

Ahmet, arkadaşlarına Peygamberimizi (s.a.v.) şu sözlerle anlattı:
"Peygamberimiz (s.a.v.) en güzel öğretmendi. Allah'ın (c.c.) dinini bizlere en güzel şekilde öğretti. Kız çocuklarının diri diri toprağa gömüldüğü, her türlü haksızlığın ve kötülüğün yapıldığı Cahiliye toplumundan; yürekleri Allah (c.c.) korkusu ve sevgisiyle titreyen, kul hakkına dikkat eden Asr-ı Saâdet neslini yetiştirdi.

Cahiliye toplumu ile Asr-ı Saâdet neslinin özelliklerini örnekteki gibi karşılaştırınız.

CAHİLİYE TOPLUMU	ASR-I SAÂDET NESLİ
İnsanlara haksızlık yaparlar.	Kul hakkına riayet ederler.
....	....
....	....

2. Peygamberimizin Vahyi Açıklaması

Yüce Rabb'imiz; emir ve yasaklarını bildirmek için her topluma bir peygamber göndermiş,[13] Peygamber göndermedikçe de insanlara azap etmeyeceğini belirtmiştir.[14] Peygamberler vahiyleri sadece bildirmekle kalmaz, aynı zamanda açıklar. Peygamberlerin vahyi açıklamasına **tebyin** denir.[15]

Peygamberimiz (s.a.v.) peygamberliğinin ilk yıllarında tebliğ faaliyetini gizlice yürütmüştü. Buna rağmen inananlar gizlice de olsa onun öğrettiklerini yerine getirmeye çalıştılar. Namaz farz kılındığında inananlara, namazın nasıl kılındığını öğreten peygamberimizdi (s.a.v.).[16] Böylece ilk günden Kur'an ayetlerini ümmetine yaşayarak açıklama görevini yerine getirmişti.[17]

Görsel 2.2: İslam'ın temel kaynağı Kur'an-ı Kerim'dir.

Peygamberimiz (s.a.v.), ümmetine ibadetlerin yanı sıra evlilik, boşanma, miras, haram-helâller ve ticaret gibi daha pek çok konuya işaret eden ayetlerle ilgili de açıklayıcı bilgiler vermiştir. Örneğin, **"Allah alışverişi helal, faizi haram kıldı."**[18] ayetinden her türlü alışverişin helal olduğu anlaşılmasına rağmen domuz ve içki satışını yasaklayarak[19] buna bir takım sınırlamalar getirmiştir. Şurası muhakkaktır ki Kur'an-ı Kerim'deki bazı ayetlerin anlamı açıktır, hemen herkes tarafından kolayca anlaşılır. Bazı ayetlerin anlamı ilk okuyuşta anlaşılmaz, açıklanması gerekir. Hz. Peygamber (s.a.v.) tebyin görevi gereği, ihtiyaç duyuldukça bu ayetlerin insanlar tarafından doğru anlaşılması için gerekli açıklamaları yapmıştır. Örneğin zekâtla ilgili olarak Yüce Rabb'imiz **"…Zekâtı verin…"**[20] buyurmaktadır. Zekâtın hangi aralıklarla, ne oranda verileceği hakkında Kur'an-ı Kerim'de bilgi verilmemiştir. Peygamberimiz (s.a.v.) zekâtla ilgili olarak *"Üzerinden bir yıl geçmedikçe o maldan zekât yoktur."*[21] buyurarak zekâtın ne kadar sürede verileceği konusuna açıklık getirmiş, böylece bu ibadetlerin daha iyi anlaşılmasını sağlamıştır.

Yine Kur'an-ı Kerim'de **"Namazlara ve orta namaza dikkat edin."**[22] buyrulmaktadır. Peygamberimiz (s.a.v.), "orta namaz" ile ikindi namazının kastedildiğini açıklayarak bu ayetin daha iyi anlaşılmasını sağlamıştır.[23]

13. bk. Nahl suresi, 36. ayet.
14. bk. İsrâ suresi, 15. ayet.
15. "Tebyin", Dini Kavramlar Sözlüğü, s. 557.
16. İbn Hişam, es-Siretü'n-Nebeviyye, C 2, s 98.
17. Buhârî, Edeb, 27
18. Bakara suresi, 275. ayet.
19. Müslim, Müsâkât, 71.
20. Bakara suresi, 110. ayet.
21. İbn Mâce, Zekât, 5.
22. Bakara suresi, 238. ayet.
23. Tirmizî, Salât, 19.

Sıra Sizde

Rasulullah'a (s.a.v.) bir adam gelerek abdesti nasıl alacağını sordu. Peygamberimiz (s.a.v.) ona üçer kere yıkanmasını gösterdi. Sonra da buyurdu: *"Abdest işte böyledir. Kim buna fazlalıkta bulunursa kötü bir iş yapmış, haddi aşmış ve zulmetmiş olur."*

(bk. Nesâî, Tahâret, 105.)

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bir gün hutbeden sonra ayağa kalkarak kıbleye yöneldi ve tekbir aldı. İnsanlar da kalkıp arkasında namaza durdu. Kur'an okudu, sonra rükû yaptı. İnsanlar da onunla birlikte rükû yaptılar... Peygamber Efendimiz (s.a.v.) namazı bitirince insanlara döndü ve *"Ey insanlar! Bana uymanız ve nasıl namaz kıldığımı öğrenebilmeniz için böyle yaptım."* buyurdu.

(bk. Buhârî, Salât, 18.)

❓ Okuduğunuz bu iki metnin ortak noktası nedir? Düşüncelerinizi yazınız.

....

....

....

....

Yüce Rabb'imiz tarafından üstün özelliklerle donatılan ve seçilen Hz. Peygamber (s.a.v.) Kur'an'ın ilk muhatabı olarak Kur'an'ı en iyi anlayandır. Dolayısıyla vahyi bizlere en iyi açıklayandır.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) kendisine indirilen Kur'an'ı hem sözlü hem de uygulamalı olarak açıklamıştır. Kendisine indirilen vahiyleri hayatına tatbik eden Hz. Peygamber'in (s.a.v.) yaşantısı Kur'an'ın en güzel açıklamasıdır. Bizler Kur'an'ı en iyi şekilde anlamak ve İslam'ı en güzel şekilde yaşamak için Hz. Peygamber'in (s.a.v.) bu açıklamalarına uymalıyız.

Sıra Sizde

Hatice Öğretmen:

"Allah (c.c.) tarafından seçilen ve vahyi insanlığa ulaştırmakla görevlendirilen Hz. Peygamber (s.a.v.), Kur'an'ın en iyi açıklayıcısıdır. Çünkü Hz. Peygamber'e (s.a.v.) Kur'an'ı, Yüce Allah öğretmiştir. Bu nedenle Yüce Rabb'imizin sevdiği bir kul olabilmemiz için Hz. Peygamber'in (s.a.v.) açıklamaları ve uygulamaları bizim için çok önemlidir." dedi.

❓ Öğretmen bu açıklamasıyla nelere dikkat çekmektedir? Yazınız.

....

....

....

....

3. Peygamberimizin Hüküm Koyması

Görsel 2.3: "Muhammed" yazılı bir levha

Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) yaşantısı, uygulamaları, koyduğu hükümler vahiyden bağımsız değildir. O, kendisine vahyedileni yaşamının her alanında uygulamış, yaşadığı toplumda ortaya çıkan sorunlara vahyin rehberliğinde çözümler üretmiş ve hükümler koymuştur.[24] Peygamberimizin (s.a.v.) su içme adabından miras hukukuna kadar hayatın her alanında ortaya koyduğu bu hükümlerin kaynağı vahiydir. Tüm Müslümanlar, Hz. Peygamber'in (s.a.v.) koyduğu bu hükümlere tâbi olmak zorundadır. Zira, Allah (c.c.) **"Allah ve Resul'ü bir işe hüküm verdiği zaman, inanmış bir erkek ve kadına o işi kendi isteklerine göre seçme hakkı yoktur…"**[25] buyurmuştur. Bu bağlamda Resulullah'ın (s.a.v.) hüküm koymasına **teşri** denir.[26] Ramazan ayında fıtır sadakası (fitre) verilmesi[27], yırtıcı hayvanların etlerinin[28] ve ehli merkep etinin[29] haram oluşu gibi uygulamalar Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) hüküm koymasına örnektir.

Peygamberimiz (s.a.v.) Kur'an'da yerine getirilmesi emredilen ibadetlerimizin uygulanmasına yönelik olarak da hükümler koymuştur. Örneğin farz kılınan orucun kimlere farz olduğu, başlangıç ve bitiş zamanı, orucu bozan ve bozmayan haller hakkındaki hükümler Peygamberimiz (s.a.v.) tarafından bildirilmiştir. Zekâtla ilgili olarak da zekâtın nisâbı ve servetin zekâta tabii olması için gereken zamanın tespiti Peygamberimiz (s.a.v.) tarafından düzenlenmiştir.[30] Farz olan haccın ömürde bir defa yerine getirilmesiyle ilgili hüküm de Peygamberimiz (s.a.v.) tarafından bildirilmiştir.[31]

---

24. bk. A'râf suresi, 157. ayet.
25. Ahzâb suresi, 36. ayet.
26. "Teşri", Dini Kavramlar Sözlüğü, s. 654.
27. bk. Buhârî, Zekât, 70-71.
28. bk. Buhârî, Tıb, 57.
29. bk. Buhâri, Meğâzi, 39.
30. bk. İlmihal, İman ve İbadetler, C 1, s. 379-421.
31. Müslim, Hac, 412.

Sıra Sizde

"Hayır, Rabb'ine yemin olsun ki onlar aralarında meydana gelen anlaşmazlıklarda seni hakem yapmadıkça sonra da verdiğin hükümlere içlerinde hiçbir sıkıntı duymadan tamamen teslim olmadıkça gerçek mümin olamazlar."

(Nisâ suresi, 65. ayet.)

❓ Yukarıda verilen ayete göre gerçek mümin olmanın ölçüsü nedir? Yazınız.

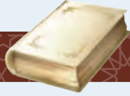
....

....

....

....

Yüce Allah pek çok ayette kendisine itaatle beraber Peygamberimize (s.a.v.) itaati emretmektedir. Allah (c.c.), **"...Kim Allah'a ve Resul'üne itaat ederse, Allah onu içinde ırmaklar akan cennetlere koyar; onlar orada ebedi olarak kalırlar. Asıl büyük kurtuluş işte budur."**[32] buyurmaktadır. Yüce Rabb'imiz bir başka ayette ise şöyle buyurmaktadır: **"(Resul'üm!) De ki eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki Allah da sizi sevsin."**[33] Görüldüğü gibi Peygamberimizi (s.a.v.) sevmek ve ona uymak, Allah'a (c.c.) itaatin ve sevginin bir gereğidir. Peygamberimize (s.a.v.) her konuda itaat etmeli ve onun koyduğu hükümlere uymalıyız.

Rabb'im Buyurdu Ben Dinledim

وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوٰىۜ ٣ اِنْ هُوَ اِلَّا وَحْيٌ يُوحٰىۙ ٤

"O kendiliğinden, heva ve hevesinden konuşmaz. O (bildirdikleri) vahyedilenden başkası değildir."

(Necm suresi, 3-4. ayetler.)

Peygamberimiz (s.a.v.),

- ★ Vahye dayanarak hüküm vermiştir.
- ★ Bilmediği konularda susmuş, o konuyla ilgili vahyin gelmesini beklemiştir.
- ★ Kur'an'daki ayetleri açıklamıştır.
- ★ Bütün işlerde kolaylaştırıcı olmayı öğütlemiş, kendisi de her zaman kolaylaştırıcı olmuştur.

32. Nisâ suresi, 13. ayet.
33. Âl-i İmrân suresi, 31. ayet.

Sıra Sizde

"Onlar, ellerindeki Tevrat'ta ve İncil'de yazılı buldukları o elçiye, o ümmî peygambere uyarlar. Peygamber onlara iyiliği emreder ve onları kötülükten meneder; yine onlara temiz şeyleri helâl, pis şeyleri haram kılar. Ağırlıklarını kaldırır, üzerlerindeki zincirleri çözer. O peygambere inanan, onu koruyup destekleyen, ona yardım eden ve onunla birlikte gönderilen nura uyanlar, işte bunlardır kurtuluşa erenler."

(A'râf suresi, 157. ayet.)

Okuduğunuz ayetten yararlanarak Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.), peygamberliği süresince yaptıklarını örnekteki gibi sıralayınız.

- Peygamberimiz (s.a.v.) insanlara iyiliği emretti.

....

....

4. Peygamberimizin (s.a.v.) Vahyi Yaşayarak Öğretmesi

Hz. Peygamber kendisine ilk vahiy geldiği andan itibaren Allah'ın (c.c.) elçiliği görevini yerine getirmiş, yaşantısıyla bizlere en güzel örnek olmuştur. Yüce Allah, Kur'an-ı Kerim'de Allah Resulü'nün (s.a.v.) bu özelliğine, **"Ant olsun ki Resulullah sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok zikredenler için güzel bir örnektir."**[34] ayeti ile dikkat çekmiştir. Peygamberimize (s.a.v.) uymak, onu sevmek ve onu kendimize rol model almak Rabb'imizin bize emridir.[35] Allah (c.c.) Kur'an-ı Kerim'de **"Namazı dosdoğru kılın. Çünkü namaz, müminler üzerine vakitleri belirli bir farzdır."**[36] buyurmuştur. Ancak Kur'an-ı Kerim'de namaz için nasıl abdest alınacağını, rekat sayıları ve namazın kılınışı ile ilgili bilgi verilmemiştir. Peygamberimiz (s.a.v.) namazın kılınışını uygulamalı olarak ashabına öğretmiştir.

Görsel 2.4: "Muhammed (s.a.v.) Allah'ın Resulü'dür." yazılı bir levha

Bunları Biliyor musunuz?

Sözlükte benzemek, benzetmek anlamındaki **temsil**, birinin veya bir topluluğun adına davranma, belirgin özellikleri ile yansıtma, sembolü olma, simgeleme anlamına gelir.

(http://www.tdk.gov.tr 24/11/2017)

Peygamberimiz (s.a.v.) örnek yaşantısıyla İslam'ı en güzel bir şekilde temsil etmiştir.

34. Ahzap sûresi, 21. ayet.
35. bk. Âl-i İmrân suresi, 31. ayet; Nisâ suresi, 80. ayet.
36. Nisâ suresi, 103. ayet.

Mekke'nin Fethi sırasında, orada on sekiz gün kalan Peygamberimiz (s.a.v.) namazları ikişer rekât olarak kıldırmış ve arkasına dönüp cemaate, "*Ey Mekkeliler! Siz namazları dörder rekât olarak kılın. Biz Medineliler seferiyiz (yolcuyuz)*" buyurmuştur.[37] Peygamberimiz (s.a.v.) bu uygulamasıyla yerleşik olanların, seferi olanın ardında namaz kıldığı zaman namazlarını nasıl tamamlayacağını ashabına öğretmiştir. Aynı şekilde Veda Haccı sırasında müminlere seslenmiş, "*Haccı benden alınız, benim yaptığım gibi yapınız*"[38] buyurmuş, hac ibadetinin yapılışını da ashabına öğretmiştir.

Sıra Sizde

Abdullah Öğretmen, öğrencilerine şöyle bir söz söyledi.

"Hz. Muhammed (s.a.v.) bir insandır ama sıradan bir insan değildir.
Taşlar arasında yakut ne ise o da öyledir."

(Anonim)

❓ Abdullah Öğretmen, okuduğu bu beyitle Peygamberimizin (s.a.v.) hangi özelliğine dikkat çekmektedir. Arkadaşlarınızla tartışınız.

Peygamberimiz (s.a.v.) hayatı boyunca Kur'an'a uygun bir yaşantı sürmüş olup inanç, ibadet ve ahlak alanlarında İslam'ın uygulayıcısı ve öğreticisi olmuştur. O, ibadetlerin Allah (c.c.) için yapılması gerektiğini belirterek Allah'a (c.c.) itaat ve teslimiyeti, kul olma bilincini örnek yaşantısıyla bizlere öğretmiştir. Bir ayette de, **"Artık siz beni anın ki ben de sizi anayım. Bana şükredin, bana nankörlük etmeyin!"**[39] buyrulmaktadır. Rabb'imizin bu emrini hayatına en güzel şekilde nakşetmiş olan Peygamberimiz (s.a.v.) geceleri ayakları şişinceye kadar ibadet etmiş; kendisine, "Ya Resulullah! Allah sizin günahlarınızı affetmiştir. Kendinize bu kadar yüklenmeyiniz." diyen eşi Hz. Aişe'ye, "*Allah'a şükreden bir kul olmayayım mı?*"[40] diye cevap vermiştir. Peygamberimiz (s.a.v.) bu davranışıyla Allah'a (c.c.) şükretmenin aynı zamanda bir ibadet olduğunu bizlere yaşayarak öğretmiştir.

Sıra Sizde

❓ "İnsanın nasihatten çok örnek davranışa ihtiyacı vardır." sözünü dikkate alarak Peygamberimizin (s.a.v.) örnekliği ile ilgili düşüncelerinizi aşağıdaki boşluğa yazınız.

....
....
....
....

37. Ebû Dâvûd, Sefer, 10.
38. Müslim, Hac, 310.
39. Bakara suresi 152. ayet .
40. Müslim, Sıfatü'l-münâfikîn, 81.

"Ben güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim."[41] buyuran Peygamberimiz (s.a.v.) davranışlarıyla iyi bir kulun taşıması gereken tüm özellikleri göstermiştir. O, yaşamı boyunca dürüst ve güvenilir bir insan olmuştur. Allah'ın (c.c.) **"Emrolunduğun gibi dosdoğru ol! Beraberindeki tövbe edenler de dosdoğru olsunlar."**[42] ayeti üzerine *"Doğru olunuz, doğruluğa yöneliniz."*[43] buyurarak insanları doğru olmaya teşvik etmiştir. Bununla beraber Yüce Rabb'imiz Kur'an-ı Kerim'de, **"Şüphe yok ki Allah sabredenlerle beraberdir."**[44] buyurmaktadır. Peygamberimiz (s.a.v.), müşriklerin her türlü baskı ve eziyetlerine sabretmiş, bu davranışıyla müminlere örnek olmuştur. Kur'an'ın **"Eli sıkı olma, büsbütün eli açık da olma…"**[45] ayeti uyarınca cömertliği ilke edinen Peygamberimiz (s.a.v.), kendisinden bir şey isteyeni geri çevirmemiştir. Bizler de yaşantımızın her alanında Peygamberimizi (s.a.v.) kendimize örnek almalıyız.

Sıra Sizde

... كَانَ خُلُقُهُ الْقُرْآنَ **Onun Ahlakı Kur'an'dı.**

Allah Resulü'nün (s.a.v.) vefatından sonra eşi Hz. Aişe, "Onun ahlakı nasıldı?" diye soranlara "Siz Kur'an okumaz mısınız? Onun (s.a.v.) ahlakı Kur'an'dı." diye cevap vermiştir.

(Müslim, Müsafirîn, 139.)

❓ Hz. Aişe'nin verdiği bu cevap Kur'an ile Hz. Peygamber'in (s.a.v.) yaşantısı arasında nasıl bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

5. Peygamberimizin İnsanı Kötülüklerden Arındırması

Peygamberimiz (s.a.v.) insanları kötülüklerden arındırmaya, iyiliğe, güzelliğe ve doğruluğa yöneltmeye çalışmıştır. Buna da **tezkiye** (temizleme, paklama, arıtma) denilmektedir. Şirk, günah, çirkin düşünce ve davranışlar temizlenmesi gereken manevi kirlerdir. Peygamberimiz (s.a.v.) insanları bu manevi kirlerden temizlemeyi; iyilik, güzellik, sevgi gibi güzel vasıflarla bezemeyi amaç edinmiştir. Allah (c.c.), **"Nefsini arındıran elbette kurtuluşa ermiştir. Onu arzularıyla başbaşa bırakan da ziyan etmiştir."**[46] buyurarak ebedi kurtuluşun bu manevi kirlerden arınmakla mümkün olduğunu belirtmiştir.

Tezkiye, Hz. Peygamber'in (s.a.v.) gönderiliş gayelerinden biridir. Bu, Kur'an-ı Kerim'de şu şekilde ifade edilmiştir: **"(Nitekim aranızdan size bir peygamber gönderdik: O size ayetlerimizi okuyor, sizi arıtıp temizliyor, size kitabı ve hikmeti öğretiyor; yine size daha önce bilmediklerinizi öğretiyor.)"**[47] Ayrıca en temel ibadetimiz olan namazın da insanı kötülüklerden arındırdığı belirtilmiştir.[48]

41. Ahmed b. Hanbel, Müsned, C 2, s. 381.
42. Hûd suresi, 112. ayet.
43. Ahmed b. Hanbel, Müsned, C 4, s. 231.
44. Bakara suresi, 153. ayet.
45. İsrâ suresi, 29. ayet.
46. Şems suresi, 9-10. ayetler.
47. Bakara suresi, 151. ayet.
48. bk. Ankebût suresi, 45. ayet.

Peygamberimiz (s.a.v.) insanları tezkiye etmek amacıyla,

- En büyük manevi kir olan şirkle mücadele etmiş, insanlığı şirkten arındırmaya çalışmıştır.
- İnsanların imanla nasiplenmesi ve Allah'a (c.c.) kul olmaları için çalışmıştır.
- İnsanların günahlardan ve ruhlarını kirleten manevi hastalıklardan arınmaları için gayret göstermiştir.
- Allah (c.c.) sevgisi ve korkusunu kalplere yerleştirmeye çalışmıştır.
- Ortaya koyduğu ahlaki ilkelerle hayatı güzelleştirmeye çalışmıştır.

Peygamberimiz (s.a.v.) tezkiye görevini öğüt vererek yani "emr-i bi'l ma'ruf, nehy-i ani'l münker" yaparak yerine getirmiştir. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bir hadisinde şöyle buyurmuştur: *"Kim kötü ve çirkin bir iş görürse onu eliyle düzeltsin, eğer buna gücü yetmiyorsa diliyle düzeltsin, buna da gücü yetmezse kalben karşı koysun. Bu da imanın en zayıf derecesidir."*[49]

Görsel 2. 5: Namaz, insanı kötülüklerden arındırır.

Not Edelim

Ma'ruf; İslam'ın bütün güzelliklerini kapsar. Kur'an-ı Kerim ve sünnete uygun olan, dinin ve aklın güzel gördüğü her şey demektir. *(Dinî Terimler Sözlüğü, s. 223.)*

Münker; Kabul edilmeyen, hoş karşılanmayan, sevimsiz, kötü ve çirkin şey, Kur'an-ı Kerim ve Hz. Peygamber'in (s.a.v.) sünnetine aykırı olan demektir. *(Dinî Terimler Sözlüğü, s. 263.)*

Emr-i bi'l ma'ruf, nehy-i ani'l münker; İyiliği, hayrı tavsiye etme; kötülüğü ve çirkin olanı yasaklama demektir. *(Dinî Terimler Sözlüğü, s. 73.)*

Tebliğin özü; ilahi emir ve yasakları insanlara iletmek, iyiliği emretmek, kötülükten de sakındırmaktır. Âlemlere rahmet olarak gönderilen Peygamberimiz (s.a.v.) insanlığın kurtuluşu için çalışmış, yaşantısıyla insanlara en güzel örnek olmuştur. Yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de **"…İşte o Peygamber onlara iyiliği emreder, onları kötülükten men eder…"** [50] buyurmuştur.

49. Müslim, İman, 78.
50. A'râf suresi, 157. ayet.

Sıra Sizde

Sümeyye Öğretmen, öğrencilerine Peygamberimizi (s.a.v.) şöyle anlattı:
"Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) dostlarına karşı şefkatli bir baba gibiydi. *(bk. Ebû Dâvûd, Tahâret, 4.)* Onların sıkıntıya düşmesi Peygamberimizi (s.a.v.) üzerdi. *(bk. Tevbe suresi, 128. ayet.)* Onları tatlı dil ve güler yüzle iyi ve güzel olanı yapmaya davet eder, kötülüklerden de sakındırmaya çalışırdı. *(bk. Âli İmran suresi, 104. ayet.)* Kişilerin kusurlarını araştırmazdı." *(bk. Hucurât suresi, 12. ayet.)*

❓ Sümeyye Öğretmen'in bu sözlerinden Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) İslam'a davet metoduyla ilgili hangi ilkeleri çıkarabiliriz?

Peygamberimiz (s.a.v.),

- İyi ve güzel olanı yapmaya çağırmıştır.

....
....
....
....

İyiliği emretme, kötülükten sakındırma görevi; Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) olduğu gibi bütün müminlerin de görevidir. Mümin önce kendi nefsini temizlemeye çalışmalı, daha sonra mümin kardeşlerine iyiliği emredip onları kötülükten sakındırmaya gayret göstermelidir.

Tanımlar ile kavramları örnekteki gibi eşleştiriniz.

	PEYGAMBERİMİZ		KAVRAMLAR
1	Vahyi insanlığa eksiksiz ulaştırmıştır.		Temsil
2	Vahyi açıklamıştır.		Tezkiye
3	Hüküm koymuştur.		Emr-i bil maruf, Nehy-i anil münker
4	Vahyi yaşayarak öğretmiştir.	1	Tebliğ
5	İnsanı kötülüklerden arındırmıştır.		Tebyin
6	İyiliği emretmiş, kötülükten sakındırmıştır.		Teşri

6. Bir Hadis Öğreniyorum

" . . . فَإِذَا نَهَيْتُكُمْ عَنْ شَيْءٍ فَاجْتَنِبُوهُ ، وَإِذَا أَمَرْتُكُمْ بِأَمْرٍ فَأْتُوا مِنْهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ . "

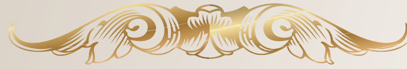
"... Size bir şeyi yasakladığım zaman ondan kaçının. Bir şey emrettiğim zaman gücünüzün yettiği ölçüde onu yerine getirin."

(Buhârî, İ'tisâm, 2.)

Peygamberimizin (s.a.v.) yukarıdaki hadisinden çıkardığımız ilke ve değerleri arkadaşlarımızla paylaşalım.

Yüce Rabb'imiz tüm insanları kendisine kulluk etmesi için yaratmış, onlara doğru yolu göstermek, emir ve yasaklarını bildirmek için peygamberler göndermiştir. Yüce Rabb'imizin gönderdiği son peygamber Hz. Muhammed'dir (s.a.v.).

Peygamberimiz (s.a.v.), elçilik görevi gereği Rabb'imizin emir ve yasaklarını bizlere bildirmiştir. Bunları bazen söz bazen davranışları ile öğreten Peygamberimiz (s.a.v.) bizlere en güzel şekilde örnek olmuştur. Bunun yanı sıra Resulullah Efendimiz (s.a.v.), emir ve yasakların öğretilerek uygulanmasında son derece hassas davranmıştır. Yüce Allah da bizlere peygambere itaati emretmiştir.[51] Yüce Allah'ın kendisine verdiği tebliğ görevini en iyi şekilde yerine getiren Allah Resulü (s.a.v.) bizlere bazı emir ve yasaklarda bulunmuş, bunlara da uymamızı istemiştir. Bu noktada bizlerin de en önemli görevi Allah Resulü'nün (s.a.v.) tebliğ ettiği emir ve yasakları hayatımızda uygulamaya çalışmaktır.

Canım kurban olsun senin yoluna,
Adı güzel kendi güzel Muhammed.
Şefaat eyle bu kemter kuluna,
Adı güzel kendi güzel Muhammed.

Yunus Emre

(Burhan Toprak, Yunus Emre Divanı, s. 180.)

51. bk. Nisâ suresi, 80. ayet.

DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI

....

Allah (c.c.) Kur'an-ı Kerim'de namazı emretmiştir. Ancak Kur'an-ı Kerim'de namazın kılınışı hakkında bilgi yoktur. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bu hususları bize bildirmiş, uygulayarak da göstermiştir. Hadis-i şeriflerde namaz ibadetinin öneminden bahsetmiş, ashabına da "*Ben nasıl kılıyorsam siz de öyle kılınız.*"*(Buhârî, Ezan, 18.)* buyurmuştur. Yine Allah (c.c.) Kur'an-ı Kerim'de orucu, zekâtı, haccı da emretmiştir. Bunların da nasıl yapılacağı, usul ve esasları hakkında ayrıntılı bilgi yoktur. Namaz ibadetinde olduğu gibi bunlarla ilgili bilgiyi de bizler, Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) sözlerinden, uygulamalarından yani sünnetten öğreniyoruz.

A- İlk dört soruyu metne göre cevaplayınız.

1) Metne uygun bir başlık yazınız.

....

2) Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) namaz ibadeti için "*Ben nasıl kılıyorsam siz de öyle kılınız.*" *(Buhârî, Ezan, 18.)* **buyurmasının sebebi nedir? Aşağıdaki boşluğa yazınız.**

....
....
....
....

3) Okuduğunuz metnin ana fikri nedir? Kısaca açıklayınız.

....
....
....
....

4) Yukarıdaki metin aşağıda verilenlerden hangisini ön plana çıkarmaktadır?

A) Kur'an'ın önemi
B) Sünnetin önemi
C) Namazın önemi
D) Haccın önemi

B- Aşağıda verilen açık uçlu soruları cevaplayınız.

1) Peygamber Efendimiz (s.a.v.), Allah'ın (c.c.) emir ve yasaklarını insanlara anlatırken nasıl bir yol takip etmiştir? Aşağıdaki boşluğa yazınız.

....
....
....

2) Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) bize örnek oluşu ile ilgili bir olay yazınız.

....
....
....

3) Peygambere itaat ile Allah'a (c.c.) itaat arasında nasıl bir ilişki vardır? Kısaca açıklayınız.

....
....

4) Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) dinle ilgili açıklamalarının Müslümanlar için bağlayıcı olmasının sebebi nedir? Kısaca yazınız.

....
....
....

C- Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların doğru cevaplarını işaretleyiniz.

1) Peygamberlerin görevlerinden biri olan "tebyin"in anlamı aşağıdaki seçeneklerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

A) Allah'tan (c.c.) aldığı vahiyleri insanlara eksiksiz bildirme
B) Allah'tan (c.c.) aldığı vahiyleri açıklama, beyan etme
C) Hüküm koyma, kanun koyma
D) İyiliği emretme, kötülükten sakındırma

2) Allah (c.c.) tarafından peygamber olarak gönderilen Hz. Muhammed (s.a.v.) , peygamberlik görevini yaparken aşağıdakilerden hangisini yapmamıştır?

A) Vahyi eksiksiz bir şekilde insanlara bildirmiştir.
B) Vahyi yaşayarak, uygulayarak göstermiştir.
C) Vahyin zor olan kısımlarını insanlardan gizlemiştir.
D) Vahyin anlaşılmayan kısımlarını insanlara açıklamıştır.

3) Aşağıdaki seçeneklerden hangisi tezkiyeye örnektir?

A) Peygamberimizin (s.a.v.) iyiliği emretmesi, kötülükten sakındırması
B) Peygamberimizin (s.a.v.) cemaatle namazı teşvik etmesi
C) Peygamberimizin (s.a.v.) hükümler koyması
D) Peygamberimizin (s.a.v.) yaşantısıyla örnek olması

4) Aşağıdaki seçeneklerden hangisi Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) vahyi yaşayarak anlatmasına örnektir?

A) İbadetlerin yapılışını göstererek öğretmesi
B) Acıktığında yemek yemesi, susayınca su içmesi
C) Vahyi eksiksiz bir şekilde insanlığa ulaştırması
D) Geçimini sağlamak için ticaret yapmase

D- Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise (D), yanlış ise (Y) yazınız.

1) (…..) Peygamber Efendimiz (s.a.v.) vahyi insanlara eksiksiz bir şekilde bildirmiştir.
2) (…..) Bir kötülük gördüğümüzde ilk önce dilimizle düzeltmeliyiz.
3) (…..) Vahyin ilk muhatabı olan Peygamberimiz (s.a.v.) vahyi bize açıklamıştır.
4) (…..) Peygamber Efendimiz (s.a.v.) kendisini diğer insanlardan üstün görmüştür.

E- Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun ifadelerle doldurunuz. (Kur'an, Tebliğ, Teşri, Temsil, Bana)

1) Peygamberlerin Allah'tan (c.c.) gelen vahiylerin hiçbirini gizlemeden, eksiltmeden ve herhangi bir ilavede bulunmadan bildirmesine ……………………… denir.

2) ………………………… kanun koymak anlamına gelir.

3) Hz. Aişe'nin bildirdiğine göre Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) ahlakının kaynağı ………… dır.

4) “**De ki: Allah'ı seviyorsanız …………………… uyun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın.**” (*Âl-i İmrân suresi 31. ayet.*)

3. ÜNİTE

PEYGAMBERİMİZ VE SOSYAL HAYAT

NELER ÖĞRENECEĞİZ?

* Peygamberimizin (s.a.v.) adaleti sağlamada ortaya koyduğu ilkelerini
* Peygamberimizin(s.a.v.) sosyal sorunlar karşısında çözüm yöntemlerini
* Peygamberimizin (s.a.v.) çalışma hayatı ile ilgili ilkelerini
* Peygamberimizi (s.a.v.) örnek alarak çevreye karşı sorumluluklarımızı
* Peygamberimizin (s.a.v.) tabiat sevgisini
* Peygamberimizin (s.a.v.) ağaç sevgisi ile ilgili bir hadisini

Kavramlar
Adalet, Kul hakkı, Hukuk

Ünitemize Hazırlanalım

- Sınıf başkanında aranan özellikler neler olmalıdır? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
- "İşi ehline vermek" ifadesinden ne anlıyorsunuz? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
- "*İnsanların en hayırlısı insanlara faydalı olanıdır.*" *(Buhârî, Megâzi, 35.)* hadisi size hangi mesajı vermektedir? Düşüncelerinizi defterinize yazınız.
- Peygamberimizin (s.a.v.) çalışıp kazanma ile ilgili bir hadisini defterinize yazarak bu hadisten anladıklarınızı sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. Adil Bir Yönetici Olarak Peygamberimiz

Adalet bir toplumun huzur ve istikrarının kaynağıdır. Adaletin olmadığı yerde kargaşa ve zulüm vardır. Dinimizin en önemli ilkelerinden biri de adalettir.

Görsel 3.1: Dinimiz adil olmayı emretmiştir.

İslam'ın adalet anlayışı "insanlar arasında kültür, ırk, makam vb. farklar gözetmeden herkese eşit davranma" esasına dayanmaktadır. Adil olma, Rabb'imiz tarafından Kur'an-ı Kerim'de açıkça emredilmiştir. Yüce Rabb'imiz bir ayetinde: **"Ey iman edenler! Allah için hakkı ayakta tutan, adaletle şahitlik eden kimseler olun. Bir topluluğa duyduğunuz kin, sizi adil davranmamaya itmesin. Adaletli olun; bu, Allah korkusuna daha çok yakışan (bir davranıştır). Allah'a isyandan sakının. Allah yaptıklarınızı hakkıyla bilmektedir."**[1] buyurmaktadır.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) güçlülerin zayıfları ezdiği, zenginlerin haklı sayıldığı bir toplumda büyümüştür. Ancak Peygamberimiz (s.a.v.), zulüm ve adaletsizliğin sona ermesi için hayatı bo-

1. Mâide suresi, 8. ayet.

Bunları Biliyor musunuz?

اِنَّ اللّٰهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْاِحْسَانِ وَاِيتَٓائِ ذِى الْقُرْبٰى وَيَنْهٰى عَنِ الْفَحْشَٓاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ ...٩٠

Cuma hutbesinin sonunda okunan "**Muhakkak ki Allah, adaleti, iyiliği, akrabaya yardım etmeyi emreder çirkin işleri, fenalık ve azgınlığı da yasaklar...**" *(Nahl Suresi, 90. ayet.)* ayeti ile Müslümanlara, hayatlarının her döneminde adil davranmaları gerektiği hatırlatılmıştır.

yunca gayret göstermiştir. Mazlumların haklarını savunmak ve adaleti sağlamak amacıyla kurulan Hilfü'l-Fudûl'un (Erdemliler Topluluğu) içerisinde yer alması onun bu gayretinin en güzel ispatıdır. Allah Resulü (s.a.v.), adaleti sağlamada hassas davranmıştır. Yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de ona şöyle emretmiştir. **"... de ki: Ben Allah'ın indirdiği kitaba inandım ve aranızda adaleti gerçekleştirmekle emrolundum…"**[2] Peygamber Efendimiz (s.a.v.) **"Onlar sana gelirlerse aralarında adaletle hükmet…"**[3] emrini de hayatında uygulamış, bu tavrı İslam'ın hızla yayılmasında etkili olmuştur.

Peygamberimizin (s.a.v.) Medine'de kurmaya çalıştığı adalet temelli İslam toplumu tüm çağlara örnek olacak bir uygulamadır. Bu sayede, kabilecilik ve kan davaları gibi toplum düzenini bozan Cahiliye Dönemi davranışları ortadan kalkmış, Medine'de huzur ve adalet sağlanmıştır. Hz. Muhammed (s.a.v.) hayatı boyunca adaleti hâkim kılmak için mücadele etmiş, insanlar arasındaki ilişkilerde adaletin en güzel örneklerini vermiştir. Medine Sözleşmesi bunlardan biridir ve Peygamberimizin (s.a.v.) devlet yönetimindeki başarısını ortaya koyan önemli bir belgedir.[4]

Medine Sözleşmesi'nin Sonuçları

- Medine Sözleşmesi, Medine'de hicretten sonra Müslümanlar ve Yahudiler arasında imzalanmıştır. Bu sözleşme, farklı inanç ve kabilelerden insanların huzur içinde bir arada yaşamasını sağlayan bir anayasadır.

(Mehmet Akif Aydın, "Anayasa", DİA, C 3, s. 153.)

- Medine'deki Müslümanlar ve Yahudiler eşit haklara sahip olmuştur.
- Toplumda birlik ve beraberlik sağlanmıştır.
- Anlaşmazlık durumunda Peygamberimizin (s.a.v.) hakem tayin edilmesi, Hz. Peygamber'e (s.a.v.) adalet konusunda Yahudilerin de güvendiğinin bir göstergesidir.

2. Şûrâ suresi, 15. ayet.
3. Mâide suresi, 42. ayet.
4. Mehmet Akif Aydın, "Anayasa", DİA, C 3, s. 153.

Medine Sözleşmesi toplumda barış ve adaleti sağlayarak huzurun temel kaynağı olmuştur. Bunun yanı sıra Peygamberimizin (s.a.v.) ortaya koyduğu ahlaki uygulamalar adaletin yerleşmesinde çok önemli bir etkiye sahiptir.

Peygamberimiz (s.a.v.) adaleti sağlamak için,
- Herkese kendi dinine ve kanunlarına göre adil davranmış,
- Fikir alışverişine önem vermiş,
- İşi ehline vermiş,
- Rüşveti yasaklamıştır.

Herkese Eşit Davranması: Allah Resulü (s.a.v.), adalet konusunda en yakınına bile farklı davranmamış, hüküm ne ise onu uygulamıştır. Örneğin Mahzumoğulları kabilesinden Fâtıma adında asil bir kadın hırsızlık yapmıştı. Fâtıma'nın cezalandırılmaması için ashabdan Üsame b. Zeyd'i Peygamberimize (s.a.v.) gönderdiler. Bu duruma çok kızan ve üzülen Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurdu: *"Nasıl oluyor da bazı kimseler, Allah'ın kanunu karşısında aracı olmaya kalkışıyor. Sizden öncekilerin mahvolmasının sebebi şudur: İçlerinden asil, ileri gelen birisi hırsızlık yaptığında onu serbest bırakıyor, zayıf ve fakir bir kimse hırsızlık yaptığında onu cezalandırıyorlardı. Allah'a yemin ederim ki Muhammed'in kızı Fâtıma hırsızlık yapsaydı, onun da elini keserdim."*[5]

Bunları Biliyor musunuz?

Peygamberimizin (s.a.v.) amcası Hz. Abbas, Müslüman olmadan önce müşriklerle birlikte Bedir Savaşı'na katılır. Savaş esirleri arasında Hz. Abbas da vardır. Ensardan bazıları Hz. Abbas'ın Peygamberimizin (s.a.v.) amcası olduğunu öğrenince fidye ödemeden affedilmesini ister. Ensarın bu isteğine Peygamber Efendimiz (s.a.v.): *“Hayır, asla böyle bir şey olamaz. Onun ödemek zorunda olduğu fidyenin tek bir dirhemi dahi bağışlanamaz.”* buyurur. Bu olay, adalet söz konusu olduğunda Hz. Peygamber’in (s.a.v.) en yakınlarına bile taviz göstermediğine güzel bir örnektir.

(Buhârî, Megâzî, 53.)

İstişareye Önem Vermesi: Peygamber Efendimiz (s.a.v.), bir konuda karar vermeden önce istişare etmeye (fikir alışverişinde bulunmaya) özen göstermiştir. Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) istişareye verdiği önem hakkında Ebû Hureyre (r.a.): “Arkadaşları ile istişarede Hz. Peygamber (s.a.v.) kadar özen gösteren bir başkasını görmedim.”[6] demiştir.

5. Buhârî, Enbiyâ, 54.
6. Tirmizî, Cihad, 34.

Hz. Peygamber (s.a.v.) Bedir Savaşı'nda Habbab b. Münzir'in tavsiyesi ile kendilerine en yakın kuyuyu açık bırakıp diğerlerini kumla kapattırmıştır.[7] Hendek Savaşı'nda Selman-ı Farisi'nin tavsiyesi ile hendek kazılmasına karar vermiştir.[8] Peygamberimizin (s.a.v.) bu uygulamaları istişareye verdiği önemin en güzel örnekleridir. Ayrıca Peygamberimiz (s.a.v.), güvenilir kişilerle istişare edilmesi gerektiğini bir hadisinde şöyle ifade buyurur: *"Kendisine danışılan kişi, güvenilir bir kimse olmalıdır."*[9]

Resul'üm Buyurdu Ben Dinledim

إِذَا وُسِّدَ الْأَمْرُ إِلَى غَيْرِ أَهْلِهِ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ

"İş, ehil olmayana verildi mi kıyameti bekle."

(Buhârî, İlim, 2.)

İşi Ehline Vermesi: Peygamberimiz (s.a.v.) yöneticilerin yaptıkları işte ehil olmalarına özen göstermiştir. Bir göreve atama yapacağı zaman o işi en güzel şekilde yapabilecek insanı seçmiş, devlet yönetiminde ehil kişilerin görev almasını sağlamıştır.

Rüşveti Yasaklaması: Peygamberimiz (s.a.v.) vatandaşın işini görmek için herhangi bir talepte bulunmayı, yani rüşvet almayı kesin olarak yasaklamıştır.[10] Bu konuda çok hassas davranan Peygamberimizin (s.a.v.) yanına bir gün kendisinin görevlendirdiği bir zekât âmili gelir. Âmil, zekâtları toplayıp görevini tamamlamıştır. Peygamberimize (s.a.v.) "Şunlar topladığım zekâtlar, şunlar da bana verilen hediyeler." der. Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.v.) kızar. *"Eğer sen (anne babanın) evinde otursaydın yine de sana bu hediyeler getirilir miydi?"* der ve ashabına dönerek şu sözlerle devam eder: *"Ey insanlar! Memur tayin ettiğim bazı kimseler geliyor, bu mal sizin bu mal da bana hediye edildi diyorlar. Eğer bunlar anne babalarının evinde otursalar yine de hediye verilir miydi, verilmez miydi diye düşünmüyorlar. Muhammed'in hayatını elinde bulunduran Allah'a yemin ederim ki kim bu mala (devlet malına) ihanet ederse aldığı şeyi kıyamet günü boynuna dolanmış olarak getirir."*[11] buyurarak o hediyeleri beytülmâle aktarır. Kur'an-ı Kerim'de ise Yüce Rabb'imiz konu hakkında şöyle buyurmuştur: **"Mallarınızı aranızda haksız sebeplerle yemeyin. Bile bile, günaha saparak, insanların mallarından bir kısmını yemeniz için onun bir parçasını yetkililere aktarmayın."**[12]

Görsel 3.2: Dinimiz rüşveti yasaklamıştır.

7. Mustafa Fayda, "Bedir Gazvesi", DİA, C 5, s. 326.
8. Muhammed Hamidullah, "Hendek Gazvesi", DİA, C 17, s. 194.
9. Ebû Dâvûd, Edeb, 114.
10. bk. Buhârî, Ahkâm, 24.
11. Buhârî, Hibe, 17.
12. Bakara suresi, 188. ayet.

Rabb'im Buyurdu Ben Dinledim

Osman b. Talha Mekkeli olup Cahiliye Dönemi'nde, Kâbe'nin anahtarlarının muhafazası (Hicabe) görevini yerine getirmiş kişiydi. Bir gün Peygamberimiz (s.a.v.) ibadet etmek için kendisinden Kâbe'nin kapısını açmasını istemiş ancak izin vermemişti. İşi ehline vermenin gerekliliğini bilen Peygamberimiz (s.a.v.), Mekke fethedildikten sonra da Kâbe'nin anahtarlarının muhafazası (Hicabe) görevini Osman b. Talha'ya verdi.

(*Mehmet Efendioğlu, "Osman b. Talha", DİA, C 33, s. 475.)*

Konu hakkında Yüce Rabb'imiz Kur'an'da şöyle buyurmuştur. **"Allah size, mutlaka emanetleri ehli olanlara vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder. Allah size ne kadar güzel öğütler veriyor! Şüphesiz Allah her şeyi işitici, her şeyi görücüdür."**

(Nisâ suresi, 58. ayet.)

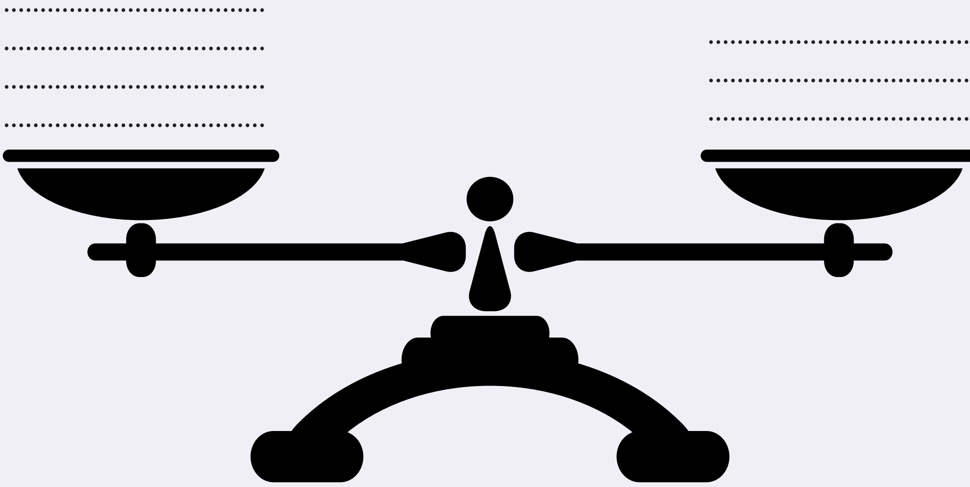

Sıra Sizde

Peygamberimizin (s.a.v.) adaleti sağlamadaki temel uygulamalarını aşağıdaki boşluklara yazınız.

....
....
....
....

....
....
....

2. Sosyal Sorunların Çözümünde Peygamberimiz

Peygamberimiz (s.a.v.) kendisine elçilik görevi geldikten sonra 23 yılını ashabı ile geçirmiştir. O, toplumda uyguladığı akılcı, adil ve medeni kurallarla insanların sevgisini ve güvenini kazanmıştır. Bu nedenle Peygamberimiz (s.a.v.) sorunların çözümünde ilk başvurulan kişi olmuş, verdiği hükümler insanlar tarafından gönül rızası ile kabul edilmiştir.

Peygamberimizin (s.a.v.) ileri görüşlü, akılcı davranışları onu gerçek bir lider yapmıştır. Peygamberimizin (s.a.v.) sosyal hayattaki sorunlar karşısında bulduğu çözümler, sorunu kökünden kurutan gerçek çözümlerdir. Özellikle adaletsizlik, yoksulluk gibi sosyal sorunlara kalıcı çözümler üretmiş; kişiler ve gruplar arasındaki anlaşmazlıklar ile eşler arasındaki sorunları en güzel şekilde çözmüştür. Peygamberimizin (s.a.v.) bu sorunların çözümündeki uygulamaları bizlere örnek olmuştur.

Yoksulluğun Çözümü: Medine'de en önemli problemlerin başında yoksulluk sorunu gelmekteydi. Mekke'den Medine'ye hicret eden Müslümanlar, göç ederken mal varlıklarını Mekke'de bırakmak zorunda kaldı. Bu nedenle hicretten sonra en zengin muhacir dahi fakir bir duruma düştü. Maddi hiçbir gücü kalmayan Mekkeli muhacire, Medineli ensar kardeşleri kapılarını açtı. Mekkeli aile, Medineli kardeşlerinin evlerine yerleştirildi.[13] O güne kadar birer misafir olan muhacirlerin artık kardeşleri ile paylaştıkları bir evleri ve işleri vardı. Muhacir ve ensar tarihte eşi benzeri görülmemiş bir dayanışma ve kardeşlik örneği sergiledi. Hatta Hz. Ömer kardeşlik bağı kurulan ensardan sahabi ile zamanı dahi paylaştıklarını, bir gün kendisinin hurma hasadı işi ile uğraştığını, ertesi gün kardeşinin hurma hasadı işi yaptığını anlatmıştır.[14] Müslümanlar arasında kurulan bu kardeşlik bağı müminlerin birçok sıkıntısını hafifletmiş, Müslümanlar birlik içinde maddi ve manevi sıkıntıları kolayca atlatabilmişlerdir. Bu durum, muhacirler sosyal ve ekonomik açıdan kendilerine yetecek hâle gelinceye kadar devam etmiştir.

Görsel 3.3: Paylaşmak nimeti bereketlendirir.

Ayrıca kurulan bu kardeşlik müessesesi yıllardır aralarında geçimsizlik bulunan Evs ve Hazreç kabilelerini de olumlu şekilde etkileyerek aralarındaki düşmanlığın sona ermesinde en önemli etken olmuştur.[15]

13. Muhammed Hamidullah, İslam Peygamberi, s. 180-181.
14. bk. Buhârî, İlim, 27.
15. Mehmet Emin Ay, Şefkat Peygamberi Hz. Muhammed (s.a.v.), s. 172-173.

Rabb'im Buyurdu Ben Dinledim

Mekke'de sahip oldukları tüm varlıklarını bırakarak Medine'ye göç eden muhacire ensar kucak açmış, sahip oldukları her şeyi muhacir kardeşleri ile paylaşmışlardır. Yaptıkları bu büyük fedakârlık Kur'an-ı Kerim'de şu şekilde övülmüştür:

“Daha önceden Medine'yi yurt edinmiş ve gönüllerine imanı yerleştirmiş olan kimseler, göç ederek kendilerine gelenleri severler ve onlara verilenlerden dolayı içlerinde bir rahatsızlık hissetmezler. Zaruret içinde bulunsalar bile onları kendilerine tercih ederler. Kim nefsinin cimriliğinden korunursa işte onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.”

(Haşr suresi, 9. ayet.)

Mescid-i Nebi’nin İşlevi: Peygamberimiz (s.a.v.) hicret ettikten sonra Medine’de bir mescit yaptırmıştır. Mescid-i Nebi adındaki bu mescit sadece ibadet için kullanılmamış, eğitim, kimsesizlerin ihtiyaçlarını karşılama gibi pek çok sosyal işlevi de yerine getirmiştir:

- Beş vakit namazın, cuma ve bayram namazlarının kılındığı bir ibadethane,
- Eğitim görülen bir okul,
- Davaların görüldüğü bir mahkeme,
- Savaş sırasında yaralıların tedavi gördüğü bir hastane,
- Şehir dışından gelenlerin ağırlandığı bir misafirhane,
- Önemli konuların konuşulduğu bir toplantı salonu,
- Kimsesiz insanların kaldığı ve ihtiyaçlarını karşıladığı bir yer olarak kullanılmıştır.

Suffe: Hz. Peygamber, Mescid-i Nebi'yi inşa ettirirken Medine'de evleri ve kalacak yakınları olmayan, kimsesiz, fakir sahabilerin barınması için özel bir bölüm yaptırmıştır. Burası zamanla bir eğitim kurumu haline gelmiş, bu okula “Suffe Okulu” adı verilmiştir. Burada kalan ve çoğunluğu muhacirlerden oluşan topluluğa ise “Ashâb-ı Suffe" denilmiştir. Ashâb-ı Suffe’nin ihtiyaçları Resul-i Ekrem (s.a.v.) ve zengin sahabiler tarafından karşılandığı için bu müminler “Müslümanların misafirleri” diye de isimlendirilmiştir. Gerek muhacirlerden gerekse sonradan İslam'ı kabul edip Medine'ye hicret edenlerden yoksul, bekâr ve yakını bulunmayan sahabiler burada kalmışlardır.[16] Geçimlerini sağlayabilecekleri bir işleri olmayan Ashâb-ı Suffe'nin geçimiyle bizzat ilgilenen Resulullah (s.a.v.) akşam olunca karınlarını doyurmak için onları birer ikişer ashaba dağıtmış, kalanları da kendi evine götürmüştür. Bu uygulama Müslümanların maddi durumu düzelinceye kadar devam etmiştir.[17] Resul-i Ekrem (s.a.v.) kendisine getirilen sadakaların tamamını Ashâb-ı Suffe'ye göndermiş, hediyeleri onlarla paylaşmıştır.[18]

16. Buhârî, Salât, 58.
17. Buhârî, Mevakitü’s-salât, 41.
18. Buhârî, Rikak, 17.

Görsel 3.4: Mescid-i Nebi'nin temsilî eski hâli

Zekâtın Toplumsal İşlevi: İslam, yoksulluğun ve onunla birlikte gelecek ahlaki çöküntünün önüne geçmek için zekâtı farz kılmıştır. Zekât, Yüce Allah'ın zenginlerin malından, fakirlere ayırdığı bir haktır. Zenginin, malının bir kısmını fakirlere vermesi zengin ve fakir arasındaki uçurumu azaltır.

Zekât ibadeti Hicret'in ikinci yılında farz kılınmıştır.[19] Peygamber Efendimiz (s.a.v.) zekât emrini hızlı bir şekilde hayata geçirmiştir. Zekât vermenin malı azaltmadığını belirterek kişilerin zekât vermekten korkmaması gerektiğini vurgulamış, *"Zekât vermek maldan hiçbir şey eksiltmez."*[20] buyurmuştur. Peygamberimiz (s.a.v.) aynı zamanda zekâtın malı koruduğunu *"Mallarınızı zekât vererek koruma altına alınız."*[21] sözleri ile ifade etmiş ve insanları zekât vermeye teşvik etmiştir. Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) bazı sahabilerden "namaz kılmak, zekât vermek ve gönlünde Müslümanlara kin ve kötülük beslememek" üzere söz aldığı da bilinmektedir.[22]

Bunları Biliyor musunuz?

Dinî ölçülere göre zengin kabul edilen Müslümanların mallarının belirli bir kısmını Allah (c.c.) rızası için fakirlere vermesi demek olan zekât; sözlükte temizlenme, temizleme, arınma, anlamlarına da gelmektedir.

(Dinî Terimler Sözlüğü, s. 398.)

19. İlmihal İman ve İbadetler, C 1, s.422.
20. Müslim, Birr, 69.
21. Beyhâkî, es-Sünenü'l-Kübra, C 3, s. 542.
22. bk. Müslim, İmân, 109.

Peygamberimiz (s.a.v.) sahabiler arasında zekât emrinin daha iyi yerleşmesi için zekât memurları tayin etmiştir. Zekât memurları zenginin vermesi gereken zekâtın toplanıp fakirlere dağıtılmasında bir köprü vazifesi görmüştür. Zekât memurları toplumdaki saygın ve güvenilir kişiler arasından seçilmiştir.[23] Zekât emrinin bu tür uygulamalarla hayata geçirilmesini sağlayan Peygamberimiz (s.a.v.) toplumun birbirine kenetlenmesini sağlamıştır.

Bunları Biliyor musunuz?

Hz. Muhammed (s.a.v.) Muâz b. Cebel'i (r.a), Yemen'e vali ve zekât memuru olarak gönderirken ona şunları söylemiştir: "*İnsanları önce Allah'a (c.c.) ve Peygamber'e iman etmeye davet edeceksin. Bunu kabul ederlerse onlardan günde beş vakit namaz kılmalarını isteyeceksin. Onu da benimsemeleri hâlinde zenginlerden alınıp fakirlere dağıtılmak üzere zekât vermeleri gerektiğini hatırlatacaksın.*"

(Buhârî, Zekât, 1.)

Sıra Sizde

Zekât ibadeti herkes tarafından uygulanıyor olsa dünyamız nasıl bir yer olurdu? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Kişiler ve Gruplar Arası Anlaşmazlıklarda Peygamberimiz: İslam dini birlik, beraberlik içinde birbiri ile kenetlenmiş bir toplum oluşturmayı hedefler. Yüce Allah Kur'an-ı Kerim'de **"Müminler ancak kardeştirler. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin..."**[24] buyrulmaktadır.

Sevgili Peygamberimiz gruplar arası anlaşmazlıkları çözmeye çalışmış, dargınları barıştırmış, kavgaları önlemiş, ömrü boyunca İslam toplumunun birlik ve beraberliğini korumak için büyük çaba göstermiştir. O iç barışı sağlayarak birlik beraberlik içinde olma ile ilgili şöyle buyurmuştur: *"Size, birlik hâlinde olmanızı, ayrılıp dağılmaktan şiddetle kaçınmanızı tavsiye ederim."*[25]

Bir gün İslam ordusundan, muhacirlere ve ensara su taşıyan iki kişi arasında tartışma çıkar. Ensarın temsilcisi Medine'nin yerlilerini, muhacirlerin temsilcisi ise muhacirleri yardıma çağırınca ortalık bir anda karışır. Durumu haber alan Peygamber Efendimiz (s.a.v.) olay yerine gider ve "*Bu cahiliye çağrıları da nedir*?" diyerek bu ayrılıkçı harekete tepki gösterir. İki taraf arasında meydana gelen gerginliği giderir. Sonrasında ise İslam kardeşliğini tavsiye eden şu hadisini buyurur: "*Kişi zalim de olsa, mazlum da olsa kardeşine yardım etsin. Eğer kardeşi zalimse, onu engellesin. Çünkü zalimin yaptığı işten döndürmek ona yapılacak bir yardımdır. Eğer mazlum ise ona yardım etsin.*"[26] Peygamberimiz (s.a.v.), geçimsizliği yasaklayarak bunun yerine iyi ilişki kurarak geçimli ve uyumlu olmayı öğütler.[27]

23. bk. Mehmet Erkal, "Âmil", DİA, C 3, s. 59.
24. Hucurât suresi, 10. ayet.
25. bk. Tirmizî, Fiten, 7.
26. bk. Müslim, Birr, 62.
27. bk. Müslim, Birr, 62.

Görsel 3. 5: Sorunların çözümünde adalet şarttır.

Sıra Sizde

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) Mekke'den umre yapmış dönerken Hz. Hamza'nın küçük yetim kızı Ümame (r.a.), Peygamberimizin (s.a.v.) yanına gelir. Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.v.) Ümame'yi (r.a.) Medine'ye götürür. Medine'ye vardığında Hz. Ali, Hz. Cafer ve Hz. Zeyd b. Harise bu kızcağızı evlerine götürüp onun bakımını üstlenmek isterler. Üç kişi bir şehit çocuğunun bakımını üstlenmek için âdeta yarışır. Hz. Peygamber bu üç kişi hakkında iltifatta bulunarak. "*Ey Zeyd, sen benim dostumsun. Bu kızın da dostusun. Ey Ali, sen benim kardeşim ve dostumsun. Ey Cafer, sen de hem bedenen hem de ahlaken bana benziyorsun.*" der. Daha sonra da Ümame'nin (r.a.) teyzesi ile evli olmasından dolayı çocuğu Hz. Cafer'e teslim eder. Böylece hayırlı bir iş etrafında ortaya çıkan mesele yine Sevgili Peygamberimizin çok başarılı yönlendirmesiyle çözülür.

(Buhârî, Meğâzi, 44.)

❓ Yukarıdaki okuma parçasını Peygamberimizin (s.a.v.) sorun çözmede insanlara yaklaşımı açısından değerlendirerek sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Peygamberimiz (s.a.v.) birlik ve beraberliği sağlarken kişilerin saygı ve sevgi içerisinde birbirlerini hor görmeden yaklaşmalarına son derece önem vermiştir. Bir defasında Ebû Zer Gıfari bir an Bilal-i Habeşi'yi "kara kadının oğlu" diye ayıplamıştır. Bu söz Peygamberimize (s.a.v.) ulaşınca Ebû Zer'i (r.a.) "*Ey Ebû Zer! Sen onu anasından dolayı ayıplıyorsun öyle mi? Demek ki sen içinde hâlâ Cahiliye ahlakı kalmış bir kişi imişsin.*" diye uyarmış; Ebû Zer (r.a.) söylediği o sözden son derece pişman olarak Hz. Bilal'den özür dilemiştir.[28]

Peygamberimiz (s.a.v.) anlaşmazlıkların çözümünde her iki tarafı dinlemeden asla karar vermezdi. Hz. Ali'yi, Yemen'e vali olarak gönderirken davalı ve davacının her ikisini dinlemedikçe hüküm vermemesini istemiştir.[29]

28. Buhârî, İman, 29.
29. İbrahim Sarıçam, Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı, s. 302.

Not Edelim

Peygamberimiz (s.a.v.) anlaşmazlıkların çözümünde

- Karar verirken sağduyulu, akılcı olmuş,
- Olaylara adil, merhametli yaklaşmış,
- Tarafları dinlemeye özen göstermiş,
- Varsa şahitleri dinlemiştir.

Sıra Sizde

Arkadaşlarınız arasında anlaşmazlık yaşandığında, sorunu çözmek için neler yapardınız? Aşağıya yazınız.

....

....

....

....

....

Aile İçi Sorunların Çözümünde Peygamberimiz: Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bir toplumda huzurun ailede başladığını bilir ve insanların aile kurmalarını tavsiye ederdi. Kendisi bir eş olarak hanımına karşı her zaman çok iyi davranmış, eşinin hakkını gözetmiş, asla kaba hareketlerde bulunmamıştır. Hz. Peygamber bir eş olarak üzüntülerini ve sevinçlerini ailesiyle paylaşmış, onlara her açıdan değer vermiş ve tüm Müslümanlara şu tavsiyede bulunmuştur. *"En hayırlınız ailesi için en hayırlı olandır. Bana gelince ben aileme karşı en hayırlı olanınızım."*[30]

Bir gün Peygamberimiz (s.a.v.), sevgili kızı Fâtıma ile damadı Hz. Ali arasında bir kırgınlık yaşanmıştır. Olayı öğrenen Peygamberimiz (s.a.v.) kızı Fâtıma'nın evine gelmiş ve evde Ali'yi göremeyince Fâtıma'ya, *"Amcanın oğlu nerede?"* diye sormuştur. Fâtıma, "Aramızda bir kırgınlık oldu. Bana kızdı, çıkıp gitti. Gündüz uykusunu yanımda uyumadı." diye cevap vermiştir. Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.v.) Hz. Ali'yi aratmıştır. Onu üstü başı toz toprak içerisinde kalmış bir halde mescitte görünce, bir taraftan onun üzerindeki tozu silmiş, diğer taraftan da, *"Kalk ey toprağın babası (Ebû türâb!)"* diyerek teselli etmiştir.[31]

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) eşleri hata yapsa da onlara hiçbir zaman kızmamış, anlaşmazlıklarda şiddete başvurmayı yasaklamıştır. Veda Hutbesi'nde kadınları "Allah'ın (c.c.) bir emaneti" olarak niteleyen Peygamber Efendimiz (s.a.v.) onların incitilmemesi, kırılmaması gerektiğine vurgu yapmıştır.

30.Tirmizî, Menâkıb, 63.
31. Buhârî, Salât, 58

Sıra Sizde

Hz. Aişe şöyle demiştir: Resulallah (s.a.v.) Allah yolunda cihad hariç eliyle hiç kimseye vurmadı. Ne bir kadına ne de bir hizmetçiye.

(Müslim, Fedâil, 79.)

Esved b. Yezid anlatıyor: "Aişe'ye (r.a.) Hz. Peygamber (s.a.v.) evinde ne yapardı?" diye sordum. Şöyle cevap verdi: "Ailesinin işlerini görüp, ezanı duyunca (namaz için dışarı) çıkardı."

(Buhârî, Nafakât, 8.)

Hz. Aişe'den rivayet edilen bu iki hadisten yola çıkarak Peygamberimizin (s.a.v.) aile hayatı hakkındaki düşüncelerinizi yazarak arkadaşlarınızla paylaşınız.

....

....

....

....

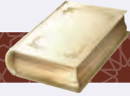
....

....

....

....

....

Rabb'im Buyurdu Ben Dinledim

Yüce Rabb'imiz tövbe edip inanan ve salih amel işleyen müminler için şöyle buyurmuştur: "**Onlar, "Ey Rabb'imiz!" derler, "Bize mutluluk getirecek eşler ve çocuklar bahşet; bizi günahtan sakınanlara öncü yap!"**

(Furkân suresi, 74. ayet.)

3. Çalışma Hayatı ve Peygamberimiz

Çalışarak kazanma her insan için bir hak ve aynı zaman da bir borçtur. Çünkü çalışan insan bir yandan şahsi ve ailevi ihtiyaçlarını karşılarken diğer yandan üretime katkıda bulunmak, toplumun ihtiyaçlarına cevap vermek sureti ile kamu hizmeti de görmektedir. Dinimize göre ilahî emir ve yasaklara uyarak ailesinin nafakasını karşılayan ve toplumun kalkınmasına katkıda bulunan kişinin bu davranışı bir ibadettir.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) tembellikten sakınmayı ve daima çalışmayı emretmiştir. Hayatı boyunca sürekli çalışan Hz. Peygamber (s.a.v.) küçük yaşlarda iken çobanlık yapmıştır. 25 yaşına kadar ticaretle uğraşmıştır. İnsanların güvenini ve takdirini kazanan Peygamberimize (s.a.v.) “el-Emin” yani “güvenilir” lakabı verilmiştir.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), Hz. Hatice ile evlendikten sonra da çalışmaya devam etmiş ailesinin geçimini sağlamıştır. Peygamberimiz (s.a.v.) Hicret'ten sonraki günlerde Medine'deki Müslümanların ticaret yaparak geçimlerini sağlamaları için "Medine Pazarı"nı kurmuştur. Kurulan bu pazar bereketli alışverişlerin yapıldığı bir ticaret mekânına dönüşmüştür.

Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) çalışma hayatında uyguladığı önemli ahlaki kurallar vardır. Bunlar; ölçü ve tartıda doğruluk, kul hakkına dikkat etme, işini iyi yapma, çalışana hakkını verme ve dürüst olma gibi kurallardır. Bu kuralları hayatında uygulamış olan Peygamberimiz (s.a.v.) bizlere en güzel şekilde örnek olmuştur.

Resul'üm Buyurdu Ben Dinledim

...مَنْ غَشَّنَا فَلَيْسَ مِنَّا

"...Bizi aldatan bizden değildir."
(Müslim, İman, 164.)

Peygamberimiz (s.a.v.), ölçü ve tartıda hile yapanları, mallarının kusurlarını gizleyerek satanları uyarmıştır. Peygamberimiz (s.a.v.) sık sık Medine Pazarı'na gider, orada alışveriş ve ticaret yapan insanları izler, onlarla sohbet ederdi. Yanlış tutum ve davranışlar sergileyenleri uyarırdı. Pazara çıktığı bir gün çarşıda bir buğday satıcısına rastladı. Mübarek elini yığına daldırıp çıkarınca parmakları ıslandı. Adama,"*Ey satıcı nedir bu*?" diye sordu. Adam: "Ey Allah'ın Resulü! Yağmur ıslattı." deyince şöyle buyurdu: "*Yaş olanları üste getirip herkesin görmesini sağlayamaz mıydın? Kim bizi aldatırsa o bizden değildir.*"[32]

Görsel 3.6: Müslüman ticarette güvenilir olmalıdır.

32. Müslim, İman, 164.

Bunları Biliyor musunuz?

Peygamberimiz (s.a.v.) kurmuş olduğu Medine Pazarı'nda bazen kendisi bazen de "muhtesib" adı verilen denetleyicilerle beraber pazarı denetlemiştir. Peygamberimiz Dönemi'nde, Hz. Ömer ile Sevde binti Nuheyk isimli hanım sahabi pazar denetleyicileri olarak görev yapmıştır.

(Mehmet Emin Ay, Şefkat Peygamberi, s. 164.)

Müslüman'ın görevlerinden biri de kendisinin ve bakmakla yükümlü olduğu kimselerin geçimini helal yoldan sağlamak için çalışmasıdır. Helal yoldan kazanılmayan her kazanç başkalarının hakkını gasp etmektir ki bu da kul hakkını doğurur ve dinimizce günahtır.

Peygamberimiz (s.a.v.) hayatının son günlerinde hastalığı esnasında mescitte minbere çıkarak *"Ey insanlar! Belki yakında aranızdan ayrılacağım. Allah'ın huzuruna kul hakkı ile gitmekten daha ağır bir şey yoktur. Kimin bende bir alacağı varsa işte malım gelsin, alsın. Kime yanlışlıkla veya kasten vurmuşsam işte sırtım gelsin, vursun. Bu konuda asla çekinmeyin. Şunu bilin ki içinizde bana en sevimli olan bende olan hakkını alan veya bana hakkını helal eden kişidir."*[33] buyurmuş, bu davranışıyla bizlere helalleşmenin önemini göstermiştir.

Peygamberimiz (s.a.v.) dünya ve ahiretle ilgili işlerini en güzel şekilde yapardı. Yüce Rabb'imiz, Kur'an'da **"…yaptığınız işleri güzel yapın, Allah güzel iş yapanları sever."**[34] buyurmuştur. Peygamberimiz (s.a.v.) ayetin emri üzerine herkesin işini iyi yapmasını isterdi. Peygamberimiz (s.a.v.) oğlu İbrahim vefat edip de defnedilirken kabirde bir tümsek olduğunu fark etti. Kabri kazan kişiden orayı düzgün ve güzel hâle getirmesini istedi. O, "Ey Allah'ın Resulü! Onun ölüye ne zararı ne de faydası var." deyince iki cihan güneşi Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurdu: *"Evet, o ölüye fayda da vermez zarar da ancak dirinin gözüne zarar verir, rahatsız eder. Allah, kulunun yaptığı işi en iyi şekilde yapmasını ister."*[35]

Görsel 3.7: Mümin işini en güzel bir şekilde yapmaya çalışmalıdır.

33. İbn Sa'd, Tabakât, C 2, s. 255.
34. Bakara suresi, 195. ayet.
35. İbn Sa'd, Tabakât, C 1, s. 142.

Asr-ı Saadet'te işçi ile işverenin karşılıklı haklarının gözetilmesi esastı. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) çalışanın emeğinin korunmasına çok dikkat ederdi. *"Çalışana ücretini, teri kurumadan verin!"*[36] emrini sahabiler hayatlarında uyguluyorlardı. Peygamberimiz (s.a.v.) bir gün Hz. Ömer'e bazı işler yaptırdı. Karşılığında ücret verince Hz. Ömer bu işi Allah (c.c.) rızası için yaptığını ücret istemediğini söyledi. Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.v.) *"İstemediğin hâlde sana bir şey verilirse onu ye veya sadaka ver."*[37] buyurdu.

Yüce dinimiz İslam, bizlere alışveriş ve ticaret ahlakını öğretmiştir. Bu ahlakın başında dürüst davranmak vardır. Çünkü doğruluk ve dürüstlük, mümin olmanın bir gereğidir. Kaldı ki mümin, sadece alışverişte değil hayatın her alanında dürüstlüğü kuşanması gereken kişidir. Peygamberimizin (s.a.v.) *"Bizi aldatan bizden değildir."*[38] uyarısı, müminin insanlarla olan ilişkisinde vazgeçilmez bir ilkedir.

Görsel 3.8: Peygamberimiz (s.a.v.) çalışarak kazanmanın ibadet olduğunu bildirmiştir.

Bir gün sahabeden biri, alışverişle ilgili zihnini meşgul eden bazı hususları danışmak üzere Peygamberimizin (s.a.v.) yanına gelir. Allah Resulü, (s.a.v.) onu dikkatlice dinledikten sonra kendisine şu nasihatte bulunur: *"Bir şey satın almak istediğin zaman, verebileceğin fiyatı söyle. Bir şey satmak istediğin zaman yüksek fiyat değil onun piyasadaki değerini söyle."*[39] Peygamberimiz (s.a.v.) açık sözlü ve güvenilir tüccarlar hakkında şöyle buyurmuştur. *"Dürüst ve güvenilir tüccar; peygamberler, dosdoğru kimseler ve şehitlerle beraberdir."*[40] Bu hadisten de anlaşılacağı gibi dürüst tüccar olmak bu dünyada da ahirette de kazanç sağlayacak çok önemli bir davranıştır.

Bunları Biliyor musunuz?

Peygamberimiz (s.a.v.), *"Kusurlu bir malı, kusurunu açıklamadan satması Müslüman'a helal değildir."* hadisiyle de Müslümanları uyarmıştır.

(İbn Mâce, Ticâret, 45.)

36. İbn Mâce, Rühûn, 4.
37. Müslim, Zekât, 112.
38. Müslim, İman, 164.
39. İbn Mâce, Ticâret, 29.
40. Tirmizî, Büyû', 4.

Okuyorum

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) kendi kazandığı ile geçimini sağlamış, Müslümanlara da çalışarak kazanmalarını tavsiye etmiştir. Bir gün Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) yanına gelen bir adam ondan yiyecek bir şeyler istemişti. Peygamberimiz (s.a.v.) kendisinden bir şey isteyeni asla geri çevirmezdi. Ancak Peygamber Efendimiz (s.a.v.) kendisinden bir şeyler isteyen adama Müslümanlara ders vermek amacıyla şöyle buyurdu:
-*Senin evinde hiç eşya yok mu*? Adam:
-Var, dedi. Bir kısmıyla örtündüğümüz, bir kısmını yere serdiğimiz bir çul, bir de su kabımız var. Peygamberimiz (s.a.v.) adama:
-*Onları bana getir*, buyurdu. Getirince de çevresindekilere:
-*Bunları kim satın almak ister*, diye sordu. Ve açık artırma ile iki dirheme satılmasını sağladı. Parayı sahibine vererek:
-*Bir dirhemiyle ailene yiyecek al, ötekiyle de bir balta satın al, bana getir*, buyurdu.
Adamın getirdiği baltaya, kendi elleriyle bir sap taktı ve şöyle buyurdu:
-*Haydi, şimdi git, bununla odun kes ve sat. 15 gün çalış, ondan sonra yanıma gel.*
15 gün sonra Peygamberimizin (s.a.v.) yanına gelen adam, 10 dirhem kazanmış, bu parayla kendine ve ailesine elbise ve yiyecek almıştı. Bu duruma sevinen Peygamberimiz (s.a.v.) o sahabiye şunları söyledi: *"Dilenciliğin kıyamet günü senin yüzünde bir leke gibi görünmesindense böylesi senin için daha hayırlıdır."*

(Ebû Dâvûd, Zekât, 26.)

4. Çevre Bilinci ve Peygamberimiz

Rabb'im Buyurdu Ben Dinledim

وَالسَّمَاءَ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ ۝ أَلَّا تَطْغَوْا فِي الْمِيزَانِ

"Göğü Allah yükseltti ve mizanı O koydu. Sakın dengeyi bozmayın."

(Rahmân suresi, 7-8 ayet.)

Çevre; insanların ve diğer canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde bulundukları ortamdır.[41] Çevremizi koruma denince akla ilk gelen hususlardan birisi doğal dengenin korunması, gelecek kuşaklara aktarılmasıdır. Evimiz, okulumuz, camimiz ve yaşadığımız mahallenin tamamı çevremizin birer parçasıdır. Peygamberimiz (s.a.v.), kişinin yaşadığı ortamın temiz olması gerektiğini pek çok hadisinde vurgulamıştır. O, " *Allah temizdir, te-*

41. www.tdk.gov.tr (Erişim tarihi:14.12.2017).

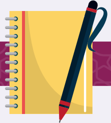

mizliği sever.”[42] buyurarak temiz olmanın bir Müslüman için ne derece önemli olduğuna vurgu yapmıştır. Peygamberimiz (s.a.v.) hayatı boyunca temizlik, düzen ve estetiğe dikkat etmiştir. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) Medine'de imar faaliyetlerine katılarak yaşadıkları şehrin daha güzel hâle gelmesi için çalışmıştır. Medine'de büyük bir alanı koruluk bölgesi ilan etmiş ve ağaçların kesilmesini, dallarının kırılmasını yasaklamıştır.[43]

Görsel 3.9: Peygamberimiz (s.a.v.) çevrenin korunmasına önem vermiştir.

Taif halkı Müslüman olmak üzere Medine'ye bir heyet gönderdiğinde, Hz. Peygamber (s.a.v.) onlarla bir anlaşma yapmıştır. Bu anlaşmaya Peygamberimiz (s.a.v.), Taif bölgesi vadilerinin koruma altına alındığı ve orada bitki örtüsünü tahrip etmenin, hayvan avlamanın yasaklandığı, bu yasağa uymayanların cezalandırılacağı şeklinde bir madde koydurtmuştur.[44] Ayrıca Peygamber Efendimiz (s.a.v.) ashabına, yaşadıkları şehrin temiz tutulması yönünde emir ve tavsiyelerde bulunmuş, bitki ve hayvanların korunmasına özen gösterilmesini istemiştir.

Sıra Sizde

- *Fabrika bacalarına filtre taktırmak*
- *Hayırlı evlat yetiştirmek*
- *Ağaç dikmek*
- *Kâğıt ve plastikleri geri dönüşüme kazandırmak*
- *Ortak kullanım alanlarını temiz tutmak*
- *Akraba ziyareti (sıla-i rahim) yapmak*
- *Atık yağları lavaboya dökmemek*

Peygamberimizin (s.a.v.) çevrenin korunmasına verdiği önemi dikkate alarak yandaki kutucuklardan çevre ile ilgili olanları işaretleyiniz.

Peygamberimiz (s.a.v.) ortak kullanım alanlarının temizliğine son derece dikkat etmiştir. Dinimizde namaz kılınacak yerin temiz olması bir zorunluluk olduğu için Peygamberimiz (s.a.v.) mescitlerin temizliğine ayrıca önem vermiştir. Mescidin temizlenmesi ve avlularının temiz tutulmasını,

42. Tirmizî, Edeb, 41.
43. Ebû Dâvûd, Menâsik, 96.
44. bk. Muhammed Hamidullah, İslam Peygamberi, s. 236-238.

mescide güzel kokular sürülmesini[45] tavsiye ederek bu konuda bizlere öncülük etmiştir. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bir gün mescidin kıble duvarında bir pislik görmüş ve onu temizlemiştir.[46] Resulullah (s.a.v.) bir hadisinde, su kenarlarının ve insanların gelip geçtiği yol üzerlerinin temiz tutulması gerektiğini vurgulamıştır.[47]

Sahabe-i Kiram, Kur'an ve Peygamberimizin (s.a.v.) eğitimi sayesinde iyi bir çevre bilincine sahip olmuştur. Örneğin Hz. Ebû Bekir, Üsame'nin(r.a.) ordusuna hitap ederken Ağaçlara zarar vermemelerini[48] istemiştir. Yine Hz. Ömer'in Ebû Musa el-Eş'arî'yi Basra'ya vali olarak gönderirken görevleri arasında sokakların temizliğini de sayması[49] bu bilincin sahabede ne kadar yerleşmiş olduğunu göstermektedir.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), Allah'ın (c.c.) yaratmış olduğu tüm varlıklara karşı sevgi ve merhametle yaklaşmıştır. Bir hadisinde, *"Merhamet edin ki size de merhamet edilsin."*[50] buyurarak yaratılan varlıklara karşı tavrını bizlere en güzel şekilde göstermiştir. Allah Resulü (s.a.v.) özellikle hayvanlara kötü davranılmasını yasaklamış bu şekilde davranan kişileri de gördüğünde uyarmaktan çekinmemiştir. O, hayvanlara iyi davranmayı tavsiye ederek[51] canlı hayvanları hedef yaparak atış talimi yapmayı yasaklamıştır.[52]

Sıra Sizde

Çevrenin korunmasıyla ilgili olarak verilen örneklerden yola çıkarak en az iki örnek de siz veriniz.

Peygamberimiz (s.a.v.);	Ben;
Medine'nin çevresinde koruluk olarak ilan ettiği alandan ağaç kesilmesini ve dallarının kırılmasını yasaklamıştır. *(bk. Ebû Dâvûd, Menâsık, 96.)*	Peygamberim (s.a.v.) gibi ağaçlara zarar vermem. Yeşili ve doğayı korurum.
Hayvanlara iyi davranılmasını istemiştir. *(bk. Ebû Dâvûd, Cihad, 44.)*	Peygamberim (s.a.v.) gibi hayvanları severim, onlara eziyet etmem. Onların da bizler üzerinde hakları olduğunu bilirim.
....	....
....	....

45. bk. Tirmizî, Cum'a, 64.
46. bk. Müslim, Mesâcid ve Mevazi'us-Salât, 50.
47. bk. Ebû Dâvûd, Taharet, 26.
48. bk. İbnü'l-Esir, el-Kâmil fi't-Tarih, C 2, s. 200.
49. bk. Dârimî, Sünen, Mukaddime, 46.
50. Buhârî, Edebü'l-Müfred, s. 380.
51. bk. Ebû Dâvûd, Cihad, 44.
52. bk. Müslim, Sayd, 58.

Peygamberimiz (s.a.v.) hayvanların doğal ortamlarında yaşamalarının sağlanmasını, gücünden faydalanılan hayvanlara insaflı davranılmasını, onlara acı çektirici davranışlardan sakınılmasını, zorunlu olmadıkça hiçbir hayvanın öldürülmemesini ve ağaçların korunması konusunda yöneticilerin düzenlemeler yapmasını istemiştir.[53] Bizler de Peygamberimiz (s.a.v.) gibi çevremizi korumalı, çevremizde bulunan canlı cansız tüm varlıkların bizlere Allah'ın (c.c.) birer nimeti olduğunu bilmeliyiz.

Sıra Sizde

Osmanlı Padişahı Kanuni Sultan Süleyman, Şeyhülislam Ebû's-Suûd Efendi'ye şöyle bir soru yöneltir:

"Dırahta ger ziyan etse karınca (Ağaca zarar verirse karınca)
Zararı var mıdır anı kırınca? (Günahı var mıdır onu kırınca- öldürünce)

Padişahın bu sorusuna karşılık Ebû's-Suûd Efendi şu beyitle yanıt vermiştir:

Yarın Hakk'ın divanına varınca (Yarın Allah'ın huzuruna varınca)
Süleyman'dan hakkın alır karınca! (Süleyman'dan hakkını alır karınca)

(İbrahim Akgün, Söz İncileri, (Osmanlı Şiirinden Seçmeler) Osmanlı Düşüncesinden Seçmeler-1, s.465-466)

❓ Yukarıdaki beyitlerden çıkardığınız mesajları yazarak arkadaşlarınızla paylaşınız.

....
....
....
....

Görsel 3.10: Dinimiz karıncanın bile incitilmesine izin vermemiştir.

53. Abdurrahman Çetin, Örneklerle Peygamberimiz, s. 497.

5. Bir Hadis Öğreniyorum

"مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَغْرِسُ غَرْسًا ، أَوْ يَزْرَعُ زَرْعًا ، فَيَأْكُلُ مِنْهُ طَيْرٌ ، أَوْ إِنْسَانٌ ، أَوْ بَهِيمَةٌ ، إِلَّا كَانَ لَهُ بِهِ صَدَقَةٌ"

"Müslüman bir ağaç diker veya bir tohum eker de o dikilen veya ekilen şeyin ürününden bir kuş, bir insan veyahut da bir hayvan yerse bu onun için bir sadaka olur."

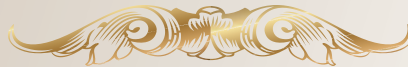
(Müslim, Müsakat, 2.)

Peygamberimizin (s.a.v.) yukarıdaki hadisinden çıkardığımız ilke ve değerleri arkadaşlarınızla paylaşalım.

Yüce Allah yeryüzü ve gökyüzünü bütün nimetleriyle donatıp tertemiz bir şekilde insanın hizmetine vermiştir. Yüce Rabb'imizin, **"O size istediğiniz her şeyi verdi. Allah'ın nimetlerini saymaya kalksanız başa çıkamazsınız."**[54] ayet-i kerimesi bu gerçeği güzel bir şekilde ifade etmiştir.

Hizmetimize verilmiş nimetler, Yüce Allah'ın bizlere bir lütfu ve emanetidir. Bu emanetin sorumluluğunu omuzlarımızda hissederek nimetleri israf etmemek ve Allah-u Teâlâ'nın bu kâinat için koyduğu dengeyi korumaya çalışmak insani ve dinî bir vazifedir.

Doğanın dengesinde önemli bir unsur olan ağaçlar birçok canlı için yaşam kaynağıdır. Peygamber Efendimiz (s.a.v.), Müslümanları ağaç dikmeye teşvik etmiş, bu davranışın sadaka sevabı kazandırdığını her fırsatta belirtmiştir. Ağaçlara zarar verilmesi ya da yaş iken kesilmesi dinimizce yasaklanmıştır. Atalarımız da dinimizin bu emrine uygun olarak "Yaş kesen baş keser." demişlerdir. Bu noktada bizlere düşen görev ağaçları korumak ve fırsat buldukça ağaç dikmektir.

Dünya neye sahipse, onun vergisidir hep,
Medyun ona cemiyyeti, medyun ona ferdi.
Medyundur o Masum'a (s.a.v.) bütün bir beşeriyyet...
Ya Rabb! Bizi mahşerde bu ikrar ile haşret.

(Mehmet Akif Ersoy, Safahat, s. 484.)

54. İbrahim suresi, 34. ayet.

DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI

Yüce Rabb'imiz Kur'an-ı Kerim'de, "**Eksik ölçüp tartanların vay hâline! Onlar, insanlardan ölçerek bir şey aldıklarında tam ölçerler. Kendileri başkalarına vermek için ölçüp tarttıklarında ise haksızlık ederler. Onlar, o büyük günde -ki, işte o gün insanlar âlemlerin Rabbi'nin huzuruna çıkacaklar- diriltileceklerini akıllarına getirmiyorlar mı**?" buyurmaktadır.

(Mutaffifin suresi,1-6. ayetler.)

A- İlk dört soruyu metne göre cevaplayınız.

1) Ayette "vay hâline" tabiri kimler için kullanılmıştır? Aşağıdaki boşluğa yazınız.

....

2) Yukarıdaki ayetlerde hangi konuya vurgu yapılmıştır? Kısaca yazınız.

....
....
....
....
....

3) Konu hakkında Kur'an'da ayet olması bize neyi gösterir? Kısaca açıklayınız.

....
....
....
....

4) Bu ayetlere göre bir Müslüman'ın alışverişte nasıl davranması gerektiği aşağıdaki seçeneklerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

A) Ölçü ve tartıda adil olmalıdır.
B) Merhametli olmalıdır.
C) Evrensel ölçü birimlerini kullanmalıdır.
D) Herkese güvenmelidir.

B- Aşağıda verilen açık uçlu soruları cevaplayınız.

1) Adil yöneticinin özellikleri nelerdir? Aşağıdaki boşluğa yazınız.

....
....
....

2) Peygamberimizin (s.a.v.) çevreye verdiği önemi göz önünde bulundurarak çevremizi güzelleştirmek için neler yapabiliriz?

....
....
....
....

3) Peygamberimiz (s.a.v.) toplumsal adaleti sağlamak için hangi yöntemleri kullanmıştır? Kısaca açıklayınız.

....
....

4) Hz. Peygamberin (s.a.v.) ticaret ahlakıyla ilgili iki örnek davranışını yazınız.

....
....

C- Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların doğru cevaplarını işaretleyiniz.

1) İşçi ve işveren arasındaki ilişkilerde aşağıdakilerden hangisi <u>yanlıştır</u>?

A) İşçiye ücreti tam verilmelidir.
B) İşçinin ücreti alın teri kurumadan verilmelidir.
C) İşçiye yapamayacağı zor işler de verilebilir.
D) Kendi yediğinden yedirmeli, giydiğinden giydirmelidir.

2) Çevrenin korunması için aşağıda verilen bilgilerden hangisi doğrudur?

A) Verilen nimetleri sınırsızca kullanabiliriz.
B) Kıyametin kopacağını bilsek de elimizdeki fidanı dikmeliyiz.
C) Irmak kenarında abdest alırken tasarrufa gerek yoktur.
D) Çöpleri yere atabiliriz.

3) "*Çalışana ücretini, teri kurumadan verin!*" *(İbn Mâce, Rühûn, 4.)* **Bu hadiste vurgulanan ana düşünce aşağıda verilenlerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?**

A) Çalışarak kazanmanın önemi vurgulanmıştır.
B) Başkasının kazancını yemenin daha hayırlı olduğu belirtilmiştir.
C) Emeksiz kazancın el ile kazanılandan daha iyi olduğu ifade edilmiştir.
D) Çalışanın hakkının bir an önce verilmesi vurgulanmıştır.

4) Medine Sözleşmesi ile ilgili bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Medineli ensar ile yapılmıştır.
B) Herkes dinini özgürce yaşama hakkına sahip olmuştur.
C) Medine'de sorunların nasıl çözüleceği karara bağlanmıştır.
D) Yaşanan anlaşmazlıkların çözümünde Peygamberimiz (s.a.v.) hakem tayin edilmiştir.

D- Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise (D), yanlış ise (Y) yazınız.

1) (…..) Peygamberimiz (s.a.v.) istişareye önem vermiştir.
2) (…..) Suffe Okulu sadece eğitim verilen bir okuldur.
3) (…..) Medine Sözleşmesi toplumda huzur ve adaleti sağlamıştır.
4) (…..) Çalışana insanca davranmalı, emeğinin karşılığı verilmelidir.

E- Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun ifadelerle doldurunuz. (Ensar, İnfak, Muhtesib, Merhamet, Medine Sözleşmesi)

1) Medineli Müslümanlar ile Yahudiler arasında imzalanan sözleşmeye ……………..……………… denir.

2) Müslüman kardeşlerine yardım ettikleri için haklarında ayet gelen topluluğa ………..................…. denir.

3) Medine Pazarı'nda pazarı denetleyen kişilere ……………………………………………. denir.

4) ………………………….. edin ki size de merhamet edilsin.

4.
ÜNİTE

EN GÜZEL ÖRNEK PEYGAMBERİMİZ

NELER ÖĞRENECEĞİZ?

* Peygamberimizin (s.a.v.) hayatında dünya ve ahiret dengesini
* Peygamberimizin (s.a.v.) hayatında infak ve sadakanın yerini
* Peygamberimizin (s.a.v.) sade yaşamını
* Peygamberimizin (s.a.v.) affediciliğini
* Peygamberimizin (s.a.v.) salih amelle ilgili bir hadisini

Kavramlar
İnfak, Sadaka, İfrat, Tefrit, İtidal

Ünitemize Hazırlanalım

- Dünya ve ahiret dengesinden ne anlıyorsunuz? Fikirlerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Birine yardım ettiğiniz zaman neler hissediyorsunuz? Duygularınızı sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Sadaka vermek deyince aklınıza ne geliyor? Sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.
- İfrat ve tefrit kelimelerinin anlamlarını sözlükten araştırarak defterinize yazınız.

1. Peygamberimizin Hayatında Dünya ve Ahiret Dengesi

Dinimiz dünya ve ahiret dengesini gözeten bir dindir. Yüce Allah insanı hem dünya hem de ahiret için yaratmıştır. İnsanın ahiret için dünyadan vazgeçmesi gerektiği düşüncesi dinimize göre yanlış bir anlayıştır.

Dünya ve ahiret arasındaki dengenin nasıl olması gerektiğini Peygamberimiz (s.a.v.) yaşantısı ile bizlere en güzel şekilde göstermiştir. Peygamberimiz (s.a.v.) vaktini çok iyi şekilde değerlendirmiş, zamanı boş geçirmeyi doğru bulmamıştır. Allah'ın Elçisi (s.a.v.) bir hadisinde şöyle buyurmuştur: *"İki nimet vardır ki insanların çoğu onları değerlendirme hususunda aldanmıştır: Sağlık ve boş zaman."*[1] Yüce Rabb'imiz Kur'an-ı Kerim'de zamanın boşa geçirilmemesi gerektiği hususunda **"Boş kaldın mı hemen (başka) işe koyul ve yalnız Rabbine yönel"**[2] buyurmuştur.

Resulullah Efendimiz (s.a.v.) günlük yaşam içerisinde zamanı üçe ayırmıştır. Zamanının bir kısmını Allah'a (c.c.) ibadetle geçirmiş, diğer bir kısmında aile fertleri ile ilgilenmiş, evin ihtiyaçlarını karşılamış ve dinlenmiştir. Zamanının üçüncü bölümünde ise tebliğ görevini yerine getirmiştir.[3] Peygamberimiz Kur'an-ı Kerim'deki **"Allah'ın sana verdiği şeylerde ahiret yurdunu ara. Dünyadan da nasibini unutma!..."**[4] emrini en güzel şekilde hayatında uygulayarak bizlere örnek olmuştur. Dünya ve ahiret dengesini sağlamanın önemini sık sık hatırlatan Peygamberimiz (s.a.v.) dünyadan el çekip sadece ahiret için yaşamaya karar veren bazı sahabileri uyarmıştır.

Dünya ve ahiret hayatı, birbirinin devamı olan iki hayattır. İnsan dünya hayatında kendisi için ne gibi bir hayır işlerse, ahirette Allah katında onun karşılığını bulacaktır. Mümin dünya nimetlerinden yararlanırken Allah'a kulluğu ve ahireti unutmamalıdır.

1. Buhârî, Rikâk, 1.
2. İnşirah suresi, 7-8. ayetler.
3. bk. Hadislerle İslam, C 6, s. 221.
4. Kasas suresi, 77. ayet.

Okuyorum

Osman b. Ma'zun'un eşi Havle binti Hakîm güzel giyinen bir kadındı. Bir gün pejmürde bir kıyafetle Hz. Aişe'nin yanına geldi. Hz. Aişe:

"Neden bu haldesin?" diye sordu.

Havle (r.a.):

"Kocam geceleri namaz kılıyor, gündüzleri de oruç tutuyor, (ailemizle gerektiği kadar ilgilenmiyor)" dedi.

O sırada peygamberimiz (s.a.v.) eve geldi. Hz. Aişe, bu durumu ona anlattı. Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.v.) Osman b. Ma'zun'la görüşerek:

"*Ey Osman! Bize ruhbanlık emredilmedi. Bende senin için bir örnek yok mu? Vallahi sizin Allah'tan en çok korkanınız ve O'nun koyduğu sınırları en çok gözeteniniz benim*" buyurdu.

Peygamberimizin (s.a.v.) bu uyarısı üzerine Osman b. Maz'un bu davranışından vazgeçmiştir.

(bk. Ahmet b. Hanbel, " el-Müsned", C 6, s. 226.)

Yüce Rabb'imiz de dünya ile ahiret dengesinin sağlanması hakkında, Kur'an-ı Kerim'de **"Allah'ın sana verdiğinden O'nun yolunda harcayarak ahiret yurdunu gözet ama dünyadan da nasibini unutma..."** buyurmaktadır.

(Kasas suresi, 77. ayet.)

Peygamberimiz (s.a.v.) bir gün hasta bir sahabiyi ziyaret eder. Sahabinin çok hasta olduğunu gören Peygamberimiz (s.a.v.) ona nasıl dua ettiğini sorar. O da, "Allah'ım! Beni ahirette ne ile cezalandıracaksan onu dünyada iken bana ver!" şeklinde dua ettiğini söyler. Allah Resulü (s.a.v.), böyle dua etmemesi konusunda onu uyarır, kendisine **"Allah'ım, bize dünyada iyilik ver, ahirette de iyilik ver ve bizi cehennem azabından koru!"**[5] ayetini okuyarak dua etmesini tavsiye eder." Bunun üzerine adam bu duayı yapar ve hastalığı iyileşir.[6]

Sıra Sizde

"Kim zerre kadar iyilik yaparsa karşılığını görecektir. Kim zerre kadar kötülük yaparsa onun da karşılığını görecektir."

(Zilzal suresi, 7-8. ayet.)

❓ Yukarıdaki ayetlerden yola çıkarak dünya ve ahiret dengesi ile ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

5. Bakara suresi, 201. ayet.
6. Müslim, Zikir, 23.

Not Edelim

İfrat: Taşkın olma, ölçüsüz davranma, dinin koymuş olduğu kurallar ve Peygamberin (s.a.v.) örnekliğini göz önünde bulundurmayarak aşırı gitme, kural tanımama.

(Mehmet Canbulat, "İfrat-Tefrit", Dinî Kavramlar Sözlüğü, s. 297.)

Tefrit: İfrat kelimesinin zıddı olup gevşek ve ihmalkâr davranma.

(Mehmet Canbulat, "İfrat-Tefrit", Dinî Kavramlar Sözlüğü s. 297.)

İtidal: Ölçülü olma, insanın yaratılış amacına uygun hareket etmesi, hayatının her alanında Kur'an-ı Kerim'i ve Hz. Peygamberi (s.a.v.) örnek alarak yaşamayı prensip edinmesi.

(Dinî Terimler Sözlüğü, s. 185.)

Davranışlarımızda ifrata ve tefrite düşmek bizi yanlış sonuçlara götürür. Doğru olan her zaman itidalli olmaktır.

2. Peygamberimizin Hayatında İnfak ve Sadaka

Allah (c.c.) rızası için yapılan yardım ve her türlü iyilik anlamına gelen sadaka maddi manevi her-türlü yardımı kapsamaktadır.[7] Örneğin tebessüm etme, güzel söz söyleme bir sadakadır. İnfak ise Yüce Allah'ın rızasını kazanmak için insanın kendisine verilen malları, şükrünün bir göstergesi olarak onun emrettiği yerlere harcama yapması, bağışta bulunması[8] demek olup kişilerin yaptığı maddi yardımları kapsar. Dinimize göre sadaka vermek ya da infakta bulunmak malı eksilten ya da yok eden değil, aksine bereketlendiren ve artıran bir ibadettir. Yüce Rabb'imiz konu hakkında **"Allah faizi tüketir (Faiz karışan malın bereketini giderir.), sadakaları ise bereketlendirir..."**[9] buyurmaktadır. Ayrıca sadaka vermek zengin ile fakir arasında gönülden sevgi, saygı ve kardeşlik duygularını arttıran toplumsal bir ibadettir.

Sıra Sizde

"Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıktan sonra iyiliğe asla erişemezsiniz. Her ne kadar harcarsanız Allah onu bilir."

(Âl-i İmrân suresi, 92. ayet.)

❓ Yukarıdaki ayetten yararlanarak infak ve sadaka konusundaki düşüncelerinizi yazınız.

....

....

....

....

....

7. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 315.
8. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 169.
9. Bakara suresi, 276. ayet.

Görsel 4.1: Peygamberimiz (s.a.v.) ihtiyacı olana yardım etmeyi tavsiye eder.

Not Edelim

İnfak: Allah'ın (c.c) hoşnutluğunu elde etmek amacıyla kişinin kendi servetinden harcama yapması, muhtaçlara aynî ve nakdî yardımda bulunması, farz olan zekâtı ve gönüllü olarak yapılan her çeşit hayrı içermektedir.

(Mustafa Çağrıcı, "İnfak", DİA, C 22, s. 289.)

Aile fertlerine, komşularına, yoksullara, yetimlere ve misafirlere karşı çok cömert olan Peygamber Efendimiz (s.a.v.) hayatının her döneminde ihtiyacı olanlara yardımcı olmaya çalışmış, infak ve sadakayı hayatında en güzel şekilde uygulayarak ashabına örnek olmuştur. Ashâb-ı Kiram'dan Cabir b. Abdullah'ın naklettiğine göre *"Resul-i Ekrem Efendimiz kendisinden dünya ile ilgili bir şey istenince asla reddetmez istenilen şey onda varsa verirdi."*[10] demiştir. Hz. Peygamber (s.a.v.), kendisine gelen bir yoksulun ihtiyacını karşılayacak imkâna sahip değilse yoksulu çarşıya, pazara göndermiş; ihtiyacı olan şeyleri almasını, borcunu da kendisinin ödeyeceğini belirtmiştir. İmkânı olduğunda da o borcu ödemiştir. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) muhtaç kişilere yapılan yardımın bereket sebebi olduğunu söylemiştir.[11]

10. bk. Müslim, Fedâil, 56.
11. bk. Ali Yardım, Peygamberimizin Şemaili, s. 402.

Nitekim Peygamberimiz (s.a.v.) bir defasında kendisine gelen bir kişiye çok sayıda koyun vermişti. O kişi kendi kabilesine gidip "Ey kavmim! Müslüman olun, çünkü Muhammed (s.a.v.) fakirlikten korkmadan büyük iyiliklerde bulunuyor."[12] demişti. Yine Saffan b. Ümeyye Hz. Peygamber'den gördüğü iyiliklerin Müslümanlığa girişindeki olumlu etkisini şöyle anlatır: "Allah'a (c.c.) yemin ederim ki Resulullah (s.a.v.) bana çok iyilik etmiş, bağış yapmış ve maddi katkıda bulunmuştur. Başlangıçta o, bana göre insanların kendisine en çok düşmanlık etmesi gereken kişisiydi. Fakat bana iyilik ve bağışta bulunmaya devam etti. Sonunda benim için insanların en sevimlisi oldu."[13]

Hz. Peygamber'in (s.a.v.) insanlara maddi yardımda bulunması İslam'a girenlerin sayısının artmasında çok önemli bir etken olmuştur. Çünkü zor zamanda samimiyetle ellerinden tutulduğunu görenler, İslam'a karşı ilgi ve yakınlık göstermiş, daha sonra da bu insanlar ömürlerinin kalan kısmını iyi bir Müslüman olarak geçirmişlerdir. Ashâb-ı Kiram cömertlikte Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) yolundan giderek bize örnek olmuşlardır.

3. Peygamberimizin Hayatında Sadelik

Alçak gönüllülüğü ve gösterişten uzak yaşantısı ile tüm Müslümanlara örnek olan Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) günlük hayatından devlet başkanlığına kadar hayatının her döneminde sade bir yaşantısı olmuştur.

Bunları Biliyor musunuz?

Peygamberimiz (s.a.v.) vefat ettiği zaman bıraktığı miras: bir katır, bir de kılıçtır.

(bk. Buhârî, Vesâyâ, 1.)

Resulullah (s.a.v.) Medine Dönemi'nde, devlet başkanı ve savaşlarda ordu komutanı olduğu hâlde sade yaşamından vazgeçmemiştir. Peygamber Efendimiz (s.a.v.), Bedir Savaşı'na giderken Hz. Ali ve Ebû Mersed (r.a.) isimli sahabilerle deveye nöbetleşe binmişlerdir. Yolculuk yaklaşık 150 km'dir. Yürüme sırası Peygamberimize (s.a.v.) geldiği zaman her iki sahabi Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) yürümesini istemeyerek senin yerine biz yürüyelim, demişlerdir. Ancak o, bunu kabul etmeyerek "*Siz yürümeye benden daha dayanıklı değilsiniz. Benim de Rabb'imden gelecek ecir ve mükâfata ihtiyacım var.*"[14] buyurmuştur.

Bir gün Resulullah'a (s.a.v.) bir adam gelir. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) onunla konuşur. Ancak adam Peygamber Efendimiz'e (s.a.v.) karşı duyduğu saygı hissinden ve onun vakarlı duruşundan dolayı titreyince Peygamberimiz (s.a.v.) ona şöyle der: "*Rahat ol! Ben bir padişah değilim. Kurutulmuş et yiyen bir kadının oğluyum.*"[15]

12. bk. Ahmed b. Hanbel, Müsned, C 3, s. 107.
13. Müslim, Fedâil, 59.
14. bk. İbn Sa'd, Tabakât, C 2, s. 21.
15. İbn Mâce, Et'ime, 30.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) Medine Dönemi'nde gerçekleştirilen fetihlerde ele geçirilen ganimetlerle, zengin sayılabilecek mal ve mülke sahip olmasına rağmen mütevazı yaşantısından vazgeçmemiştir. Örneğin Huneyn Savaşı'nda elde edilen ganimetlerin kırk bin koyun, yirmi dört bin deve olduğu belirtilmektedir.[16] Ayrıca ganimetlerle birlikte devlet başkanlarından gelen hediyeler de düşünülecek olursa Peygamberimizin (s.a.v.) zengin bir hayat yaşamasına engel olacak hiçbir şey yoktur. Ancak o, hayatının hiç bir döneminde mala mülke ehemmiyet vermemiş, sahip olduğu bütün varlıklarını cömertçe infak etmiştir.[17] *"Uhud Dağı kadar altınım olsa, yanımda üç günden fazla saklamazdım."*[18] buyurmuştur.

Görsel 4.2: Topkapı Sarayı'nda muhafaza edilen Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) hırkası

Sıra Sizde

Peygamberimizin (s.a.v.) sade yaşantısını göz önünde bulundurarak kendi hayatımıza nasıl yön vermemiz gerekmektedir? Düşüncelerinizi yazınız.

....

....

....

....

....

....

16. İbn Sad, Tabakât, C 2, s. 152.
17. bk. Müslim, Talak, 29.
18. Buhârî, Temennâ, 2.

4. Peygamberimizin Affedici Olması

Rahmet Peygamberi Hz. Muhammed'in (s.a.v.) güzel ahlakının en belirgin özelliklerinden biri affedici ve bağışlayıcı olmasıdır. Onun affediciliği sadece yakınlarına ve inananlara değil düşmanlarına karşı da olmuştur. Hiçbir zaman şahsına yapılanlar için kin gütmemiş, aksine bağışlama yoluna gitmiştir.[19] Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) yaşantısı affedici ve bağışlayıcı olmanın sayısız örnekleriyle doludur.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) Tâiflileri İslam'a davet için gittiğinde Tâifliler tarafından çok kötü muamelelerle karşılaşmış, hakaret görmüş, hatta taşlanmıştır. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) ve yanında bulunan Hz. Zeyd, Tâif'ten ayrılıp bir bağ evine sığınmak zorunda kalmışlardır. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) tüm bu yaşadıklarına rağmen Tâiflilere beddua etmemiş hatta Tâifliler için Allah'a şöyle yalvarmıştır. *"Allah'ım onlara hidayet et."*[20]

Sıra Sizde

Peygamberimizin (s.a.v.) Tâif'te yaşadığına benzer bir olayla karşılaşsanız neler hissederdiniz? Duygularınızı yazınız.

....

....

....

....

Peygamberimiz (s.a.v.) Uhud Savaşı sırasında yaralanmış ve yanındakilerle beraber güvenli bir yere çekilmiştir. Orada sahabinin biri "Ya Resulallah! Onlara beddua etseniz." deyince Peygamberimiz (s.a.v.), *"Ben lanetçi olarak gönderilmedim ancak rahmet olarak gönderildim."*[21] diye cevap vermiş ve sonra da ellerini açarak Tâif'te olduğu gibi düşmanlarının hidayeti için dua etmiştir.

Görsel 4.3: Rabb'imiz, kullarının her zaman dua etmesini ister.

19. bk. Buhârî, Hudûd, 42.
20. Tirmizî, Menâkıb, 73.
21. Müslim, Birr, 87.

Rabb'im Buyurdu Ben Dinledim

Yüce Allah Peygamberimize (s.a.v.) şöyle emretmiştir.

خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ ١٩٩

"(Resul'üm!) Sen af yolunu tut, iyiliği emret ve cahillerden yüz çevir."

(A'râf suresi, 199. ayet.)

Sıra Sizde

Tuğçe Öğretmen, Peygamberimizin (s.a.v.) affediciliği hakkında şu olayı anlattı.

Yemame'nin lideri Sümâme b. Üsâl Müslüman olunca Mekke müşrikleriyle olan ticari ilişkisini kesmişti. Hâlbuki Mekkeli müşrikler her türlü erzak ve ihtiyaçlarını hep Yemame'den alırdı. Açlık ve kıtlığa maruz kalan Mekkeliler affediciliğini bildikleri Hz. Peygambere (s.a.v.) müracaat ettiler. Allah Resulü (s.a.v.), Sümâme'ye (r.a.) mektup yazarak ticaretine devam etmesini söyledi.

(İbn Abdilberr, el-İstîâb, C 1, s. 214-215.)

Siz de affetme ile ilgili bir anınızı yazınız.

....

....

....

....

....

Okuyorum

Peygamberimiz (s.a.v.) Mekke'yi fethettiğinde yaklaşık yirmi yıldır kendisine ve Müslümanlara düşmanlık eden Mekkelilere:

"*Ey Kureyş Topluluğu! Şimdi benim, sizin hakkınızda ne yapacağımı sanırsınız*?" diye sorar.

Kureyşliler:

"Biz senin hayır ve iyilik yapacağını umarak 'Hayır yapacaksın!' deriz. Sen, kerem ve iyilik sahibi bir kardeşsin! Kerem ve iyilik sahibi bir kardeş oğlusun!" derler.

Bunun üzerine Peygamber Efendimiz (s.a.v.): Hz. Yusuf'un kardeşlerine dediği gibi **"Bugün size kınama yok. Allah sizi affetsin. O merhametlilerin en merhametlisidir."** *(Yûsuf suresi, 92. ayet.)* ayetini okuyarak serbest bırakır.

(bk. Nesâî, Sünen, C 6, s. 382.)

Hayber'in Fethi'nden sonra bir kadın, Allah Rasulü'nün (s.a.v.) yemeğine zehir koyar. Rasulullah (s.a.v.) eti ağzına aldığında zehirli olduğunu fark eder. Yahudi kadın yemeğe zehir koyduğunu itiraf ettiği hâlde, Peygamberimiz (s.a.v.) o kadını affeder. Ancak yemekten yiyen bir sahabinin zehirlenmesi üzerine kadın cezalandırılır.[22]

Peygamberimiz (s.a.v.) yaşamında her zaman affetme yoluna gitmiş, Müslümanların da birbirlerinin hatalarına karşı affedici olmalarını istemiştir. Kardeşi kendisinden özür dilediği hâlde onun özrünü kabul etmeyen kişinin büyük bir hata işlemiş olacağını belirtmiştir.[23] Bir Müslümanın, mümin kardeşine üç günden fazla küs duramayacağını[24], barışmak için elini ilk uzatanın diğerinden daha hayırlı olduğunu vurgulamıştır.[25]

Peygamberimiz (s.a.v.), *"Allah, affeden kulunun şerefini artırır..."* [26] buyurarak her zaman affedici olmayı teşvik etmiştir. Kendisine, "Ey Allah'ın Resulü! Hizmetçiyi (işlediği bir hatadan dolayı) kaç kez affedeyim?" diye soran adama, *"Her gün yetmiş kere"*[27] diye cevap vermiştir.

Görsel 4.4: Yüce Allah affedicidir, affetmeyi sever.

Yüce Rabb'imiz **"Bir kötülüğün cezası, ona denk bir kötülüktür. Kim bağışlar ve barışı sağlarsa, onun mükâfatı Allah'a aittir."**[28] buyurmuştur. Yine bir başka ayette **"Onlar affetsinler, hoş görsünler. Allah'ın sizleri bağışlamasını istemez misiniz?"**[29] buyurarak müminleri bağışlayıcı olmaya çağırmıştır.

22. bk. Buhârî, Tıbb, 55.
23. bk. İbn Mâce, Edeb, 23.
24. bk. Buhârî, Edeb, 62.
25. bk. Müslim, Birr, 25.
26. Müslim, Birr, 69.
27. Tirmizî, Birr, 31.
28. Şuarâ suresi, 40 ayet.
29. Nur suresi, 22. ayet.

Peygamberimizin (s.a.v.) affediciliği her dönemde Müslümanlar için güzel bir örnek olmuştur. Onun bu tavrı birçok insanın kalbinin İslam'a ısınmasına ve Peygamber Efendimiz'e (s.a.v.) büyük bir sevgi ile bağlanmasına vesile olmuştur.

Ebû Cehil'in oğlu İkrime (r.a.), Peygamberimize (s.a.v.) en çok düşmanlık edenlerden birisiydi. İslam ordusu Mekke'ye girince Yemen'e kaçar. Müslüman olan eşi Peygamberimize (s.a.v.) gelerek onun bağışlanmasını ister. Peygamberimiz (s.a.v.) İkrime'yi (r.a.) affeder. Yemen'den dönen İkrime (r.a.), Müslüman olur. Peygamberimize, "Vallahi ya Resulallah! İslam'a düşmanlık yolunda harcadığım şeylerin en az bir mislini de Allah yolunda harcayacağım."[30] der.

Bağışlama yüceliktir, insanı kuşatır, sevgi kapılarını açar, düşmanlıkları yok eder. Peygamberimizin (s.a.v.) bağışlayıcılığı sayesinde nice insan onun etrafında toplanmış, ona sevgiyle bağlanmıştır. Yüce Rabb'imiz Kur'an'da **"İyilik ve kötülük bir değildir. Sen fenalığı en güzel bir şekilde önle. O zaman seninle arasında düşmanlık bulunan kimse sanki sıcak bir dost oluvermiştir."**[31] buyurmuştur.

Resul'üm Buyurdu Ben Dinledim

Peygamberimiz (s.a.v.) Kadir gecesine ulaşırsam hangi duayı okuyayım diye soran Hz. Aişe'ye şu şekilde dua etmesini tavsiye etmiştir:

اَللّٰهُمَّ إِنَّكَ عَفُوٌّ كَرِيمٌ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّى

"Allah'ım! Sen affedicisin, Kerîm'sin, affetmeyi seversin, beni de affet."

(Tirmizî, Deavât, 84.)

Sıra Sizde

Ebû Abdullah el-Cedelî (r.a.) şöyle demiştir:

"Hz. Aişe'ye Allah Resulü'nün (s.a.v.) ahlakını sordum. Şöyle dedi: 'O, kötü sözlü ve çirkin ağızlı değildi. Çarşı pazarda bağırıp çağırmaz, kötülüğe kötülükle karşılık vermez; bağışlar ve hoşgörürdü.'"

(Tirmizî, Birr, 69.)

❓ Hadis-i şerife göre Peygamberimizin (s.a.v.) kişilik özelliklerini yazınız.

....

....

....

....

....

30. bk. Tirmizî, İsti'zan, 34.
31. Fussilet suresi, 34. ayet.

Okuyorum

Hind binti Utbe, Uhud Savaşı'nda Hz. Hamza'yı şehit ettirmişti. Mekke'nin Fethi'nden sonra bazı kadınlarla beraber Peygamberimizin (s.a.v.) huzuruna vardı. Öldürülmekten korktuğu için yüzünü peçelemiş, kadınların arasına gizlenmişti. Peygamberimiz (s.a.v.) onlardan, Mümtehine suresi, 12. ayette belirtilen; "Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmamak, hırsızlık yapmamak, çocukları öldürmemek, elleri ve ayakları arasında bir iftira uydurup getirmemek, dine ve akla uygun hiçbir konuda Peygamber'e karşı gelmemek" hususunda biat istedi. Hind (r.a.) yüzü peçeli olduğu halde kendisini gizleyerek dedi:

Ya Resulullah! Allah'a (c.c.) hamd olsun ki kendisi için seçip beğendiği dini üstün kıldı. Muhakkak ki senin rahmetin bana da dokunacaktır. Ben şimdi Allah'a (c.c.) inanmış ve onu tasdik etmiş bir kadınım. Sen beni bağışla ki Allah (c.c.) da seni bağışlasın."

Sonra yüzündeki örtüyü açtı. "Ben Hind binti Utbe'yim" dedi.

Peygamberimiz:

"*Sana merhaba*!" buyurdu. Hind:

"Vallahi ya Resulullah! Dün yeryüzünde senin ev halkın ve taraftarların kadar zillete ve hakarete uğramasını istediğim kimse yoktu. Bugün sabaha çıktığımda ise, senin ev halkın ve taraftarların kadar izzet ve şerefe uğramasını istediğim başka kimse yok!" dedi....

"Vakıdi, Megazi, C I, s. 333'ten uyarlanmıştır.

Sıra Sizde

Peygamberimiz (s.a.v.) hayatı boyunca insanlara karşı yumuşak davranmış, bizlere bu konuda güzel örnek olmuştur. Yüce Rabb'imiz Kur'an-ı Kerim'de onun yumuşak huyluluğu hakkında **"O vakit Allah'tan bir rahmet ile onlara yumuşak davrandın! Şayet sen kaba, katı yürekli olsaydın, hiç şüphesiz, etrafından dağılıp giderlerdi. Şu halde onları affet, bağışlanmaları için dua et."** *(Âl-i İmrân suresi, 159. ayet.)* buyurmuştur. Bu ayetle insanları kazanmada, birlik ve beraberlikte affedici olmanın çok önemli olduğu bizlere vurgulanmıştır.

? Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) insanlara karşı merhametli davranması İslam'ın yayılmasına nasıl katkı sağlamıştır? Düşüncelerinizi yazarak arkadaşlarınızla paylaşınız.

....

....

....

....

....

....

Bir Hadis Öğreniyorum

"إِذَا مَاتَ الْإِنسَانُ انْقَطَعَ عَمَلُهُ إِلاَّ مِنْ ثَلَاثٍ : صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ ، أَو عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ ،

أَو وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ"

"İnsan ölünce üç ameli dışında bütün amellerinin sevabı kesilir. Bunlar: Sadaka-i cariye, kendisinden istifade edilen ilim, arkasından dua edilen hayırlı evlat."

(Müslim, Vasiyyet, 14.)

Peygamberimizin (s.a.v.) yukarıdaki hadisinden çıkardığımız ilke ve değerleri arkadaşlarımızla paylaşalım.

Sadaka-i cariye, kişiye öldükten sonra da sevap kazandırmaya devam eden sadakadır. Bu hadiste zikredilen sadaka-i cariye; yol, köprü, çeşme, mescit, hastane ve okul gibi hayır işlerini ifade eder. İnsanlar bu gibi yerlerden yararlandığı sürece, bunları yaptıranlar, yapılmasına sebep olanlar gerek sağlıklarında gerekse vefatlarından sonra sevap kazanmaya devam ederler.

İnsanların yararlandığı bir ilim bırakan Müslüman bu ilimden, eserden ve icattan toplum yararlandıkça sürekli olarak sevap kazanır. Bunun yanı sıra topluma yararlı bir insan yetiştirenler ile yetişmesine katkıda bulunanlar da sadaka-i cariye sevabı alırlar.

Hadis-i Şerifte bahsedilen bu üç davranış, salih amel yani Allah (c.c.) rızası için yapılan davranışlar kapsamındadır. Bir Müslüman, topluma faydalı işler yapar, ilim öğretir ya da hayırlı bir evlat yetiştirirse o kişi ölse bile amel defteri kapanmaz, salih bir amel olarak sürekli sevap yazılmaya devam eder. Yüce Rabb'imiz Kur'an-ı Kerim'de iman edip salih amel işleyenlerin cennetle mükâfatlandırılacağını bizlere müjdelemiştir.[32] Bu müjdeye nail olmak isteyen atalarımız salih amelde âdeta birbirleri ile yarışmışlar, ahiretlerini kazanmak için ellerinden gelen gayreti göstermişlerdir.

32. bk. Ankebût suresi, 58. ayet.

DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI

....

Allah Resulü'nün (s.a.v.) terbiyesinde yetişen sahabe, sadaka verme konusunda birbirleriyle tatlı bir yarış içindeydiler. Bir gün Allah Resulü (s.a.v.) ashabını sadaka vermeleri yönünde teşvik etmişti. Ömer b. Hattâb der ki: Resulullah (s.a.v.) bir gün bize sadaka vermemizi emretti. Bu emir bende mal bulunan bir zamana rastladı. Kendi kendime, "Eğer bir gün Ebû Bekir'i (r.a.) geçebileceksem ancak bugün geçerim." dedim ve malımın yarısını getirdim. Resulullah (s.a.v.), "*Ailene ne bıraktın*?" dedi. Ben de, "yarısını" dedim. Ardından Ebû Bekir (r.a.) de malının hepsini getirdi. Resulullah (s.a.v.) ona da, "*Ailene ne bıraktın*?" diye sordu. O da, "Onlara Allah ve Resulü'nü bıraktım." dedi. Bunun üzerine ben, "Bundan sonra hiçbir şeyde seninle yarışa girmeyeceğim." dedim.

(Tirmizî, Menâkıb, 16.)

A- İlk dört soruyu metne göre cevaplayınız.

1) Peygamberimiz (s.a.v.) ashabını hangi konuda teşvik etmiştir? Kısaca yazınız.

....
....

2) Metne uygun bir başlık yazınız.

....

3) Hz. Ömer, Hz. Ebû Bekir ile hangi konuda yarışmıştır? Kısaca yazınız.

....
....

4) Bu parçada aşağıda numaralandırılmış olarak verilen yargılardan;

I- Peygamberimiz ashabına sadaka vermelerini tavsiye etmiştir.
II- Hz. Ömer ve Hz Ebu Bekir infak etmede birbirleriyle yarış halindedir.
III- Hz. Ömer ve Hz. Ebu Bekir Peygamberimizin sadaka tavsiyesini yerine getirmiştir.
IV- Maddi fedakârlık konusunda Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer'i geçmiştir.

hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I-II
B) Yalnız II-III
C) Yalnız I-II-III
D) I-II-III-IV

B- Aşağıda verilen açık uçlu soruları cevaplayınız.

1) Peygamberimizin (s.a.v.) dünya ahiret dengesini gözetmesi ile ilgili uygulamalarından bir örnek yazınız.

....
....
....

2) Sadaka ve infak kavramlarını bir örnekle açıklayınız.

....
....
....
....

3) İtidalli olmak ne demektir? Açıklayınız.

....
....
....
....

4) Peygamberimizin (s.a.v.) sade yaşantısına bir örnek veriniz.

....
....
....

C- Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların doğru cevaplarını işaretleyiniz.

1) Aşağıdaki seçeneklerden hangisi Peygamberimizin (s.a.v.) tavsiye ettiği davranışlardandır?

A) Dünyayı sadece ibadetle geçirmek
B) Dünya ve ahiret dengesini sağlamak
C) Sadece dünya için çalışmak
D) Sadece ahiret için çalışmak

2) Aşağıdakilerden hangisi dinimizin tavsiye ettiği davranışlardan birisi değildir?

A) Dünya ve ahiret dengesini gözetmek
B) Fakirlik korkusuyla mal biriktirmek
C) İfrat ve tefritten kaçınmak
D) Malımızdan infakta bulunmak

3) Peygamberimiz (s.a.v.) aşağıdaki gruplardan hangisine ganimet mallarından vermemiştir?

A) Yetimlere
B) Fakirlere
C) Yolculara
D) Müşriklere

Sadaka-i cariye, kişiye öldükten sonra da sevap kazandırmaya devam eden kalıcı, sürekli hayırlardır.
4) Buna göre aşağıdakilerin hangisi sadaka-i cariye kapsamında değerlendirilemez?

A) Topluma faydalı hayırlı evlat yetiştirme
B) Kendisinden faydalanılan ilmi eserler bırakma
C) Namaz kılma, oruç tutma
D) Okul, cami, köprü yaptırma

D- Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise (D), yanlış ise (Y) yazınız.

1) (…..) Peygamberimizin (s.a.v.) affediciliği sadece Müslümanlara karşı olmuştur.
2) (…..) Peygamberimiz (s.a.v.) sade bir yaşantıyı tercih etmiştir.
3) (…..) Peygamberimiz (s.a.v.) sadece ahiret için çalışmayı tavsiye etmiştir.
4) (…..) Peygamberimizin (s.a.v.) cömertliği birçok kişinin Müslüman olmasını sağlamıştır.

E- Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun ifadelerle doldurunuz. (Sadaka, İnfak, Tefrit, İfrat, İtidal)

1) Allah (c.c.) rızası için yapılan maddi yardımlara .... denir.

2) Allah (c.c.) rızası için fakirlere yapılan yardım ve her türlü iyiliğe ……………………….... denir.

3) Bir işte aşırı gitme, taşkın olma, ölçüsüz davranmaya …………………………… denir.

4) ………………………. ölçülü olma, dengeli olma demektir.

5. ÜNİTE

İSLAM DAVETİ VE SAHABE

NELER ÖĞRENECEĞİZ?

* İslam dininin yayılmasında sahabenin rolünü
* İslam dininin yaşanmasında sahabenin örnekliğini
* Bazı âlim ve şehit sahabilerin örnek vasıflarını
* Peygamberimizin (s.a.v.) ilim ile ilgili bir hadisini

Kavramlar
Şehitlik, İlim, Cihad, Âlim, Davet

Ünitemize Hazırlanalım

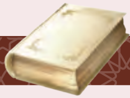
- Müfessir, muhaddis, mücahit, müçtehit ve fakih kelimelerinin anlamlarını araştırınız.
- Sahabileri yaşadıkları asırda öne çıkaran özellikleri araştırarak arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Sahabileri tanımak Hz. Peygamber'i (s.a.v.) tanımamıza nasıl katkı sağlar? Fikirlerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
- İslam'a davet ve cihad için Anadolu'ya gelip kabirleri ülkemiz toprakları içerisinde bulunan sahabileri araştırarak bulduğunuz sahabi isimlerini arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. İslam Davetinde Sahabenin Rolü

Sahabi: Sözlükte "arkadaş, dost" anlamına gelir. Müslüman olarak Hz. Peygamber'i (s.a.v.) görmüş, onun sohbetinde bulunmuş ve Müslüman olarak ölmüş kişiler sahabi olarak adlandırılır.[1]

Sahabiler;

- İlk Müslümanlardır.
- İslam'ı Hz. Peygamber'den (s.a.v.) öğrenmişlerdir.
- Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) rehberliğinde İslam'ı hayatlarına ilk olarak onlar uygulamışlardır.
- İslam'ın ilk öğrencileri ve öğreticileridir.
- Resulullah'tan (s.a.v.) öğrendikleri İslam'ı en güzel bir şekilde yaşayarak bizlere örnek olmuşlardır.
- Sahabilerin özellikle Peygamberimizin (s.a.v.) vefatından sonra İslam'ın yayılmasına çok önemli katkıları olmuştur.

Rabb'im Buyurdu Ben Dinledim

اَلنَّبِيُّ اَوْلٰى بِالْمُؤْمِنٖينَ مِنْ اَنْفُسِهِمْ ...٦

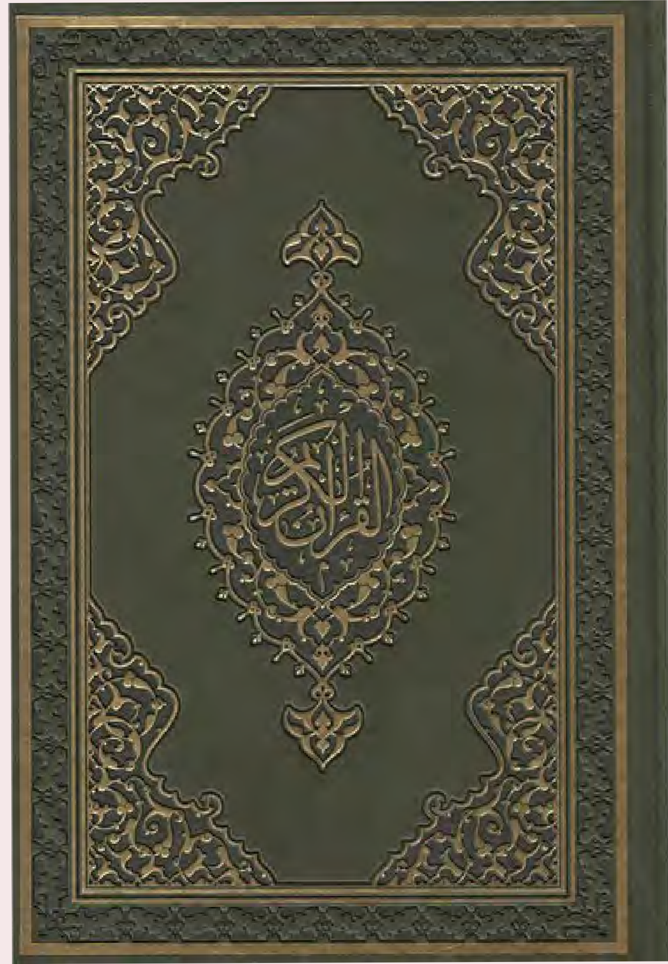
"Peygamber müminlere (her hususta) kendi canlarından daha yakındır..."

(Ahzâb suresi, 6. ayet.)

Sahabilerin Peygamber Efendimiz'e (s.a.v.) olan sevgi ve bağlılıkları onların İslam'ın yayılması için gayretlerini artırmıştır. İslam inancının doğru bir şekilde öğretilmesi, Kur'an-ı Kerim'in toplanması ve çoğaltılması ve Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) hadislerinin sonraki nesillere aktarılması saha-

1. "İsrâ", Dinî Kavramlar Sözlüğü, s. 498.

bilerin bu samimi gayretleri sayesinde olmuştur. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) ve onun şahsiyeti hakkında bilinenler sahabilerin naklettiği tespitlerden ibarettir. Eğer sahabiler olmasaydı bugün Kur'an-ı Kerim dışında Hz. Peygamber (s.a.v.) ve İslam'la ilgili güvenilir bilgi bulunmayacaktı.[2] Yüce Rabb'imiz Kur'an-ı Kerim'de sahabilerle ilgili olarak, **"İslam'ı ilk önce kabul eden muhacirler ve ensar ile iyilikle onlara uyanlar var ya, Allah onlardan razı olmuş; onlar da O'ndan razı olmuşlardır. ..."**[3] buyurmuştur. Bu açıdan sahabiler ümmet içinde en faziletli nesil olarak kabul edilmektedir. Sahabilerin fazileti, onların güçlü imanları ve örnek davranışları sayesindedir. Onlar, kelime-i şehadeti getirdikleri andan itibaren:

Görsel 5.1: Kur'an-ı Kerim'in günümüze kadar ulaşmasında sahabilerin rolü büyüktür.

- Resulullah'a (s.a.v.) candan bağlanmışlar, dinin emirlerini tam bir teslimiyetle yerine getirmişlerdir.
- Müşriklerin tehdit ve işkencelerine rağmen Allah'a (c.c.) ve Resul'üne (s.a.v.) bağlılıktan taviz vermemişlerdir.
- Her zaman Allah Resulü'nün (s.a.v.) yanında bulunmuşlar, ona zarar gelmemesi için çalışmışlardır.
- Allah Resulü'nün (s.a.v.) vefatından sonra da İslam'ın korunması ve doğru anlatılması için gayret göstermişler ve hiçbir fedakârlıktan kaçınmamışlardır.

Onların bu tutumları İslam'a davetin Arap Yarımadası dışında da duyulmasını sağlamıştır. Sahabilerin pek çoğu Resulullah'ın (s.a.v.) vefatından sonra İslam'a davet ve Cihad için Medine'den ayrılmış; Irak, Suriye, Mısır gibi başka beldelere yerleşmişlerdir. Bazı sahabilerin bu amaçla Hindistan'a, Çin'e ve Endülüs'e ulaştığı belirtilmektedir.[4]

2. Mehmet Efendioğlu, "Sahabe", DİA, C 35, s. 492.
3. Tevbe suresi, 100. ayet.
4. Mehmet Efendioğlu, "Sahabe", DİA, C 35, s. 494.

Resul'üm Buyurdu Ben Dinledim

لاَ يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ وَوَلَدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ

"Sizden birinize, ben anasından, babasından, çocuğundan ve bütün insanlardan daha sevimli olmadıkça (tam anlamıyla) iman etmiş olmaz."

(*Buhârî, Îman, 8.*)

Sahabiler gittikleri yerde insanlara İslam'ı anlatmış, Kur'an'ı öğretmiş, yaşantılarıyla örnek olmuşlardır. İslam'a davet ve cihad için gelip ülkemiz topraklarında ölen ve kabirleri ülkemizde bulunan pek çok sahabi vardır. Bunlardan en çok bilineni Peygamber Efendimiz'i (s.a.v.), Medine'de evinde misafir eden Hz. Ebû Eyyub el-Ensari'dir.

Sahabilerden bize gelen bilgilerle,

- Kur'an-ı Kerim'in sure ve ayetlerinin gönderiliş (nüzul) sebepleri,
- Hadisler ve hadislerin söyleniş nedenleri,
- Kur'an hükümlerinin pratik hayata tatbiki ve Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) bu konularda yaptığı açıklamalar,
- Peygamber Efendimiz (s.a.v.) ve onun şahsiyeti hakkındaki bilgiler,
- Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) peygamberliği süresince yaptıkları öğrenilmektedir.

Sahabilerin tefsir, fıkıh ve hadis alanlarında yaptıkları çalışmalar İslam'ın doğru anlaşılması açısından önemli olmuştur. Sahabilerin hayatının bilinmesi, Resulullah'ın (s.a.v.) örnekliğini anlayıp kavrama açısından önemlidir.

Sıra Sizde

? Peygamberimize (s.a.v.) olan sevgi ve bağlılığınızı gösteren bir metin yazarak arkadaşlarınızla paylaşınız.

....

....

....

....

....

....

....

Bunları Biliyor musunuz?

Sahabenin İslam'a bağlılığı, samimiyeti, fedakârlığı ve İslam'ın doğru anlaşılması için gösterdiği çabalar İslam'ın Arap Yarımadası dışında hızla yayılmasını sağlamıştır.

2. Âlim Sahabiler

İslam dini ilme önem vermiş, Peygamberimiz (s.a.v.) Suffe Okulu ve benzeri uygulamalarla ashabının ilim öğrenmesi için çalışmıştır. En güzel öğretmenin öğrencileri olan sahabe-i kiram da Hz. Peygamber'in (s.a.v.)yolundan gitmiş, içlerinden bazıları Kur'an ve hadis konularında yaptıkları çalışmalarla adlarından söz ettirmişlerdir. Özellikle Hz. Aişe, Hz. Ali, Hz. Ömer, Hz. Abdullah b. Mesud ve Hz. Abdullah b. Abbas, Kur'an, hadis ve fıkıh alanında yaptıkları çalışmalarla iz bırakmışlardır.

Görsel 5.2: Sahabiler ilmi çalışmalarla İslam'ın doğru anlaşılmasını sağlamışlardır.

Hz. Aişe

Adı:	Hz. Aişe
Baba Adı:	Hz. Ebû Bekir
Anne Adı:	Ümmü Ruman
Doğum yeri:	Mekke
Peygamberimize (s.a.v.) yakınlığı:	Sevgili Peygamberimizin eşi
Ölüm tarihi ve yeri:	678, Medine

Babası, sevgili Peygamberimizin (s.a.v.) yakın arkadaşı Hz. Ebû Bekir, annesi Ümmü Ruman'dır. Mekke'de doğdu. Peygamberimizle (s.a.v.) Medine'de evlendi. Kuvvetli bir hafızaya sahipti ve öğrenmeye istekliydi. En güzel muallim olan Hz. Peygamber onun öğrenme isteğini teşvik etti.[5]

Hz. Aişe'nin Kur'an-ı Kerim'i ve Peygamberimizi (s.a.v.) en iyi şekilde anlama çabası onun, Peygamberimiz (s.a.v.) katındaki değerini daha da artırdı. Hz. Peygamber, Amr b. As'ın (r.a.), "Sana insanların en sevimlisi kimdir?" sorusuna, "*Aişe*"[6] diye cevap vermişti.

5. Recep Erkocaaslan, Hz. Âişe'nin Hayatı, Şahsiyeti *ve Hz. Peygamber Sonrası İslam Tarihindeki Rolü, s. 423.*
6. Müslim, Fedâil'üs-Sahabe, 8.

Hz. Aişe, Peygamber Efendimiz'le (s.a.v.) bazı seferlere katıldı. Uhud Savaşı'nda mücahitlere su taşıma, onların yaralarını sarma gibi hizmetlerde bulundu.[7]

Hz. Aişe, bilemediklerini, eksik ve yanlışlarını, Hz. Peygambere (s.a.v.) sormak gibi güzel bir alışkanlığa sahipti. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) de onunla bir arada bulunmaktan, onun sorularına cevap vermekten pek memnun olurdu.[8] Peygamber Efendimiz (s.a.v.) 632 yılında hastalandığında son günlerini onun odasında geçirdi.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) vefat ettiği zaman Hz. Aişe gençti. Buna rağmen Kur'an-ı Kerim'i ve Hz. Peygamber'in (s.a.v.) sünnetini en iyi bilen ve anlayan sahabilerin başında yer aldı.[9] Kur'an-ı Kerim'i de tefsir eden Hz. Aişe şiir, edebiyat ve tarih alanında da geniş bir bilgiye sahipti. O, ayrıca iyi bir konuşmacıydı.[10]

Hz. Aişe bildiklerini çevresindekilere öğretti. Bu nedenle Hz. Peygamberden (s.a.v.) sonra Hz. Aişe'nin evi bir okul gibi oldu. Pek çok öğrenci yetiştirdi. Müslümanların sorularına cevap verdi, sorunlarını çözmeye çalıştı. Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) sünnetlerini açıklamakla kalmadı, doğru anlaşılması için gayret gösterdi.[11]

Sıra Sizde

Hz. Peygamber'in (s.a.v.) vefatından sonra Hz. Aişe'nin evini okul gibi kullanması, Medine'de İslami ilimlerin gelişmesine ne gibi katkısı olmuştur?

....
....
....
....
....
....
....
....
....

Hz. Aişe, en çok fetva veren ve en çok hadis rivayet eden yedi sahabiden biridir. Pek çok sahabi kendisinden hadis rivayetinde bulunmuştur. Rivayet ettiği hadislerin sayısı 2210' dur.[12] Hz. Ali, Hz. Aişe'den hadis rivayet ederken "Resulullah'ın Sevgilisi" ifadesini kullanmıştır.[13] Hz. Aişe'nin riva-

7. Vâkıdî, Meğazi, C 2, s. 453.
8. bk. Müslim, Eşribe, 139.
9. İbn Sa'd, Et-Tabakatü'l- Kübra, C 2, s.286.
10. bk. Mustafa Fayda, "Âişe", DİA, C 2, s. 202-203.
11. Mustafa Fayda, "Âişe", DİA, C 2, s. 204.
12. bk. Mustafa Fayda, "Âişe", DİA, C 2, s. 205.; Recep Erkocaaslan, Hz. Âişe'nin Hayatı, Şahsiyeti *ve Hz. Peygamber Sonrası İslam Tarihindeki Rolü, s. 215.*
13. Mustafa Fayda, "Aişe", DİA, C 2, s. 202.

yet ettiği hadisler, genellikle Hz. Peygamber'in (s.a.v.) aile hayatı, günlük yaşayışı, savaşları, Veda Haccı, vefatı ve benzeri konular hakkındadır.[14] Hz. Aişe, 14 Temmuz 678 tarihinde Medine'de vefat etmiş ve Cennetü'l-Bakî Kabristanı'na defnedilmiştir.

Görsel 5.3: Cennetü'l-Bakî Kabristanı

Hz. Ali

Adı:	Hz. Ali
Baba Adı:	Ebû Tâlib
Anne Adı:	Hz. Fâtıma b. Esed
Doğum yeri:	Mekke
Peygamberimize (s.a.v.) yakınlığı:	Peygamberimizin (s.a.v.) amcasının oğlu ve damadıdır. Beş yaşından itibaren Hz. Peygamberin (s.a.v.) evinde büyümüştür. Dördüncü halifedir. Ehl-i Beyt'ten ve Aşere-i Mübeşşere'dendir.
Şehadet tarihi ve yeri:	661, Kûfe

Hz. Ali Mekke'de doğdu. Babası, Sevgili Peygamberimizi en çok koruyan ve kollayan amcası Ebû Talib'dir. Annesi Fâtıma binti Esed'dir. Ebû Talib'in en küçük oğludur. Hz. Ali, beş yaşından itibaren Sevgili Peygamberimizin evinde büyüdü. On yaşında iken ona iman etti. Çocuk yaşta Peygamberimize (s.a.v.) inanan ilk Müslüman'dır.[15]

Peygamberimiz (s.a.v.) hicret yolculuğuna çıkarken Hz. Ali'yi, kendisinde bulunan emanetleri sahiplerine vermesi için Mekke'de bıraktı. Medine'de ensar-muhacir arasında yapılan kardeşlik uygulamasında (muâhât) Peygamberimiz (s.a.v.) ve Hz. Ali birer muhacir olmasına rağmen onu kendisine kardeş yaptı.[16] Hicret'in 2. yılında da kızı Hz. Fâtıma ile evlendirdi.[17]

14. bk. Mustafa Fayda, "Aişe", DİA, C 2, s. 204.
15. Ethem Ruhi Fığlalı, "Ali", DİA, C 1, s.374.
16. bk. İbn Hişam, es-Siterü'n-Nebeviyye, C 11, s.124.
17. bn Sa'd, Et-Tabakatü'l- Kübra, C 8, s.22.

Hz. Ali, Bedir, Uhud ve Hendek başta olmak üzere hemen hemen tüm gazve ve seriyyelere katıldı. Bu savaşların çoğunda Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) sancaktarlığını yaptı, pek çok kahramanlıklar gösterdi. Uhud ve Huneyn savaşlarında çeşitli yerlerinden yaralanmasına rağmen bütün gücüyle Peygamber Efendimiz'i (s.a.v.) korudu. Hayber Savaşı'nda Peygamber Efendimiz (s.a.v.) sancağını ona verdi ve fetih onun eliyle gerçekleşti.

Okuyorum

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), Hayber'de kuşatma esnasında, *"Sancağı yarın öyle bir kişiye vereceğim ki Allah, fethi onun eliyle gerçekleştirecektir. O, Allah'ı ve Resulü'nü sever; Allah ve Resulü de onu sever!"* buyurdu fakat o kişinin kim olacağını gizledi. Allah Resulü (s.a.v.) ertesi gün sancağı merakla bekleyen sahabiler arasından Hz. Ali'ye verdi.

(Buhârî, Fedâilü ashâbi'n-nebî, 9; Müslim, Fedâilü's-sahâbe, 33)

Hz. Ali, Tebük Gazvesi sırasında Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) vekili olarak Medine'de kaldı. Savaşa katılmak için Peygamber Efendimiz'den (s.a.v.) istekte bulunduğunda Peygamberimiz (s.a.v.) ona; *"Benim yanımda, Musa'nın yanındaki Harun gibi olmak istemez misin? Şu var ki benden sonra peygamber gelmeyecektir."*[18] buyurdu. Hz. Ali Peygamber Efendimiz (s.a.v.) tarafından Yemen'e vali olarak gönderildi.

Hz. Ali, kendisinden önce gelen üç halifeye (Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer ve Hz. Osman) yardımcı oldu. Hz. Osman'ın Medine'de isyancılar tarafından şehit edilmesi üzerine halkın isteğiyle 4. Halife oldu. Hz. Ali'nin hitabeti güzeldi. Kur'an'ın doğru anlaşılması için çalıştı. Sahabiler tarafından Kur'an, hadis ve özellikle fıkıh alanında otorite olarak kabul edildi. Ayrıca ilimde zirveydi. Rivayet ettiği hadislerin sayısı 586'dır.[19]

Hz. Ali, Allah Resulü (s.a.v.) gibi sade bir hayat sürdü. Halifeliği süresince iç karışıklıklar devam etti. 661 yılında Kufe'de şehit edildi.

Görsel 5.4: Ali (r.a.) yazılı levha

Hz. Ömer

Adı:	Hz. Ömer
Baba Adı:	Hattab
Anne Adı:	Hanteme b. Haşim
Doğum yeri :	Mekke
Peygamberimize (s.a.v.) yakınlığı:	Hz. Peygamber'in (s.a.v.) arkadaşı ve kayınpederidir. 2. Halife'dir. Aşere-i Mübeşşere'dendir.
Şehadet tarihi ve yeri:	644, Medine

18. Ahmed b. Hanbel, Müsned, C 2, s. 171.
19. Yaşar Kandemir, "Ali", DİA, C 2, s. 375.

Babasının adı Hattab, annesinin adı Hanteme binti Hâşim'dir. Aşe-re-i Mübeşşere'dendir. Mekke'de doğdu.

Mekke'de okuma ve yazma bilen az sayıdaki kişilerden biri olan Hz. Ömer sert mizaçlı ve pehlivan yapılıydı. Şiire meraklıydı. Mekke'de Dârünnedve adı verilen meclisin üyelerindendi. Mekkelilerin pek çoğu gibi ticaretle uğraştı. Ticaret için Suriye, Mısır ve Irak'a gitti. Kureyş kabilesi adına elçilik görevinde bulundu.[20] 616 yılında Müslüman oldu.

Görsel 5.5: Ömer (r.a.) yazılı levha

Okuyorum

Hz. Ömer, henüz Müslüman olmamıştı. Ebû Cehil'in kışkırtmasıyla Peygamber Efendimiz'i (s.a.v.) öldürmek düşüncesiyle evinden çıktı. Yolda kız kardeşi Fâtıma (r.a.) ile eniştesinin Müslüman olduğunu öğrendi. Onların evine gitti. Eve vardığında onları, Tâhâ suresini okurken buldu. Kız kardeşini ve eniştesini döverek okunan Kur'an sayfalarının kendisine getirilmesini istedi. Kız kardeşi, Kur'an sayfalarına zarar vereceği düşüncesiyle Hz. Ömer'in bu isteğini reddetti. Hz. Ömer, Kur'an sayfalarına zarar vermeyeceğini söyledi, yemin etti. Bunun üzerine Kur'an ayetlerinin yazılı olduğu sayfa kendisine getirildi. Hz. Ömer, kendisine getirilen Kur'an ayetlerini okudu. Daha sonra Dârülerkam'da bulunan Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) yanına giderek Müslüman oldu.

(M. Asım Köksal, Hz. Muhammed ve İslamiyet, C 2, s. 77-87.)

Not Edelim

Dârülerkam: Mekke Dönemi'nde Hz. Peygamberin (s.a.v.), Müslümanlara İslam'ı anlattığı, gelen vahyi tebliğ ettiği, topluca ibadet veya çeşitli görüşmelerin yapıldığı ve İslami eğitimin verildiği Erkam isimli sahabinin evidir.

(Dinî Terimler Sözlüğü, s. 57.)

Hz. Hamza ve ardından Hz. Ömer'in Müslüman olması Mekke'de geniş yankı buldu. Mekkeliler, Müslümanlara yönelik baskıları artırdılar. Müslümanlardan bir grup Habeşistan'a hicret etmek zorunda kaldı. Daha sonra, 622 yılında tüm Müslümanlar, Medine'ye hicret etti.

Medine'ye hicret eden tüm Müslümanlar genellikle gece ve gizlice yola çıkarken Hz. Ömer gündüz vakti Kâbe'nin önüne geldi. Mekkelilere hicret için yola çıkacağını söyleyerek,"Ey Mekkeliler! Ben hicret için yola çıkıyorum. Karısını dul, çocuklarını yetim bırakmak isteyen varsa ardımdan gelsin."[21] dedi.

20. Mustafa Fayda, "Ömer", DİA, C 34, s. 44.
21. bk. İbn Hişam, es-Siretü'n-Nebeviyye. C 2, s. 84.

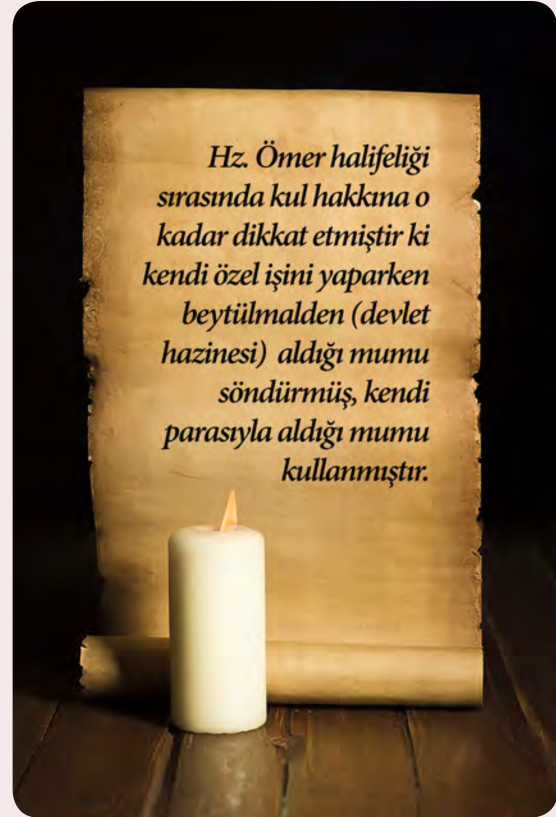

Rabb'im Buyurdu Ben Dinledim

Hz. Ömer'in, kız kardeşi Hz. Fatıma'nın evinde okuduğu Tâhâ suresinin ilk sekiz ayeti: **"Tâhâ. (Ey Muhammed!) Biz Kur'an-ı sana, güçlük çekesin diye değil ancak Allah'tan korkanlara bir öğüt olsun diye indirdik. (Kur'an) yeri ve yüce gökleri yaratan Allah tarafından peyderpey (parça parça) indirilmiştir. Rahman, Arş'a istiva etmiştir. (Arş'ı hükmü altına almıştır.) Göklerde, yerde ve ikisi arasında bulunan şeyler ile toprağın altında olanlar hep O'nundur. Eğer sen, sözü açıktan söylersen, bilesin ki O, gizliyi de, gizlinin gizlisini de bilir. Allah, kendisinden başka ilah olmayandır. En güzel isimler O'na mahsustur. "**

(Tâhâ suresi 1-8. ayet.)

Hz. Ömer, Medine'ye Hicret'ten sonra Kuba'da oturmaya başladı. Buna rağmen günaşırı Medine'ye giderek Peygamber Efendimiz'le (s.a.v.) görüştü. Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) bütün gazvelerine katıldı. Mekke'nin Fethi'nden sonra Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) emriyle âbe'deki putlara ait resimleri imha etti. Tebük Gazvesi öncesinde ordunun ihtiyaçlarını karşılamak için malının yarısını bağışladı. Resulü Ekrem Efendimiz (s.a.v.) pek çok konuda onunla istişare etti. Ayrıca kızı Hz. Hafsa, Peygamberimizin (s.a.v.) eşlerindendi.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) vefat ettiğinde bütün Müslümanlar gibi o da çok büyük üzüntü duydu. Hz. Ebû Bekir'in halifeliği döneminde onun en büyük yardımcısı oldu. Ayrıca Medine'de valilik görevinde bulundu. Kur'an-ı Kerim'in kitap haline getirilmesi konusunda Halife Hz. Ebû Bekir'i o ikna etti.[22] Birinci Halife Hz. Ebû Bekir'in ölümü üzerine de halife oldu.

Hz. Ömer'in halifeliği döneminde Irak, Suriye, Filistin, Mısır, İran, Azerbaycan tamamen fethedildi. Onun adaletli yönetimi altında insanlar mutlu bir hayat sürdüler.

Hz. Ömer halifeliği süresince İslam'ın doğru anlaşılması için çalıştı, ilmi faaliyetleri destekledi. Fethedilen yerlere İslam'ı öğretmesi için özellikle sahabiler arasından seçtiği kişileri öğretmen olarak gönderdi. Hadis rivayet eden kişilerden o hadisi, Peygamber Efendimiz'den (s.a.v.) duyduğuna dair şahit getirmelerini istedi. Kendisi de Peygamber Efendimiz'den (s.a.v.) hadisler rivayet etti. Rivayet ettiği hadislerin 539'u Kütüb-i Sitte'de yer almaktadır.[23]

22. bk. Mustafa Fayda, "Ömer", DİA, C 34, s. 47.
23. Mustafa Fayda, "Ömer", DİA, C 34, s. 47.

Hz. Ömer 644 yılında mescitte, namaz kıldırırken şehit edildi. Kabri Resulullah'ın (s.a.v.) Ravza'sında, Peygamberimizin (s.a.v.) ve Hz. Ebû Bekir'in kabrinin yanındadır.

Bunları Biliyor musunuz?

* Adalet sembolü olan Hz. Ömer'e verilen isim Faruk'tur. Faruk, hak ile batılı birbirinden ayıran anlamına gelmektedir.
* Hicri takvim, onun halifeliği zamanında, Hz. Ali'nin teklifiyle 637'de kullanılmaya başlamıştır.
* Kur'an-ı Kerim öğrenen çocuklara beytülmalden (devlet hazinesinden) maaş bağlatılması emrini vermiştir.

(Mustafa Fayda, "Ömer", DİA, C 34, s. 50.)

Abdullah b. Mesud

Adı:	Abdullah b. Mesud
Baba Adı:	Mesud
Anne Adı:	Ümmü Abd binti Abdüved
Doğum yeri :	Mekke
Peygamberimize (s.a.v.) yakınlığı:	İlk Müslümanlardandır. Kur'an öğretmenidir ve Aşere-i Mübeşşere'dendir.
Ölüm tarihi ve yeri:	652, Medine

Babasının adı Mesud, annesinin adı Ümmü Abd binti Abdüved'dir. Mekke'de fakir bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Zayıf ve esmer biriydi. Çocukluğunda çobanlık yaptı. Müslüman olduktan sonra çobanlığı bıraktı. Kendisini İslam'a ve Allah Resulü'nün (s.a.v.) hizmetine adadı.

Mekke'de, bütün Müslümanlar gibi o da Mekkeli müşriklerden eziyet gördü. "Peygamber Efendimiz'den (s.a.v.) sonra Kâbe'de açıktan Kur'an okuyan ilk sahabi" oldu.'[24] Kâbe'de Kur'an okuduğu için Ebû Cehil ve arkadaşları tarafından öldüresiye dövüldü. Habeşistan'a hicret etti. Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) Medine'de başlattığı kardeşlik uygulamasında Muaz b. Cebel'le kardeş oldu. Hz. Peygamberle (s.a.v.) beraber bütün savaşlara katıldı.

Medine'de Allah Resulü'nün (s.a.v.) evine rahatça girip çıkmasına izin verildi. Bu yakınlıktan dolayı yabancılar onu Hz. Peygamber'in (s.a.v.) ailesinden sanırdı[25].

Abdullah b. Mesud'un sesi güzeldi. Çok güzel Kur'an okurdu. O, Allah Resulü'nün (s.a.v.) sahabileri arasında ahlak ve yaşayış bakımından Resulullah'a (s.a.v.) en çok benzeyen kişi olarak kabul edilirdi. Allah Resulü (s.a.v.), *"Kur'an'ı şu dört kişiden İbn Mesud, Muaz b. Cebel, Ubey b. Ka'b ve Salim'den öğreniniz"*[26] buyurarak onun da ismini andı. Ondan Kur'an dinledi.

24. İsmail Cerrahoğlu, "Abdullah b. Mesud", DİA, C 1, s. 115.
25. İsmail Cerrahoğlu, "Abdullah b. Mesud", DİA, C 1, s. 115.
26. Buhârî, Feza'ilü'l-Kur'an, 8.

Abdullah b. Mesud hafız sahabilerden biriydi. Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) vefatından sonra Medine'de kaldı. 2. Halife Hz. Ömer tarafından Kufe valiliği ve beytülmal idaresi ile görevlendirildi. Daha sonra sadece beytülmal sorumlusu olarak görevini sürdürdü.[27]

Sıra Sizde

Abdullah b. Mesud Kur'an-ı Kerim ve ondan çıkartılacak hükümler konusunda son derece bilgiliydi. Bu konudaki bilgisini ifade etmek için şöyle söylemiştir: "Yemin ederim ki Allah'ın kitabında, nerede ve niçin indirildiğini bilmediğim bir sure ve kimin hakkında indiğini bilmediğim bir ayet yoktur. Bununla birlikte Allah'ın kitabını benden daha iyi bilen ulaşılabilir birinin var olduğunu bilsem hemen ayağına gider, ondan faydalanırdım."

(Buhârî, Feza'ilü'l-Kur'an, 8.)

❓ Abdullah b. Mesud Yüce Allah'ın kitabını daha iyi öğrenebilmek için ne yapmıştır? Sizler de bilgilerinizi artırmak için neler yapmalısınız? Düşüncelerinizi yazınız.

....
....
....
....
....
....
....
....

Abdullah b. Mesud, Kufe'de resmi görevinin yanında ilmi faaliyette bulundu. Kur'an öğretmenliği yaptı. Çok sayıda öğrenci yetiştirdi. Tefsir, fıkıh ve hadis alanında önemli çalışmalar yaptı. Peygamber Efendimiz'den (s.a.v.) rivayet ettiği hadislerin sayısı 848' dir.[28] Hz. Osman'ın halifeliği döneminde de uzun yıllar Kûfe'de kalan Abdullah b. Mesud, Halife Hz. Osman'ın isteği üzerine Medine'ye döndü. 652 yılında Medine'de vefat etti.

Abdullah b. Abbas

Adı:	Abdullah b. Abbas
Baba Adı:	Hz. Abbas
Anne Adı:	Ümmü'l Fazl Lübâbe
Doğum yeri :	Mekke
Peygamberimize (s.a.v.) yakınlığı:	Peygamberimizin (s.a.v.) amcasının oğludur. En çok hadis rivayet eden sahabilerdendir.
Ölüm tarihi ve yeri:	687, Tâif

27. İsmail Cerrahoğlu, "Abdullah b. Mesud", DİA, C 1, s. 116.
28. İsmail Cerrahoğlu, "Abdullah b. Mesud", DİA, C 1, s. 115.

Abdullah b. Abbas boykot yılları sırasında Mekke'de doğdu. Doğduğu zaman Peygamber Efendimiz'e (s.a.v.) götürüldü ve onun duasını aldı. Babasıyla birlikte Mekke'nin Fethi sırasında Medine'ye hicret etti.

Abdullah b. Abbas her fırsatta Peygamberimizin (s.a.v.) yanında olmak için gayret gösterir ve onun davranışlarını öğrenmeye çalışırdı. Hz. Peygamber'in (s.a.v.) eşlerinden Hz. Meymune, teyzesi olduğu için bazı geceler Hz. Peygamber'in (s.a.v.) evinde kalırdı. Allah Resulü'ne (s.a.v.) olan sevgisi, bağlılığı ve samimi hizmetleri sebebiyle Peygamberimizin (s.a.v.) takdirini kazandı.

Okuyorum

Abdullah b. Abbas şöyle anlatıyor: "Resulullah (s.a.v.) vefat ettiği zaman bir arkadaşıma, gel de ashabın çoğu hayattayken onlardan Hz. Peygamber'in hadislerini soralım." dedim. Arkadaşım, "Sana hayret, ey Abbas'ın oğlu! Sen zannediyor musun ki sahabilerin içinde şöyle kişiler olduğu hâlde, halk sana muhtaç olacaktır?" dedi. Bunun üzerine onu terk ettim. Kendim, sahabeden sormaya başladım. Eğer bir kişiden benim kulağıma bir hadis gelirse onun kapısına varıyordum. O uykuda olduğu zaman saatlerce kapısında beklerdim. Yüzüm gözüm rüzgârdan toz toprak içinde kalıyordu. Sonunda o sahabi evden çıkınca, beni görerek "Ey Resulullah'ın amcasının oğlu! Seni buraya getiren nedir? Niçin bana haber göndermedin? Ben sana gelirdim." diyordu. Ben de "Hayır! Ben gelmeye muhtacım." diyerek ondan hadis dinliyordum. Fakat çektiğim zorluklar boşa gitmedi. Öyle bir gün geldi ki halk benim etrafımda toplanıp bana danışmaya başladı. O arkadaş beni gördükçe "Bu genç benden daha akıllı çıktı." diyordu.

(İbn Sa'd, Tabakât, C 2, s. 367.)

Peygamberimiz (s.a.v.) onun için dua etti ve *"Allah'ım! Onu dinde fakih kıl (analayış sahibi) ve ona Kitab'ı öğret."* [29] buyurdu. Seçkin bir kişiliğe sahip olan Abdullah b. Abbas, Hz. Peygamber (s.a.v.) vefat ettiğinde on üç yaşındaydı.

Abdullah b. Abbas, Hz. Ömer'in halifeliği zamanında Şûra'ya (danışma meclisi) seçildi. Yaşı küçük olmasına rağmen Bedir ashabının katıldığı ilim meclislerinde bulundu ve fikirlerine değer verildi. 656 yılında Hz. Osman tarafından "Hac Emiri" tayin edildi.[30] Daha sonra Hz. Ali'yle beraber Cemel ve Sıffin savaşlarına katıldı. Hz. Ali tarafından Basra valisi olarak görevlendirildi

29. Buhârî, İlim, 17.
30. İsmail L. Çakan-Muhammed Eroğlu, "Abdullah b. Abbas," DİA, C 1, s. 76-78.

Sıra Sizde

Abdullah b. Abbas'ın Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) hadislerini öğrenmek için gösterdiği çabayı dikkate alarak bizler ilim öğrenmek için neler yapmalıyız? Düşüncelerinizi yazarak sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

....

....

....

....

....

....

Abdullah b. Abbas başta Peygamber Efendimiz (s.a.v.) olmak üzere Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali gibi pek çok sahabi tarafından övüldü. Yaşadığı asırda hem sahabiler hem de sahabilerden sonrakiler (tabiin) tarafından tefsir ve fıkıh alanında otorite olarak kabul edildi. Sahabilerin en çok hadis rivayet edenlerinden birisidir. 1660 hadis rivayet etmiştir. Rivayet ettiği hadislerin bir kısmını Hz. Peygamber'den (s.a.v.) bizzat duymuş, çoğunu ise Hz. Ömer, Hz. Ali, Hz. Muaz ve babası Hz. Abbas olmak üzere diğer sahabilerden nakletmiştir.

Görsel 5.6: Abdullah b. Abbas alim sahabilerdendir.

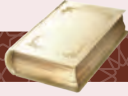
Kur'an-ı Kerim'in tefsiri konusunda yaptığı çalışmalar çok önemlidir. 'Tercümanü'l-Kur'an (Kur'an Tercümanı) unvanıyla anılmıştır. Fıkıh ilminde Mekke'de otorite olarak kabul edilmiştir.[31] Tefsir, fıkıh ve hadisten başka Arap edebiyatı ve tarih alanında da geniş bilgiye sahiptir. Aynı zamanda kuvvetli bir hatiptir. 687 yılında Tâif'te vefat etmiştir.

3. Şehit Sahabiler

Şehitlik dinimizdeki en yüce mertebelerden biridir. Allah (c.c.) yolunda veya Allah'ın (c.c.) kutsal kabul ettiği din, vatan, namus, mal ve can güvenliği için cihad ederken öldürülen müminlere şehit denir.[32]

31. İsmail L. Çakan-Muhammed Eroğlu, "Abdullah b. Abbas," DİA, C 1, s. 77-78.
32. Dinî Terimler Sözlüğü, s. 338.

Sahabiler Allah (c.c.) yolunda malları ve canlarıyla cihad etmişler, bazıları da bu mücadele sırasında şehit düşmüşlerdir. İslam uğruna şehit olan sahabilerimizden bazıları Yasir b. Amir ve eşi Sümeyye, Hamza b. Abdulmuttalib, Musab b. Umeyr, Zeyd b. Desine, Cafer b. Ebi Talib ve Zeyd b. Harise'dir.

Rabb'im Buyurdu Ben Dinledim

وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ اَمْوَاتٌ بَلْ اَحْيَاءٌ وَلٰكِنْ لَا تَشْعُرُونَ ١٥٤

Allah yolunda öldürülenler için "ölüler" demeyin. Hayır, onlar diridirler fakat siz bilemezsiniz.

(Bakara suresi, 154. ayet.)

Yasir b. Amir ve Eşi Sümeyye

Adı:	Yasir b. Amir ve Eşi Sümeyye
Peygamberimize (s.a.v.) yakınlığı:	İlk Müslümanlardandır. Peygamberimiz (s.a.v.) onlara Yasir Ailesi diye seslenmiştir. İslam'ın ilk şehitleridir.
Şehadet tarihi ve yeri:	615, Mekke

Yasir b. Amir aslen Yemenliydi. Kaybolan kardeşini aramak için Mekke'ye gelmiş ve Ebû Cehil'in amcası Ebû Huzeyfe'nin himayesinde bu şehre yerleşmişti. Daha sonra evlendiği eşi Sümeyye (r.a.) de Ebû Huzeyfe'nin cariyesiydi. Yasir b. Amir ve Sümeyye çiftinin Ammar adında bir de oğulları vardı.

Yasir b. Amir ve ailesi İslam'a daveti duyunca hemen koştular, ailecek Hz. Peygambere (s.a.v.) iman ettiler, ilk Müslümanlardan oldular. Hz. Peygamber (s.a.v.) onlara Müslüman oldukları için Yasir Ailesi diye seslendi.[33]

İslam'a davet ilk başlarda gizliydi. Mekkeliler, Müslüman olduğunu öğrendikleri kişilere ağır işkenceler yapıyordu. Bu işkenceler, toplumda kendilerini koruyacak kimseleri bulunmayan zayıf ve güçsüz kişilere karşı daha da şiddetliydi. Yasir Ailesi'nin de kendilerini koruyacak kimseleri yoktu. Bilal-i Habeşi gibi Mekke'de en çok işkenceye uğrayanlardan oldular.

Yasir Ailesi'ne bir gün Mekke dışındaki bir yerde işkence ediliyordu. Peygamberimiz (s.a.v.) bunu öğrenince onların yanına geldi, üzüldü. Yasir'in (r.a.): "Bu işkence hiç bitmeyecek mi Ya Resulullah?" sorusuna "*Sabret!*" diye cevap verdi. Yasir ailesi için *"Allah'ım! Yasir Ailesini bağışla."*[34] diye dua etti. Yasir Ailesi cennet müjdesiyle bu işkencelere sabretti.

Ebû Cehil tarafından Yasir Ailesi'ne en ağır işkencenin yapıldığı bir gün Ebû Cehil ısrarla Hz. Peygamber'i (s.a.v.) inkâr etmelerini, Lat ve Uzza putunu kutsamalarını istiyordu. Ebû Cehil önce Sümeyye'yi (r.a.), ardından eşi Yasir'i (r.a.) şehit etti. Sümeyye (r.a.) ve Yasir b. Amir İslam'ın ilk şehitleri oldular.

33. M. Asım Köksal, Hz. Muhammed ve İslamiyet, C 1, s. 502.
34. Aynur Uraler, "Sümeyye bint. Hubbat", DİA, C 18, s. 134.

Sıra Sizde

İlk Müslümanların, Mekkelilerin işkencelerine rağmen imanlarında sebat etmesi İslam'ın doğuşu ve yayılış sürecine etkisi ne olmuştur? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Musab b. Umeyr

Adı:	Musab b. Umeyr
Doğum yeri:	Zengin ve soylu bir ailenin oğlu olarak Mekke'de doğdu.
Peygamberimize (s.a.v.) yakınlığı:	Peygamberimizin (s.a.v.) çok sevdiği sahabilerindendir. İslam'ın ilk öğretmenidir. Uhud savaşında şehit düşmüştür.
Şehadet tarihi ve yeri:	625, Uhud

Mekke'de soylu ve zengin bir ailenin oğlu olarak dünyaya geldi. Peygamber Efendimiz'e (s.a.v.) ilk inananlardan oldu. Güzel yüzlü ve zarif bir kimseydi. Müslüman olduğu için ailesi tarafından işkence gördü, buna rağmen inancından vazgeçmedi. Habeşistan'a hicret eden ilk Müslümanlar arasında yer aldı. Habeşistan'da duyulan "Mekkeliler Müslüman olmuş." yalan haberi üzerine bazı arkadaşlarıyla Mekke'ye döndü. Birinci Akabe Biatı'ndan sonra Medineli Müslümanların isteği üzerine, Peygamber Efendimiz (s.a.v.) tarafından onlara öğretmen olarak gönderildi.

Musab (r.a.), Medine'de Esad b. Zürare isimli sahabinin evinde kaldı. İnsanlara İslam'ı anlattı. Medine'nin tanınmış kişilerinin Müslüman olmasını sağladı. Medinelilere Kur'an öğretti, namaz kıldırdı. Özellikle cuma günleri Medine'de Müslümanlarla bir araya gelirdi. İkinci Akabe Biatı'nın hazırlanması ve gerçekleşmesinde önemli görevler yaptı.

Musab b. Umeyr, her fırsatta Allah Resulü'ne (s.a.v.) yakın olmak için çalışırdı. 624 yılında Müslümanlarla Mekkelilerin ilk karşılaşması olan Bedir Savaşı'nda muhacirlerin sancaktarlığını yaptı. Uhud Savaşı'nda Peygamberimizin (s.a.v.) sancağını o taşıdı.

Musab b. Umeyr, Uhud Savaşı boyunca Peygamberimizin (s.a.v.) yanından ayrılmadı. Okçular yerini terk ettikten sonra ortaya çıkan karmaşada Allah Resulü'nün (s.a.v.) yanında kalan az sayıda sahabiden biriydi. Allah Resulü'nü (s.a.v.) korumak için çalıştı ve Uhud'da şehit oldu.

Savaştan sonra, müşrikler Uhud'dan ayrılınca Allah Resulü (s.a.v.), sahabileriyle beraber savaşın yapıldığı meydana indi. Eski kıyafetler içerisindeki Hz. Musab'ı sahabilerine gösterdi. Onun bir zamanlar en güzel elbiseleri giydiğini, en güzel yemekleri yediğini fakat Allah ve Resul'ünün sevgisini her şeye tercih ettiğini söyledi. Ardından, **"Müminler içinde Allah'a verdikleri sözde duran nice erler vardır. Onlardan bazısı sözünü yerine getirip o yolda canını vermiş, bazısı da (şehitliği) beklemektedir. Onlar hiçbir şekilde sözlerini değiştirmemişlerdir."**[35] mealindeki ayeti okudu.

35. Ahzâb suresi, 23. ayet.

Musab (r.a.) şehit düştüğünde üzerindeki elbise kısa olduğu için başı örtülse ayakları, ayakları örtülse başı açıkta kaldı. Ayaklarını örtmeye bir örtü bulunamadı. Durum, Allah Resulü'ne (s.a.v.) bildirildi. Allah Resulü (s.a.v.) ayaklarının üzerine ot konulmasını ve öyle defnedilmesini buyurdu.[36] Musab'ın (r.a.) ayaklarına otlar kapatılarak defnedildi.

Görsel 5.7: Uhud'dan bir görüntü.

Sıra Sizde

Sizce, Musab b. Umeyr ve arkadaşlarının yaptıkları fedakârlıkların İslam'ın yayılmasında rolü nedir? Düşüncelerinizi yazarak arkadaşlarınızla paylaşınız.

....

....

....

....

....

....

36. bk. Buhârî, Cenâiz, 27.

Zeyd b. Desine

Adı:	Zeyd b. Desine
Doğum yeri :	Medine
Peygamberimize (s.a.v.) yakınlığı:	Peygamberimizin (s.a.v.) sahabisi, şehit
Şehadet tarihi ve yeri:	625, Harem sınırları dışında bulunan Ten'im mevkii

Zeyd b. Desine Medinelidir. Hazreç kabilesinin Beydâ oğulları koluna mensuptur.

Peygamberimizin (s.a.v.) davetine uyarak Müslüman olan Zeyd b. Desine, Bedir ve Uhud savaşlarına katıldı. Uhud Savaşı'ndan sonra Medine çevresindeki bazı kabileler Hz. Peygamber'e (s.a.v.) geldiler. İslamiyet'in yayılmaya başladığını ve kendilerinin dini öğretecek kimselere ihtiyaç duyduklarını söylediler. Hz. Peygamber (s.a.v.) 625 yılında aralarında Zeyd b. Desine'nin de bulunduğu yedi kişilik bir heyeti Asım b. Sâbit'in başkanlığında yola çıkardı.[37] Heyetin görevi Müslüman olduklarını ilan eden bu kabilelere İslamiyet'i öğretmek, onlardan zekât toplamak ve ayrıca Mekke yakınlarına kadar giderek Kureyş müşrikleri hakkında bilgi edinmekti.[38]

Kabilelere İslam'ı öğretmek için yola çıkan bu heyet Mekke, Usfan arasında bulunan Recî Suyu'na ulaştığında ihanete uğradı. Yüz kişilik okçu birliği tarafından etrafı sarıldı. Zeyd b. Desine ve Hubeyb b. Adî dışındaki sahabiler şehit edildi. Zeyd (r.a.) ve Hubeyb (r.a) esir edildi ve Mekke'ye götürüldü. Bedir'de öldürülen yakınlarının intikamını almak isteyen Mekkelilere satıldı.

Zeyd b. Desine'yi, Saffan b. Ümeyye satın aldı. Onu zincire vurarak hapsetti. Zeyd (r.a.) hapiste kaldığı sürece geceleri namaz kılıp gündüzleri oruç tuttu. Putlar adına kesilen hayvanların etinden yemeyeceğini söyledi.

Saffan'ın babası Ümeyye b. Halef, Bedir'de öldürülmüştü. Babasının intikamını almak için Zeyd b. Desine'yi öldürmeye karar verdi. Mekke'de haram aylarda savaşmak ve adam öldürmek yasaktı. Arkadaşı Hubeyb (r.a.) gibi onu da Mekke'nin dışına çıkardılar. Arkadaşı Hubeyb (r.a.), kendisinden önce şehit edilmişti.

Zeyd b. Desine, öldürülmeden önce iki rekât namaz kılmak için Mekkelilerden izin istedi. Kıldığı namazı kısa tuttu. Mekkelilere, "Ölümden korktu da namazı uzattı dersiniz diye namazımı uzatmadım." dedi.[39] Namazdan sonra müşrikler kendisine dininden vazgeçtiği takdirde serbest bırakılacağını söylediler. Zeyd b. Desine, onların tekliflerini reddetti.

Zeyd b. Desine'yi şehit etmek için tüm hazırlıklar yapılmıştı. Tam o anda yanına Mekke'nin lideri Ebû Süfyan geldi. "Ey Zeyd, Allah aşkına doğru söyle! Şimdi senin yerine Muhammed'in olmasını, onun öldürülmesini, senin evine dönmeni istemez miydin?" diye sordu.

37. Buhârî, Cihâd, 170.
38. Mustafa Sabri Küçükaşçı, "Recî Vak'ası", DİA, C 34, s. 511.
39. M. Asım Köksal, Hz Muhammed ve İslamiyet, C 4, s. 319-320.

Zeyd b. Desine'nin cevabı Peygamberimize (s.a.v.) olan sevgi ve bağlılığın en güzel örneği oldu. “Yemin ederim ki şu anda ailemin yanına dönmek bir yana Allah Resulü'nün ayağına bir diken batıp onu incitse gönlüm ona bile razı olmaz.”

Bu cevap karşısında Ebû Süfyân şaşkınlık içinde şu sözleri söyledi: “Doğrusu Muhammed'e inananların onu sevdiği gibi bir başkasını seven kimseyi görmedim.”[40]

Zeyd b. Desine bir ağaca bağlandı, Saffan'ın azatlısı tarafından şehit edildi.[41]

Sıra Sizde

“Yemin ederim ki şu anda ailemin yanına dönmek bir yana Allah Resulü'nün (s.a.v.) ayağına bir diken batıp onu incitse gönlüm ona bile razı olmaz.”

Zeyd b. Desine'nin bu sözünü Peygamberimize (s.a.v.) olan sevgi ve bağlılık açısından yorumlayınız.

....

....

....

....

....

....

Cafer b. Ebi Tâlib

Adı:	Cafer b. Ebi Tâlib
Baba Adı:	Ebû Tâlib
Anne Adı:	Fâtıma b. Esed
Doğum yeri :	Mekke
Peygamberimize (s.a.v.) yakınlığı:	Peygamberimizin (s.a.v.) amcasının oğludur. Mute şehididir.
Şehadet tarihi ve yeri:	629, Mute

Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) amcası Ebû Tâlib'in oğlu, Hz. Ali'nin de ağabeyidir. Mekke'de doğdu. Mekke'de sözü dinlenen bir kişi olan Ebû Tâlib'in geçimi dar, çocukları da çoktu. Ailesini geçindirmede zorlanınca ona destek olmak, ekonomik yükünü hafifletmek için Hz. Peygamber, oğullarından Hz. Ali'yi, amcası Hz. Abbas da Cafer'i (r.a.) yanına aldı.

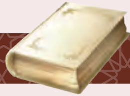
Cafer (r.a.), İslam'a ilk inananlardan biri oldu. Mekkelilerin Müslümanlara yönelik baskı ve zulümleri artınca eşiyle beraber Habeşistan'a hicret etti. Hz. Peygamber (s.a.v.) tarafından Habeşistan'a hicret eden ikinci kafileye başkan seçilmişti. Mekkeliler, Müslümanları geri istemek için Habeşistan'a elçi gönderdiklerinde, Habeşistan Kralı'nın huzurunda Müslümanların sözcülüğünü yaptı.

40. İbn Hişam, es-Siretü'n-Nebeviyye, C 3, s. 117-118.
41. Zekeriya Güler, “ Zeyd b. Desine”, DİA, C 44, s. 31.

Burada yaptığı konuşmada büyük bir açıklık ve cesaretle İslam inançlarını ortaya koydu. Yurtlarını neden terk etmek zorunda kaldıklarını anlattı.

Cafer (r.a.) uzun süre Habeşistan'da kaldı. Oğlu Abdullah burada doğdu. 628 senesinde ailesiyle ve yanındaki muhacirlerle beraber Medine'ye döndü. Peygamberimiz (s.a.v.) o zaman Hayber'deydi. Cafer'i (r.a.) ve yanındaki Habeşistan muhacirlerini görünce sevindi. *"Hangisine sevineceğimi bilmiyorum. Hayber'in Fethi'ne mi, yoksa Cafer'in gelişine mi?"* diyerek onu kucakladı.[42] Ona ve yanında bulunan Habeşistan muhacirlerine savaş ganimetinden pay ayırdı. Medine'ye dönüşlerinde ise Cafer'i (r.a.) ve ailesini Mescid-i Nebi'nin yanında bir eve yerleştirdi.

Cafer (r.a.), cömert bir kişiydi. 629 yılında Peygamberimiz (s.a.v.) Mute'ye gönderdiği orduda o da vardı. Peygamberimiz (s.a.v.) *"Zeyd şehit olursa sancağı Cafer alsın, o da şehit olursa Abdullah alsın."* buyurmuştu.[43] Mute'de yapılan savaşta Zeyd'in (r.a.) şehit olması üzerine sancağı aldı. Kahramanca savaştı ve şehit oldu. Cafer (r.a.) şehit olduğunda kırk yaşındaydı.

Rabb'im Buyurdu Ben Dinledim

Muhacirlerin ve ensarın ilkleri ile onlara güzelce uyanlardan Allah hoşnut olmuştur, onlar da O'ndan razıdırlar. Onlara, sonsuza dek hep içinde kalmak üzere altından ırmaklar akan cennetler hazırlanmıştır. Büyük bahtiyarlık işte budur.

(Tevbe suresi, 100. ayet.)

Zeyd b. Harise

Adı:	Zeyd b. Harise
Baba Adı:	Harise
Doğum yeri :	Yemen
Peygamberimize (s.a.v.) yakınlığı:	İlk Müslümanlardandır. Peygamberimizin (s.a.v.) hizmetkârıdır. Mute savaşında şehit olmuştur.
Şehadet tarihi ve yeri:	629, Mute

Zeyd b. Harise aslen Yemenlidir. Küçük bir çocukken annesiyle beraber akraba ziyaretine giderken kaçırıldı. Köle olarak satıldı. Hz. Hatice'nin yeğeni Hâkim b. Hizam tarafından satın alındı ve Hz. Hatice'ye hediye edildi. Peygamber Efendimiz'le (s.a.v.) evlenen Hz. Hatice de Zeyd b. Harise'yi Peygamber Efendimiz'e (s.a.v.) hediye etti.

Zeyd b. Harise, Peygamberimizin (s.a.v.) evinde, onun şefkat ve himayesinde büyüdü. Oğlunu arayan Zeyd'in (r.a.) babası Haris, yıllar sonra oğlunun izini buldu. Kardeşiyle beraber Mekke'ye geldi. Peygamber Efendimiz'e (s.a.v.) oğlunun başına gelenleri anlatarak Zeyd'i (r.a.) geri istedi. Allah Resulü, Zeyd b. Harise'yi ailesiyle görüştürdü. Dilerse gidebileceğini söyledi. O, kendi isteğiyle Pey-

42. Ahmet Önkal, "Ca'fer b. Ebû Talib," DİA, C 6, s. 549.
43. Buhârî, Megâzî, 45.

gamberimizin (s.a.v.) yanında kalmayı tercih etti. Onun bu tercihine sevinen Hz. Peygamber onu elinden tutarak Kâbe'nin yanına getirdi, onu azad ettiğini ve evlat edindiğini bildirdi.

Zeyd (r.a.), Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) İslam davetini duyunca hemen iman etti. İlk dört Müslüman'dan biri oldu. Her zaman Hz. Peygamber'le beraber oldu. Peygamberimiz (s.a.v.) Tâif yolculuğunu onunla beraber gerçekleştirdi. Peygamberimizin (s.a.v.) tavsiyesi üzerine Ümmü Eymen (r.a.) ile evlendi. Bu evlilikten Üsame (r.a.) doğdu.[44]

Zeyd (r.a.), 622 yılında tüm Müslümanlar gibi Medine'ye hicret etti. Peygamber Efendimiz'le (s.a.v.) beraber hemen her sefere katıldı. Bedir Savaşı'nın zafer haberini Peygamberimizin (s.a.v.) devesine binerek Medine'ye o getirdi.

Zeyd (r.a.), Bizans'la ilk karşılaşma olan Mute Savaşı'na ordu komutanı olarak katıldı. Allah Resulü (s.a.v.) bu orduyu yolcu ederken *"Eğer Zeyd şehit olursa sancağı Cafer b. Ebi Tâlib alsın, o da şehit düşerse Abdullah b. Revâha alsın"* buyurmuştu. Bu üç sahabi de bu savaşta, bu sırayla şehit oldu. Peygamberimiz (s.a.v.) Medine'de, bu sahabilerin şahadet haberini gözyaşları içerisinde ashabına bildirdi ve şöyle dua etti:

"Allah'ım! Zeyd'i bağışla! Allah'ım! Zeyd'i bağışla! Allah'ım! Zeyd'i bağışla! Allah'ım! Cafer'i bağışla! Allah'ım! Abdullah'ı bağışla!" [45]

Hz. Zeyd elli beş yaşındayken şehitlik mertebesine ulaştı.

Sıra Sizde

Zeyd b. Harise Peygamberimizin (s.a.v.) yanından hiç ayrılmamış, Taiflilerin Peygamberimize attıkları taşlara kendi vücudunu tutarak kanlar içerisinde kalacak kadar fedakârlık göstermiş ve onun sevgisini kazanmış bir insandı.

(İbn Sa'd, Tabakât, C 1, s.212)

Zeyd b. Harise'nin (r.a.) Peygamberimize (s.a.v.) olan sevgi ve bağlılığı hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

....
....
....
....
....
....

44. Bünyamin Erul, "Zeyd b. Harise", DİA, C 44, s. 320.
45. İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-Kübrâ, C 3, s. 46.

4. Bir Hadis Öğreniyorum

"مَنْ خَرَجَ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللهِ حَتَّى يَرْجِعَ"

"İlim için yola koyulan kimse, dönünceye kadar Allah yolundadır."

(Tirmizî, İlim, 2.)

Peygamberimizin (s.a.v.) yukarıdaki hadisinden çıkardığımız ilke ve değerleri arkadaşlarımızla paylaşalım.

İlim, öğrenmekle başlar. Öğrenmenin ilk adımı, okumaktır. Yüce Rabb'imizin insanlığa ilk emri de "Oku!" dur. Dinimiz İslam, ilme ve öğrenmeye büyük önem vermiş, "...**Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?...**"[46] gibi Kur'an-ı Kerim'deki pek çok ayet insanı düşünmeye, aklını kullanmaya çağırır. Ayrıca Yüce Rabb'imizin sıfatlarından birisi de el-İlim'dir.

İlim, insanın sahip olması gereken en değerli hazinedir. Para ve servet gibi paylaşıldıkça azalmaz, değerini yitirmez. Onun faydası sadece sahibine değil bütün insanlaradır. Çünkü ilim cehaleti yok eder, insanın yolunu aydınlatır. İnsanın doğru ile yanlışı ayırt etmesini sağlayarak doğru yola erişmesine vesile olur. İlim sayesinde insan, varlığını ve onu var edeni daha iyi tanır.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bu hadisinde ilmin öneminden bahsetmekte, bizlere ilim öğrenmek için yapılan çabanın Allah'ın (c.c.) hoşnutluğunu kazandırdığını müjdelemektedir. İlim öğrenmek için yola çıkan kimsenin dönünceye kadar Allah (c.c.) yolunda olduğunu bildirmektedir. İnsanın bu dünyadaki gayesi Yüce Allah'ın hoşnutluğunu kazandıracak ameller yapmaktır. İşte bu amellerin başında da ilim öğrenmek gelir.

Mümin yeni ve faydalı şeyler öğrenmeli, bildikleriyle amel etmeli, bilgisizlikten ve cehaletten kaçınmalıdır. Bizler de bir mümin olarak ilim öğrenmek için gayret göstermeli, ilim öğrenenleri örnek almalıyız.

46. Zümer suresi, 9. ayet.

DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI

....

Hz. Peygamberin (s.a.v.) vefatından sonra başlayan Halifeler Dönemi'nde fetihlere hız verilmiş, sahabilerden oluşan veya onların öncülük ettiği ordularla Irak, Suriye ve Filistin, İslam topraklarına katılmıştır. 642 yılında Mısır, ardından Kuzey Afrika fethedilmiş ve İslam toprakları batıda Atlas Okyanusu'na, doğuda Hindistan'a dayanmıştır. Kısa sürede gerçekleşen bu fetihler sırasında sahabiler önce cihad ederek, ardından ilim öğreterek İslam'ı yaymak için çeşitli yerlere gitmiş ve bazı merkezlere yerleşmiştir. İslam dünyasında o gün bilinen en önemli merkezler Medine, Mekke, Kûfe, Basra, Şam gibi şehirlerdir. Sahabiler buralarda insanlara Kur'an'ı öğretmişler, Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) hadislerini aktarmışlar ve buraların ilim merkezleri olmasına öncülük etmişlerdir.

(bk. Mehmet Efendioğlu, "Sahabi", DİA, C 35, s. 491.)

A- İlk dört soruyu metne göre cevaplayınız.

1) Metne uygun bir başlık koyunuz.

....

2) Sahabilerin farklı yerlere yerleşme nedenleri nelerdir? Kısaca yazınız.

....
....
....

3)Bazı şehirlerin ilim merkezi olmasında sahabilerin rolü nedir? Kısaca açıklayınız.

....
....
....

4) Yukarıdaki metne göre sahabiler için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Sahabiler zamanında İslam çok geniş alana yayılmıştır.
B) Sahabiler, Medine dışına sadece cihad için çıkmışlardır.
C) Sahabiler yerleştikleri yerlerde insanlara Kur'an ve hadis öğretmişlerdir.
D) Sahabiler bazı şehirlerin ilim merkezi olmasına öncülük etmişlerdir.

B- Aşağıda verilen açık uçlu soruları cevaplayınız.

1) İslam davetinde sahabenin rolü nedir? Açıklayınız.

....
....

2) Hz. Aişe'nin rivayet ettiği hadisler ağırlıklı olarak hangi konuları kapsamaktadır? Yazınız.

....
....

3) Hz. Ömer, İslam'ın doğru anlaşılması ve öğretilmesi için neler yapmıştır? Kısaca yazınız.

....
....

4) Musab b. Umeyr'i (r.a.) İslam tarihinde öne çıkaran özellik nedir? Yazınız.

....
....

C- Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların doğru cevaplarını işaretleyiniz.

1) Aşağıda, Hz. Aişe ile ilgili verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) En çok hadis rivayet eden yedi kişiden biridir.
B) Evini okul gibi kullanmış, çok sayıda öğrenci yetiştirmiştir.
C) Babası, Peygamberimizin (s.a.v.) yakın dostu Hz. Ebû Bekir'dir.
D) 678 tarihinde Mekke'de vefat etmiştir.

2) Sahabilerle ilgili olarak aşağıdakilerin hangisi söylenemez.

A) Peygamber'imize (s.a.v.) inanan arkadaşlarıdır.
B) Peygamber'imizden (s.a.v.) sonra sadece ahiret için çalışmışlardır.
C) Peygamber'imizin (s.a.v.) hadislerini sonraki nesillere aktarmışlardır.
D) Peygamber'imize (s.a.v.) yakınlık duymuşlar, ona bağlanmışlardır.

3) Aşağıdaki sahabilerden hangisi kendisine Tercüman'ül-Kur'an (Kur'an Tercümanı) unvanı verilen sahabidir?

A) Hz. Ömer
B) Hz. Ali
C) Abdullah b. Abbas
D) Abdullah b. Mesud

4) Mute Savaşı'nda şehit olan Peygamberimizin amcasının oğlu Cafer'le (r.a.) ilgili verilen aşağıdaki bilgilerden hangisi doğrudur.

A) Hz. Ali'nin küçük kardeşidir.
B) Habeşistan'a hicret etmemiştir.
C) Mute Savaşı'nda büyük kahramanlık göstermiştir.
D) Hicretten sonra Müslüman olmuştur.

D- Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise (D), yanlış ise (Y) yazınız.

1) (…..) Halife Hz. Ömer Kur'an öğrenenlere beytülmalden maaş bağlanmasını istemiştir.
2) (…..) Hz. Ali halifeliği süresince Kur'an'ın doğru anlaşılması için mücadele etmiştir.
3) (…..) Zeyd b. Harise (r.a.), Uhud'da şehit olmuştur.
4) (…..) Sahabiler İslam'ın ilk öğrencileri ve öğretmenleridir.

E- Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere doğru sözcüğü/sözcükleri yazınız. (Ehl-i Beyt, Faruk, Anam-bababam, Ali, Aşere-i Mübeşşere)

1) Sahabilerin Allah Resulüne (s.a.v.) hitap ederken kullanmayı alışkanlık haline getirdikleri "…………………………… sana feda olsun" cümlesi, onların Hz. Peygamber'e duydukları yakınlık ve bağlılığın ifadesidir.

2) Adalet sembolü olan Hz Ömer'e verilen ……………… ismi, hak ile batılı birbirinden ayıran anlamına gelmektedir.

3) Dördüncü Halife Hz. ……………………….. dir.

4) ………………………………………………………………………… henüz hayatta iken Hz. Peygamber (s.a.v.) tarafından cennetlik oldukları kendilerine müjdelenen on sahabi anlamına gelmektedir.

ÜNİTE SONU DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI

1. ÜNİTE / ÜNİTE SONU DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI

C) 1.C/ 2.D/ 3.C/ 4.D

D) 1. D/ 2.D/ 3.Y/ 4.D

E) 1. Ravza-i Mutahhara 2. Boykot Yılları 3. Suffe 4. Ensar.

2. ÜNİTE / ÜNİTE SONU DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI

C) 1.B/ 2.C/ 3.A/ 4.A

D) 1.D/ 2.Y/ 3.D/ 4.Y

E) 1. Tebliğ 2. Teşri 3. Kur'an 4. Bana

3. ÜNİTE / ÜNİTE SONU DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI

C) 1.C/ 2.B/ 3.D/ 4.A

D) 1.D/ 2.Y/ 3.D/ 4.D

E) 1. Medine Sözleşmesi 2. Ensar 3. Muhtesib 4. Merhamet

4. ÜNİTE / ÜNİTE SONU DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI

C) 1.B/ 2.B/ 3.D/ 4.C

D) 1.Y/ 2.D/ 3.Y/ 4.D

E) 1. İnfak 2. Sadaka 3. İfrat 4. İtidal

5. ÜNİTE / ÜNİTE SONU DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI

C) 1.D/ 2.B/ 3.C/ 4.C

D) 1.D/ 2.D/ 3.Y/ 4.D

E) 1. Anam-babam 2. Faruk 3. Ali 4. Aşere-i Mübeşşere

SÖZLÜK

A

adalet : İnsaflı ve doğru olmak, doğru davranmak, zulmetmemek, eşit olmak, eşit tutmak, her şeye hakkını vermek, düzeltmek, mutedil olmak, her şeyi yerli yerinde yapmak, istikamet ve hakkaniyet. Hak ve hukuka uygunluk, hakkı gözetme.

ahiret : Dinî inanışa göre, insanın öldükten sonra dirilip sonsuza dek kalacağı ve Allah'a hesap vereceği yer, öbür dünya, öteki dünya.

âmil : İslam tarihinde genel olarak memur ve özellikle vergi memuru anlamında kullanılan bir terim.

Asr-ı Saadet : Hz. Muhammed'in peygamberlik görevini yaptığı ve varlığıyla şereflendirdiği devir.

Aşere-i Mübeşşere : Henüz hayatta iken Hz. Peygamber tarafından cennetlik oldukları kendilerine müjdelenen on sahabi. Bunlar: Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali, Talha ibn Ubeydullah, Zübeyr ibn Avvam, Abdurrahman ibn Avf, Sa'd ibn Ebî Vakkas, Ebû Ubeyde ibn Cerrah ve Saîd ibn Zeyd'dir.

azat : Serbest bırakma, özgür, hür. Esirleri hürriyetine kavuşturma, dünya ve dünya ile ilgili bütün bağlardan kurtulma, manevi özgürlüğe kavuşma.

B

Beytullah : Allah'ın evi, Kâbe.

Beytülmakdis: Mukaddes ev; Kur'an-ı Kerim'de, İsrâ suresi 1. ayette belirtilen Mescid-i Aksâ ve çevresine verilen ad.

beşeriyyet : İnsanlık.

biat : Söz verme amacıyla el sıkma. Birinin hakimiyetini kabul etme ve emirlerine bağlılığını bildirme.

C-Ç

Cahiliye : Hz. Muhammed'in peygamberliğinden önce, insanların yaşadıkları ve özünde, putlara tapma, soy sopla övünme, hukuksuzluk, kibir ve zayıfları ezme gibi olumsuzlukları barındıran sosyal ve kültürel ortam.

cariye : Tarihte hukukî, iktisadî ve sosyal bakımdan hür insanlara göre daha aşağı bir statüde bulunan bir sınıfın adı. Parayla alınıp satılan hizmetçi kız, halayık.

cömertlik : İnsanın, sahip olduğu imkânlardan, muhtaçlara meşru ölçüler dahilinde ve Allah rızasından başka hiç bir gaye gütmeden, ihsan ve yardımda bulunmasını sağlayan üstün bir ahlak kuralı.

cimri : Olduğu hâlde harcamayan veya vermeyen, hasis, pinti.

cizye : Vergi. Geçmişte Müslüman devletlerin, gayrimüslimlerin canlarını, mallarını, namuslarını korumak ve inançlarını özgür bir şekilde yaşamaları için devletin sağlamış olduğu imkanlara karşılık çalışabilir durumda olan erkeklerden almış olduğu vergi.

D

Darunnedve : Mekke'de Kureyş kabilesinin ileri gelenlerinin toplanıp siyasi, hukuki ve idari konuları görüştükleri, ayrıca nikâh vb. törenler için kullandıkları yer.

Darulerkam : Mekke Dönemi'nde Hz. Peygamberin, Müslümanlara İslam'ı anlattığı, gelen vahyi tebliğ ettiği, topluca ibadet veya çeşitli görüşmelerin yapıldığı ve İslami eğitimin verildiği Erkam isimli sahabinin evi.

dıraht : Ağaç.

dirhem : İslam'ın ilk dönemlerinde kullanılan ve daha sonraları da Müslüman toplumlarında geçerli olan gümüş para birimi.

E

ehl-i beyt : Hz. Peygamberin ev halkı ve yakın akrabaları.

ehl-i kitap : Kitap sahipleri, kitabî. Yahudi ve Hırıstiyanlar.

emanet : Güven verme, karşılıklı güven üzerine yapılan anlaşma. Birine geçici olarak bırakılan ve teslim alınan kişice korunması gereken eşya, Peygamberlerin çok güvenilir kimseler olmaları.

emin : İnanılan, güvenilen

ensar : Hicret sırasında Hz. Peygambere ve Mekke'den Medine'ye göç eden diğer müslümanlara kucak açıp onları misafir eden; beslenme, barınma ihtiyaçlarını gideren ve farklı bir ortamda yeni bir yaşamın kurulabilmesinde onlara yardımcı olan ve sahip oldukları her şeyi onlarla paylaşan Medineli Müslümanlar.

F

faiz : Fazlalık, artma, çoğalma,hizmet ve emek karşılığı olmadan, paranın kullanılmasına karşılık olarak elde edilen ve İslam dininde haram kabul edilen kazanç.

fazilet : Olgunluk, erdemlilik, üstünlük, değer, kıymet.

fetva : Hayatın akışı içerisinde Müslümanların karşısına çıkan problemlere ilişkin, sahasında uzman olan İslam fıkıh âlimlerince gösterilen çözüm yolu.

fıkıh : Kişinin günlük hayatta ve ahirette yararına ve zararına olan şeyleri bilmesi. İslam'ın ibadet ve hukuk ilmi.

G-Ğ

ganimet : Savaş sırasında Müslüman olmayan düşman ordusundaki askerlerden alınan her türlü mal ve esirler.

gayrimüslim : İslam dinini hak din olarak kabul etmeyen, mümin olmayan.

H

hac : Mekke'de bulunan Kâbe'yi ve civarındaki kutsal olan özel yerleri , belirli vakti içinde, usulüne uygun olarak ziyaret etmek ve yapılması gereken diğer görevleri yerine getirme.

SÖZLÜK

hak : Gerçek, doğru, gerçeğe uygun.

Hakk (el-Hakk): Her şeyi bir hikmete göre gerekçesine uygun olarak kullarının dünyada ve ahirette yararlarını gözeterek adaletli bir biçimde yaratan, kendisinin varlığı sürekli olan ve bütün hayatı yönlendirmesi, nimetler vermesi kesintisiz biçimde devam eden anlamında Allah'ın esma-i hüsnasından biri.

Hicaz : Arabistan yarımadasında Kızıldeniz'in doğu sahili boyunca uzanan, Mekke ve Medine ile hac ve umre yapacakların ihrama girecekleri yerleri de içine alan coğrafi bölge.

hicret : Bir yerden bir yere göç etme, taşınma, ayrılma. Hz. Peygamber'in ve sahabilerinin İslam'ı gereği gibi yaşamak, diğer insanlara Allah'ın emirlerini duyurmak ve müşriklerin işkencelerinden kurtulmak amacıyla Mekke'den Medine'ye MS 622 tarihinde yapmış oldukları göç.

hub : Güzel, hoş, iyi.

hüküm : Allah'ın sorumluluk çağına gelmiş insanların inanç, ibadet, ahlak ve davranışlarına dair yapınız veya yapmayınız şeklindeki emir ve yasakları.

I-İ

ihlas : İnsanın bütün sözlerinde, davranışlarında, ibadetlerinde sadece Allah'ın rızasını gözetmesidir.

infak : Karşılıksız yardım, sadaka verme.

israf : Saçıp savurma, harcamalarda orta yoldan sapma ve aşırılık yapmak suretiyle sahip olduğu nimetleri gereksiz yere tüketme.

istişare : Görüş alışverişinde bulunma, fikir alma, danışma.

J-K-L

kabile : Bir soydan türeyen, bir arada yaşayan topluluk.

kafir : Hz. Peygamberi ve onun Allah'tan getirdiği kesinlikle sabit olan şeyleri yalanlayan, tevatür yoluyla bize ulaşmış bulunan hükümlerden birini ya da bir kaçını inkar eden kimse.

kemter : Aciz, zavallı.

köle : Esir, tutsak, bende. Hukuki, sosyal ve iktisadi bir çok hakkı başkasının denetimi altında olan savaş esiri.

Kütüb-i Sitte : İçerisinde Hz. Peygamberden nakledilen sahih hadislerin toplandığı ve İslam dünyasında şöhret bulmuş altı temel hadis kitabı. Kütüb-i Sitte diye anılan bu eserler şunlardır: Buhârî ve Müslim'in el-Câmi'u's-Sahih'i, Ebû Davûd, Nesâî, Tirmizî ve İbn Mâce'nin es-Sünen'leri.

M

medyun : Borçlu.

muhacir : İslam dinini Kur'an-ı Kerim'in emrettiği gibi yaşamak, Mekkeli müşriklerin her türlü baskısından kurtulmak ve din, can, namus, akıl ve soy emniyetini sağlayıp her türlü tehlikeden korunmak amacıyla Mekke'den Medine'ye hicret eden Hz. Muhammed (s.a.v.) ve arkadaşları.

muhaddis : Söz nakleden, hadis nakleden, ravi, hadis ilimiyle uğraşan kimse, hadislerin senet ve metinlerini, râvîlerin isim ve durumlarını bilen hadis alimi.

müçtehit : Kur'an-ı Kerim ve hadislerde açıkça karşılığı bulunmayan yeni konulara Kur'an-ı Kerim ve sünnet çerçevesinde yeni çözümler bulabilmek için çalışan ve çözüm üreten İslam hukuk bilgini, fıkıh alimi.

müfessir : Açıklayan, yorumlayan, tefsir eden, kapalı manaları ortaya çıkaran kimse. Kur'an-ı Kerim'i insanların anlayabileceği şekilde, Kur'an ilimlerinden yararlanarak yorumlayan, Allah'ın ayetlerindeki esas amacı ortaya çıkarmaya çalışan ve tefsir ilminde otorite olan din bilgini.

N

nimet : İyilik, lütuf, ihsan. İyi yaşamak için gerekli her şey, yiyecek, içecek, özellikle ekmek.

O-Ö-P

putperest : Puta tapan, şirk ve küfür içinde bocalayan kimse.

R

Ravza-i Mutahhara : Hz. Peygamberin Medine'deki mescidinde, kabri ile minberi arasındaki "tertemiz gül bahçesi" anlamına gelen bölüm.

rıfk : Bir Müslüman'da olması gereken incelik, naziklik, yumuşak huyluluk ve kibarlık gibi ahlaki özellikler.

rıza : Razı olma hoşnut olma, memnun olma.

rivayet : Hz. Peygamberin söz, onay ve eylemlerinin yazılı veya sözlü olarak sonraki nesillere metin ve senetleriyle aktarılması.

ruhbanlık : Dünya işlerinden tamamen uzaklaşarak, manastırlarda, kiliselerde veya insanlardan uzak yerlerde kurulan ibadet yerlerinde sırf ahiret işleri ile meşgul olma, dünyadan el etek çekme, rahiplik, keşişlik.

Rükn-i Yemâni : Kâbe'nin Yemen tarafında bulunan köşesine verilen isimdir.

SÖZLÜK

S-Ş

sahabi : Hz. Peygamberin zamanında yaşamış, Müslüman olarak Peygamberi çok kısa bir sürede olsa görmüş, onun sohbetinde bulunmuş ve yine Müslüman olarak ölmüş kimse.

sünnet : Hz. Peygamberden sadır olan söz, fiil ve takrirlerle O'na ait sıfatlar.

şefaat : 1. Birinden başkası adına ricada bulunma, aracı olma, kusurlarının bağışlanmasını dileme. 2. İman eden salih bir müminin Allah'ın ve kullarının haklarını gözeterek müminlerin iyiliği için uğraşması, onları kötülüklerden ve zararlı şeylerden korumaya çalışması.

şehadet : Bir Müslüman'ın Allah yolunda öldürülmesi.

T

takva : Allah'ı görüyormuşçasına bir bilinç içerisinde farzları, vacipleri hakkıyla yerine getirme; Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak amacıyla nafileleri çokça yapma; sünnete uyma.

tevazu : Alçak gönüllülük.

tevhid : Bir şeyin tek olduğuna hükmetmek ve onun böyle olduğunu bilmek, Allah'ı zatında, sıfatlarında ve fiillerinde birleme, tek ve eşsiz olduğuna inanma, ona hiçbir şeyi şirk koşmadan ibadeti yalnızca Allah için yapma.

U-Ü

umre : Hac mevsiminin dışında, ihramlı olarak Kâbe'yi tavaf edip Safa ile Merve arasında say yaptıktan sonra tıraş olmak suretiyle ihramdan çıkarak yapılan ibadet.

V-Y-Z

vahiy : Allah'ın emirlerini, yasaklarını, buyruklarını melek aracılığıyla veya doğrudan peygamberlerine bildirmesi.

varis : Ölen kişiye yakınlığından dolayı onun mal varlığına mirasçı olan kimseler, akrabalar.

zalim : Zulüm olan inanç, söz, fiil ve davranışları işleyen kimse, haksızlık eden, adaletsiz, hukuk dışı davranan.

zekât : Temizlenme, arınma. Dinen zengin olan Müslümanların dinî bir görev olarak her yıl mallarının ve paralarının kırkta birini (yüzde iki buçuğunu) ibadet niyeti ile fakirler başta olmak üzere Kur'an-ı Kerim'in belirlemiş olduğu yerlere vermeleri.

ziyan : Zarar.

zulüm : Bir şeyi kendine mahsus yerinden başka bir yere koymak, noksan yapmak, sınırı aşmak, doğru yoldan sapmak, meyletmek, hakkını eksiltmek, hakkını vermemek, men etmek ve yapılmaması gereken bir davranışta bulunmak. Baskı, şiddet, eziyet, işkence, haksızlık etme, haddi aşma.

KAYNAKÇA

AHMET B. HANBEL, **el-Müsned**, C 1-6, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1982.

AKGÜN, İbrahim, **Söz İncileri (Osmanlı Şiirinden Seçmeler) Osmanlı Düşüncesinden Seçmeler-1**, Kurtuba Yayınları, Ankara, 2010.

ASYA, Arif Nihat, **Dualar ve Aminler**, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2017.

AY, Mehmet Emin, **Şefaat Peygamberi Hz. Muhammed**, Beyza Yayınları, İstanbul, 2008.

AVCI, Casim; İDRİS, Mevlana, **Hz. Muhammed'in Hayatı**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2017.

BEYHÂKİ, **es-Sünenü'l-Kübrâ**, Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 2010.

BUHÂRÎ, **Sahih-i Buhârî**, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1992.

ÇETİN, Abdurrahman, **Örneklerle Peygamberimiz**, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2007.

DARİMÎ, **es-Sünen**, C 1-2, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1992.

EBÛ DÂVÛD, **es-Sünen**, C 1-5, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1992.

ERKOCAASLAN, Recep, **Hz. Aişe'nin Hayatı, Şahsiyeti ve Hz. Peygamber Sonrası İslam Tarihindeki Rolü**, Beyan Yayınları, İstanbul, 2016.

ERSOY, Mehmet Akif, **Safahat**, Hece Yayınları, Ankara, 2009.

GENÇ, Nurullah, **Yağmur**, Timaş Yayınları, İstanbul, 2017.

HAMİDULLAH, Muhammed, **İslam Peygamberi**, çev. Mehmet Yazgan, Beyan Yayınları, İstanbul, 2004.

İBN ABDİ'L-BERR, **el-İstîâb**, Polen-Karınca Yayınevi, İstanbul, 2017.

İBN KESİR, **es-Siretü'n-Nebeviyye**, C 1-2, Dârû'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, ts.

İBN MÂCE, Ebû Abdullah Muhammed b. Yezid, **Sünen**, C 1-2, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1981.

İBN SA'D, **et- Tabakâtü'l-Kübrâ**, C 1-8, Beyrut.

İBN HİŞAM, **es-Siretü'n-Nebeviyye**, C 1-4, Kahraman Yayınları, İstanbul, 2004.

İBNÜ'L-ESİR, **el-Kamil fi't- tarih**, Ocak Yayıncılık, İstanbul, 2016.

KALAY, M. Şerafettin, **Âlemlere Rahmet**, Safa Yayın Dağıtım, İstanbul.

KARAMAN, Fikret; Karagöz, İsmail; Paçacı, İbrahim; Canbulat, Mehmet; Gelişgen, Ahmet; Ural, İbrahim, **Dinî Kavramlar Sözlüğü**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2009.

KARAMAN, Hayrettin; Özek, Ali; Dönmez, İbrahim Kafi; Çağrıcı, Mustafa; Gümüş, Sadrettin; Turgut; Ali, **Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Meali**, DİB. Yayınları, Ankara, 1993.

KAYNAKÇA

KONRAPA, Zekâi, **Peygamberimiz İslam Dini ve Aşere-i Mübeşşere**, Fatih Yayınları, İstanbul.

KÖKSAL, M. Asım, **Hz. Muhammed ve İslamiyet**, C 1-8, Kampanya Kitapları, İstanbul, 2015.

MALİK b. ENES, **Muvatta**, C 1-2, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1992.

MALİK b. ENES, **Muvatta**, çev. Ahmet Büyükpınar, Beyan Yayınları, İstanbul, 1994.

MÜSLİM, **Sahih**, C 1-3, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1992.

NESÂÎ, **Sünen**, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1992.

SARIÇAM, İbrahim, **Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2004.

SERİNSU, Ahmet Nedim; Sürmeli, Mehmet; Alkan, Arif; Akyürek, Ömer; Deliser, Bilal; Baştürk, Ayhan, Çınar, Ali; Mavili, Yusuf, **Dini Terimler Sözlüğü**, MEB Yayınları, Ankara, 2009.

TABERÎ, **Câmiu'l-Beyan**, Dâru'l-ibn Hazm, Beyrut, 2013.

TELİF HEYETİ, **İlmihal I İman ve İbadetler**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2010.

TİRMİZİ, Ebû İsa Muhammed b. İsa, **Sünen**, C 1–5, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1981.

TOPRAK, Burhan, **Yunus Emre Divanı**, Odunpazarı Belediyesi Yayınları, İstanbul, 2016.

Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2011.

Türk Dil Kurumu Yazım Kılavuzu, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2012.

VÂKIDÎ, Ebû Muhammed Abdullah bin Ömer, **Meğazi**, 1-3, Beyrut, 1989.

YARDIM, Ali, **Peygamberimizin Şemaili**, Damla Yayınevi, İstanbul, 1998.

ANSİKLOPEDİK KAYNAKÇA

AYDIN, Mehmet Akif, **Anayasa**, İslam Ansiklopedisi, C 3, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 1991.

AYKAÇ, Mehmet, **Hâris b. Umeyr**, İslam Ansiklopedisi, C 16, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 1997.

BAKTIR, Mustafa, **Suffe,** İslam Ansiklopedisi, C 37, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 2009.

CERRAHOĞLU, İsmail, **Abdullah b. Mesud,** İslam Ansiklopedisi, C 1, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 1988.

ÇAKAN, İsmail L.; EROĞLU, Muhammed, **Abdullah b. Abbas,** İslam Ansiklopedisi, C 1, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 1988.

EFENDİOĞLU, Mehmet, **Sahabe**, İslam Ansiklopedisi, C 35, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 2008.

ERKAL, Mehmet, **Âmil**, İslam Ansiklopedisi, C 3, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul,1991.

ERUL, Bünyamin, **Zeyd b. Desine**, İslam Ansiklopedisi, C 44, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 2013.

FAYDA, Mustafa, **Aişe**, İslam Ansiklopedisi, C 2, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 1989.

FAYDA, Mustafa, **Bey'atürrıdvan**, İslam Ansiklopedisi, C 6, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 1992.

FAYDA, Mustafa, **Ömer**, İslam Ansiklopedisi, C 34, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 2007.

KARAMAN, Fikret, **Mirâç**, Dini Kavramlar Sözlüğü, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2009.

KARAMAN, Fikret, **Tebliğ**, Dini Kavramlar Sözlüğü, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2009.

KARAMAN, Fikret, **Tevhid**, Dini Kavramlar Sözlüğü, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2009.

GÜLER, Zekeriya, **Zeyd b. Desine**, İslam Ansiklopedisi, C 44, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 2013.

HAMİDULLAH, Muhammed, **Hendek Gazvesi**, İslam Ansiklopedisi, C 17, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 1998.

HAMİDULLAH, Muhammed; AVCI, Casim, **Uhud Gazvesi**, İslam Ansiklopedisi, C 42, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 2012.

KARAGÖZ, İsmail, **İsra**, Dini Kavramlar Sözlüğü, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2009.

KARAGÖZ, İsmail, **Nebi**, Dini Kavramlar Sözlüğü, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2009.

KARAGÖZ, İsmail, **Tebliğ**, Dini Kavramlar Sözlüğü, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2009.

KANDEMİR, Yaşar, **Ali**, İslam Ansiklopedisi, C 2, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 1998.

KÜÇÜKBAŞ, Mustafa Sabri, **Recî Vakası**, İslam Ansiklopedisi, C 34, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 2007.

ÖNKAL, Ahmed, **Cafer b. Ebû Talib**, İslam Ansiklopedisi, C 6, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 1992.

ÖNKAL, Ahmed, **Hicret**, İslam Ansiklopedisi, C 17, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 1988.

ÖZCAN, Abdulkadir, **Cülûs**, İslam Ansiklopedisi, C 8, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 1993.

ÖZEL, Ahmet, **Cihad**, İslam Ansiklopedisi, C 7, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 1993.

PAÇACI, İbrahim, **Teşri**, Dini Kavramlar Sözlüğü, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2009.

URALER, Aynur, **Sümeyye bint Hubbat**, İslam Ansiklopedisi, C 18, Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, 2010.

İNTERNET KAYNAKLARI

http://hadislerleislam.diyanet.gov.tr./ (15.01.2018)

http://www.islamansiklopedisi.info/ (15.01.2018)

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts (15.01.2018)

KAYNAKÇA

GÖRSEL KAYNAKÇA

Ünite 1

www.shutterstock.com (29.01.2018)

s. 13,-590711468, s. 15- Diyanet İşleri Başkanlığı Arşivi, s. 16- 103944920, s. 16- 363406850, s. 17-651985000, s. 18- 633926213, s. 21-596036876, s. 23-511312237, s. 26-640343608, s. 27-217875370, s. 28-780858358, s. 29-476190961, s. 32-594351836, s. 37-622782371, s. 40-172279682

www.dreamstime.com (29.01.2018)

s. 15-88770662, s. 22-Ahmet Cansız'ın fotoğraf arşivi
s. 25- https://cdn.islamansiklopedisi.org.tr/madde/12/eyup-sultan-kulliyesi-4_m.jpg
s. 31-http://www.3dmekanlar.com/tr/bedir-sehitligi-2.html

Ünite 2

www.shutterstock.com (29.01.2018)

s. 45- 694728043, s. 47- 606902264, s. 49- 373691800, s. 50- 330979565, s. 50- 713972842, s. 51-173977658, s. 52- 670452094, s. 57-68148754

www.dreamstime.com (29.01.2018)

s. 52- 93453122

Ünite 3

www.shutterstock.com (29.01.2018)

s. 63- 663614588, s. 64- 595913984, s. 66- 714784516, s. 67- 377802838, s. 68- 180723119, s. 69-82800544, s. 71 Vedat Söyleyici'nin fotoğraf arşivinden, s. 73- 651087049, s. 74- 465060119, s. 76-22905163, s. 77- 52020766, s. 78- 436846543, s. 80- 316507238, s. 81- 566781004, s. 82- 380496112,

Ünite 4

www.shutterstock.com (29.01.2018)

s. 87- 529677889, s. 89- 142270525, s. 90- 177913469, s. 91- 630273593, s. 93- 593447810, s. 94-429497242, s. 96- 498787936

Ünite 5

www.shutterstock.com (29.01.2018)

s. 103- 487627159, s. 105- 615459023, s. 107- 679445785, s. 109- 550906411, s. 110- 2092460,
s. 111- 603360755, s. 112- 663612001, s. 114- 500563300, s. 116- 471937866, s. 119- 594351836,

